

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL VI

3 (57)

martie

1971

3 lei

Desen de

A. DEMIAN

DIN CUPRINS

- **INFORMAȚIA ȘI EDUCAȚIA PERMANENTĂ** — masă rotundă participă: Acad. prof. OCTAV ONICESCU, acad. AUREL AVRAMESCU, prof. univ. VALERIU BULGARU, conf. univ. MIHAI BOTEZ, LEON ȚOPA și GEORGE BOTEZ (pag. 2-3)
- **CARTEA ȘI ȘCOALA** — masă rotundă participă: Prof. univ. dr. ION DODU BĂLAN, vicepreședinte al Comitetului de stat pentru cultură și artă, prof. univ. dr. ROMUL MUNTEANU, directorul Editurii „Univers“ PETRE GHELMEZ, directorul Editurii „Albatros“ (pag. 8-9)
- **EXPO „TEHNOLOGIA INSTRUIRII“** (pag. 12-13)

IDEALUL FUNDAMENTAL AL TINERETULUI NOSTRU

M. BENIUC

Tineretul prin natura lui este însetat de ideal, e mult mai receptiv în general la nou și are o combustie internă disponibilă pentru entuziasm. E vârsta când omul nu este nici friguros, nici lipsit de curaj. Construcțiile istorico-sociale de mari dimensiuni, acelea care se clădesc nu numai pe salariu, ci și pe avânt, nu pot fi concepute fără masiva și decisiva participare a tineretului. O țară care n-ar avea un tineret — situație de altfel înimaginabilă — ar fi condamnată la o rapidă scleroză și în ultimă instanță la deces.

Dar nu plouă din cer cu tineret capabil, tineret așadar în stare să sesizeze tîlcul celor mai înalte idealuri umane, care să asigure viitorul unei societăți. Un astfel de tineret se crește și se educă. Iar educația nu numai că trebuie să fie în spiritul epocii, dar trebuie să desplice perspective clare către viitor, către un viitor ce nu se cere numai de câștig să fie opera unei generații, ci, mai mult, să dea generațiilor în succesiune posibilitatea să-și manifeste din plin geniul productiv și creativ. Cu alte cuvinte, pentru ca tineretul să-și pună în funcție elanul și bogatele resurse de energie umană, e necesar ca acest tineret să fie mobilizat de idealuri umanitare care să-i stimuleze la maximum sentimentul de eliberare și de libertate, cu viziunea clară a unor scopuri înălțate deasupra egoismelor și intereselor oportunist individuale. Nu, însă, în sensul stînjinerii și sugrumării personalităților umane, dimpotrivă! Căci fără personalități crea-

toare de bunuri, conștiente de rolul lor și capabile de viraje adaptative prin meandrele istoriei, omenirea s-ar împotmoli în mlaștină, locul finalității istorice luîndu-și mărunțirea eforturilor mari în meschine afaceri individuale sau de familie, formă parazită a existenței umane.

Mă întreb dacă în afară de comunism există vr-o concepție contemporană care să poată asigura mai multe șanse unei complexe, efervescente și ascendent avîntate eflorescențe de mare rodnicie viitoare tineretului. Sînt convins că nu. Întîi, pentru că nici o concepție despre lume și viață nu este atît de lipsită de prejudecăți și atît de puțin ținută pe loc în propășirea ei ca mereu îmbogățitele idei ce au fost promovate de marxism-leninism. Tocmai această fecunditate ideologică, în care orice dogmatism trebuie considerat ca fenomen parazită, este garanția că ne găsim în posesia unei științe despre destinul uman mai productivă decît oricare alta în trecut.

Iar România, măcar de la 23 August 1944, datorită luptei Partidului Comunist Român, se află cu întreg poporul ei pe acest drum croit de viziune comunistă despre lume. De aceea, România are nevoie mai mult ca oricînd de totalitatea tineretului ei și de aceea tineretul român îmbrățișează idealurile umanitare de azi și de mîine atît pe plan național, cît și pe plan internațional.

Ceea ce-i stă mai la inimă acestui tineret, după părerea mea, tocmai pentru ca să-și poată desfășura forțele productive și creative, este cunoașterea realității atît în sensul larg al acestui cuvînt, cît și în sensul unei suple și dinamice specializări într-un domeniu sau altul de activitate, caracteristic vremurilor noastre. Nu știu dacă exagerez, căci vorbesc mai mult din experiența proprie de dascăl și om al relațiilor obștești cu tineretul decît din informații furnizate din alte surse, dar am impresia că pe aceste meleaguri niciodată tineretul nu a manifestat o sete de a cunoaște atît de tantică; dar spre deosebire de vechiul mit, astăzi partidul, statul, forurile competente și individual fiecare din cei care predau cunoștințe caută să satisfacă în cel mai mare grad această sete a cunoașterii. Acestul tineret nu i se mai pot preda cunoștințe limitate *ad usum Delphini*, nici informații ce încă nu pot leși din găoacea ipotezel și incertitudinii. Dimpotrivă, tineretul de azi cere să fie dus pînă acolo unde drumul mare al cunoștințelor începe să nu mai fie carosabil, și mai departe, pînă unde și poteca se refuză piciorului și începe efortul individual cu implicite-i șanse, dar și riscuri. Cred că aceasta e în spiritul lumii contemporane și al nelimitativei concepții marxist-leniniste despre existența noastră în univers. Și aceasta nu numai la nivelul academic al universităților și instituțiilor superioare de învățămînt, ci în întreaga ierarhie axiologică a activităților umane.

Într-un fel este exact opusul a ceea ce a fost înainte de eliberare, cînd totul era destul de rigid compartimentat, pe sertare și sertărașe, într-un complex de sisteme impuse, cu foarte scăzută comunicabilitate în sus ori în jos, într-o parte sau alta. Pe mine de loc nu mă miră cînd studenții vin să-mi ceară cărți sau se angajează cu mine în discuții ce depășesc cadrele unui curs ori ale unui seminar. Aceasta înseamnă că nu li se mai poate vorbi pur și simplu „ex cathedra”, de unde adevărurile porneau imuabile.

Tineretului de azi trebuie să încerci să-i lămurești și ultimul „de ce”, pînă acolo unde tu cu el împreună te întrebă „de ce?” și efortul de rezolvare a problemei începe să devină comun între profesor și student, între dascăl și elev, între maestru și ucenic. „Secretul profesional” sau „de breaslă”, în măsura în care nu-i secret de stat, a dispărut. Aceasta determină un neîntreput proces al schimbului de valori informative de sus în jos și de jos în sus, obligînd la o continuă primenire a lor.

Ce rezultă din acest ideal al cunoașterii integrale — nu absolute, căci aceasta ar fi cu totul neomenesc! — nu se poate schița în cîteva rînduri. Eu l-aș cuprinde însă în două cuvinte: *productivitate* și *creativitate*, în interes colectiv și individual, într-o patrie socialistă, sub flamurile celor mai înalte idealuri umanitare.

CERCETARE ȘI VALOARE

DE VORBĂ CU ACAD. PROF. GRIGORE MOISIL

„Eu sînt cite puțin din tot ce-am întîlnit“, se pare că spunea, dar n-aș fi sigur că a fost totuși primul, însuși Homer... Tot la fel adună însă viața pentru toate continentele — oameni! Și-adună atît de mult, încît... Dar noi am născocit întrebările. Noi, ceilalți oameni, trebuie să întrebăm și să ne oprim, întrebînd, la cite-o singură provincio din harta cea mare. Altfel, ne-am rătăci cu siguranță...

Despre mașină, despre structură? La ce să te oprești, la ce se va gîndi astăzi, oare, matematicianul, metamatematicianul și gînditorul Grigore C. Moisil? Toate mi se nălucesc în cap, dar stau ochi și urechi, fericit că am găsit, pe biroul uriaș, înțesat cu manuscrise și cărți, un colț liber și pentru hîrtiile mele neîncopute. Un gînd de-o clipă mă poartă totuși înspre acei călugări din Argezi, ce-și sîrului cu smerenie „sfînta coală“ înainte de-a se pune pe scris... Apoi încep, trebuie să încep!

— Se vorbește adesea, mult prețuite tovarășe profesor, despre valoarea științei. Și cîi ce vorbesc despre aceasta se gîndesc la valoarea întregii științe ca un tot constituit sau la valoarea unui anume grup de cercetări științifice, de asemenea ca un tot constituit.

Dar mă refer la „valoare“ și nu la „preț de cost“ sau la „preț de vânzare“. Nu la eficiență, ci la eficiență ca măsurînd o valoare, cel mult! Aș vrea, însă, să vorbesc cu dumneavoastră despre valoarea fiecărei cercetări în parte, despre valoarea ei, așa cum este apreciată de alții și despre valoarea ei, așa cum este apreciată chiar de cel care-a făcut cercetarea.

Sînt de acord cu dumneacătă că eficiența imediată nu măsoară valoarea cercetării științifice. Eu insist, atunci cînd spun acest lucru, asupra adjectivului „imediat“. Într-adevăr, orice cercetare științifică are o eficiență practică. Dar nu știu încă, și poate nu voi ști niciodată, cum am putea prevedea timpul de care o cercetare științifică are nevoie ca să devină practic eficientă. De asemenea, nu putem stabili nici un fel de corolație între acest timp și valoarea cercetării.

Ar fi greșit să credem că cele mai de valoare cercetări sînt tocmai acelea care se aplică imediat, dar ar fi tot așa de greșit să credem că cele mai de valoare cercetări ar avea nevoie de un timp lung ca să se aplice. Ceea ce e sigur e faptul că se vor aplica și ceea ce e foarte probabil e că nu au o valoare decît dacă cercetătorul care o întreprinde nu își propune o aplicare practică.

Cu asta m-am apropiat de însuși întrebarea duminată, care se referă la valoarea pe care o cercetător științific o atribuie unei cercetri întreprinse de el însuși.

Trebuie să-ți mărturisesc că, după impresia mea, nimeni nu-și poate da seama de valoarea cercetării sale și cred că acest lucru e mai general: bănuiesc că nici un poet nu-și dă seama de valoarea pe care o are creația sa poetică, că nici un muzician nu-și dă seama de valoarea pe care o are creația sa muzicală. Aceasta nu-i o formă de modestie, fiindcă eu nu afirm că un creator, om de știință, poet sau muzician, este sau trebuie să fie modest.

Eu afirm cu totul altceva și anume că, rațional, un creator de știință sau de artă nu poate avea el criteriile de a judeca propria lui operă și chiar dacă le-ar enunța n-ar putea să le aplice.

— Dar succesul pe care o operă de artă sau de știință îl are nu poate fi, el, un criteriu pentru creator în aprecierea propriei sale valori?

— Cred că nimeni n-o să nege că pentru un om normal succesul e un lucru plăcut. Cred că se știe mult mai puțin că, pentru un creator, lipsa de succes poate să-i fie destul de indiferentă. Eu n-aș ști să spun de ce unele cercetări ale mele n-au avut succes, deși ele, fără îndoială, pot fi aplicate în practică; însă nu voi face decît lucrări fără valoare dacă-ți propui ca lucrările pe care le faci să aibă succes... Acest lucru e bine cunoscut în artă. Se vorbește adeseori despre romancierii sau pictorii portrețiști, mai ales, pe care succesul i-a nenorocit, fiindcă ei au cedat gustului public, în loc să caute să-l dirijeze, sau în loc să caute, pur și simplu, să spună ceea ce au de spus. Un astfel de succes nu poate fi periculos pentru un om de știință fiindcă operele științifice nu ajung la marea public și, ca atare, acesta nu poate scădea nivelul lor. Pentru un om de știință se poate întîmpla cu totul altceva și anume ca inventivitatea sa științifică s-o puie în serviciul tehnicii. Acest lucru însă nu poate dăuna creației sale, ei schimbă doar direcția activității sale, dintr-o direcție de creativitate științifică într-una de creativitate tehnică, ceea ce nu e, nici mai puțin important, nici mai puțin interesant, ci numai cu totul altceva...

Dar noi avem nevoie, pentru progresul societății, și de un progres al științei neaplicate, dar și de un progres al științei aplicate.

Evident, în cazul cînd un număr foarte mare de oameni talentați în cercetarea științifică se îndreaptă către cercetarea tehnică, avem de-a face cu un fenomen social dăunător, al cărui cauză trebuie cercetată de o disciplină pe care nu pot să spun că o cunosc prea bine.

— Dacă omul de știință nu-și poate da singur seama de valoarea descoperirilor sale științifice, poate el totuși să clasifice, după valoare, rezultatele la care-a ajuns?

— Nu cred nici în această posibilitate. Există o anume tandrețe personală pentru anume cercetare care, nu în mod obligatoriu, coincide cu faptul că acea cercetare are mai multă valoare decît altele. Se știe că unele teoreme care n-au atras atenția celor ce le-au descoperit pot constitui o sursă bogată de inspirație pentru alții.

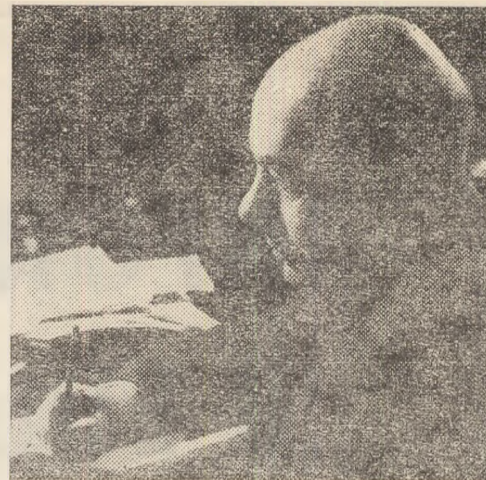
— Dumneavoastră negați deci posibilitățile „scientifice“?

— Departe de mine de a nega interesul preocupărilor științei despre știință. Evident, e bine să ne dăm seama că în această direcție cercetările sînt foarte la început. Trebuie să mărturisim că noi nu știm încă cum să facem ca știința să progreseze. Se spune uneori că există mijloace destul de bine puse la punct de a face ca știința să nu progreseze, să se oprească.

Leo Szilard, în schița sa „Fundatia Mark Gable“ a dat o rețetă de a încetini progresul științei, pe care el o afirmă ca infailibilă.

— Vreți să ne spuneți în ce constă această rețetă? Ca să știm ce nu trebuie să facem...

— Nu e nevoie să-ți spun eu, fiindcă schița lui Szilard a apărut tipărită în românește, în nr. 375 al colecției „Povestiri științifico-fantastice“, editată de revista „Știință și tehnică“ (anul XVI, 1 iulie 1970). Lectura acestei schițe poate fi profitabilă tuturor celor care se ocupă de știință.

— Se pot da metode inverse, care să ajute nu la oprirea progresului științei, ci tocmai la încurajarea lui?

— Eu nu am soluții infailibile... Însă e fără îndoială că, în ultimii douăzeci de ani, știința a progresat într-un mod izbitor în țara noastră. Sînt anume discipline științifice care s-au născut în această perioadă. Sînt altele care erau bine dezvoltate și înainte de cel de-al doilea război mondial, dar care, în regimul nostru socialist, s-au dezvoltat într-un mod într-adevăr impresionant. Printre acestea îmi place să citez matematica, de care sînt mult mai legat decît de alte preocupări.

— De ce credeți că matematica s-a dezvoltat atît de mult în ultimii douăzeci de ani?

— Bineînțeles, voi preciza de la început că matematica s-a dezvoltat mult în toate țările, nu numai în țara noastră. Dezvoltarea ei în țara noastră, pe care eu am trăit-o, se datorează însă, cred eu, în primul rînd, unei libertăți pe care matematicienii au avut-o de a-și duce munca, fiind siguri că această muncă este folositoare. Faptul că în acest timp calculatoarele electronice și informatica au cerut mulți matematicieni, faptul că formația matematică a celor ce urmau să lucreze în acest domeniu era fondată pe ramurile cele mai noi și mai abstracte ale matematicii, a celor care erau considerate, mai înainte, ca cele mai inaplicabile — aș aminti logica formală —, sînt fără argumente concludente.

Toate acestea au făcut ca matematicianul să se simtă liber să lucreze în orice domeniu i ar fi stîrnit interesul. El putea raționa așa. Dacă pînă și logica matematică servește tehnicii, atunci aceasta înseamnă că nu putem bănuși că-ar exista vre-o ramură a matematicii care să nu fie folositoare. Acest mod de a raționa s-a dovedit just, deoarece, rînd pe rînd, economia matematică a cerut geometria spațiilor cu foarte multe dimensiuni, mecanica a cerut geometria spațiilor cu o infinitate de dimensiuni... Au apărut preocupări de interes practic incontestabil, cum e traducerea automată și constituirea de limbi artificiale, amîndouă aceste ocupații intrînd în cadrele matematicii, necesare pentru inginerul proiectant și de exploatare, care lucrează cu calculatoarele electronice; topologia a dominat anume preocupări mai curioase, iar algebra abstractă a dat modelul structurilor tuturor aplicațiilor nenumerice ale matematicii.

Deci modul de a raționa, de care am vorbit, arată că nu se poate trage o linie de despărțire între știința pură și cea aplicată.

— N-am ajuns cîmșa să stabilim, tocmai în acest mod, că „noul“ este criteriul de bază al valorii cercetărilor matematice, de exemplu?

— Sînt pentru lucrurile noi dar mai mult decît lucrurile care sînt astăzi noi, eu apreciez lucrurile care vor fi noi de abia mîine?...

INTERVIU
CONSEMNAȚ DE
B. GEORGE

INFORMAȚIA ȘI EDUCAȚIA PERMANENTĂ

PARTICIPĂ:

- Acad. prof. OCTAV ONICESCU, Universitatea București;
- Acad. prof. AUREL AVRAMESCU, Centrul de Documentare Științifică al Academiei R.S.R.;
- Prof. univ. VALERIU BULGARU, Consultant Științific la Centrul de Statistică Matematică al Academiei;
- Conf. univ. MIHAI BOTEZ, Directorul Laboratorului de Cercetări Prospective;
- Cercetător principal LEON ȚOPA, Șeful Sectorului „Educația permanentă”, Institutul de Științe Pedagogice;
- Asist. univ. GEORGE BOTEZ, Laboratorul de Cercetări Prospective.

Harta de pământuri a lumii miroase încă mult a mister și-a parfum exotic, și chiar călătorind pe deasupra în avioanele noastre confortabile și rapide, nu știm vedea totuși ce-asecunde verdele Braziliei, luciul de apă al Nilului african sau zăpezile înalte ale Asiei... Dar încercăm, dar cercetăm orice urmă! Privim neîncetat spre cerul stelelor sau către lumea mică și mare a atomului, scrutăm necunoscutul de dincolo de noi. Scrutăm însă și dincoace, căci nu trebuie și nu putem pierde, de fapt, „drumul întoarcerii spre sine”, cum ar spune Kierkegaard-Klimax!... Iar pete albe mai sînt și în noi, în știința despre noi, în pămîntul și oceanul care semnifică omul și dilemele sale. Vorbînd despre educație și învățămînt, despre școală și viitorul ei, participanții la masa noastră rotundă nu pot epuiza, oricare ar fi timpul consumat și... numărul de cafele, un asemenea eveniment de probleme. Dar ei toți repun, oricum, cîteva întrebări...

PENTRU UN PROFIL MINTAL

GEORGE BOTEZ:

Reiau nu numai titlul, dar și ideea unui pătrunzător eseu al prof. univ. Mircea Malița. Pentru că este cert faptul că, citez: „omul se intelectualizează, devine mai cerebral și trebuie să-și cultive, alături de realitatea nemijlocită, la care are din ce în ce mai puțin acces, această realitate mintală care îi este apropiată, și de care a vorbit probabil Ion Barbu în *Joc secund*”. Dar mai poate fi vorba de erudiție, în sensul dat ei încă de Renaștere? Cine și cum o mai girează?

OCTAV ONICESCU:

Am senzația că sîntem în mod natural, aș vrea să spun și în mod activ, deschiși la toate evenimentele lumii în care trăim. La cele concrete, ca și la idei. Deschiși spre toate orizonturile. Chemînd adesea noutatea care se lasă așteptată. Curiozitatea în al cărui păcat cădem în permanență, este, mi se pare, în momentul cînd spun aceasta, un factor fundamental în procesul de informație în care sîntem mereu angrenați. În orice caz, o stare de care n-am ținut deajuns seamă în analizele ce am făcut pînă acum acestui proces. Este oare aceasta o impresie subiectivă? Valorile cu care colorăm aceste informații nu au a fi alterate la înregistrarea lor de nici o altă opțiune, decît a autenticității — cu excepția doar a celor impuse de obligațiile acțiunilor imediate ale vieții.

Probele autenticității nu-s totdeauna ușor de manipulat; ele se învață cu timpul și sînt călăuzite, cred eu, și de înclinații naturale și personale.

Autenticitatea mi se pare, așadar, garanția indispensabilă a acelei erudiții la care te referi dumneata și pe care greu aș refuza să o recunosc cu condiția să o înțelegem făcută nu numai din lucrurile învățate din carte, dar și din lucrurile trăite. Prețiozitatea erudiției pur livești, cu tot farmocul ei, mă neliniștește destul. Îmi amintește de întîlniri din tinerețe, cu întreceri extraordinare de probe de memorie coplesitoare, cu debitarea a sute de versuri din *Faust*, din *Machboth*, din *Regele Lear*, din poezii francezi moderni, din Eminescu, amestecate cu texte de proză filosofică sau științifică, în care memoria singură era rogină. Era foarte frumos, dar ieșeam cu toții cu sufletul ars, nu numai eu, cel mai adesea simplu martor, dar și eroii acestor maratonuri ale erudiției livești.

Imensul depozit al memoriei nu se verifică prin astfel de probe uscate ale erudiției, ci prin rechemarea sa vie la viață în jurul unei idei sau unui eveniment nou. La acest moment se deosebesc cel mai mult oamenii, după cum își analizează și își grupează acest tezaur. Eu cred a aparține familiei celor care, în primul rînd, urmăresc înțelegerea pînă la ultimul resort al îmbinării evenimentelor și a ideilor. Poate din acest motiv am urmat în viață un drum aliniat pe firul, nu totdeauna vizibil pentru priviri neexercitate, al matematicii, care este știința înțelegerii pe liniile esențiale ale lucrurilor.

Este așa de greu să reconstituiești sau să redai o întîmplare, ca și o teorie științifică ale cărei articulații esențiale nu sînt clar inteligibile.

AUREL AVRAMESCU:

Curiozitatea este într-adevăr un factor fundamental al procesului de informație, cum bine remarcă și tov. acad. Octav Onicescu, și devine din ce în ce mai necesară în zilele noastre, vitală aș spune! De altfel, era ciberneticii, cum se mai numește această a doua revoluției din veac, are la bază chiar conceptul informației. Numai că fluxul de informații care circulă în prezent, în întreaga lume, a devenit atât de mare, încît el nu mai poate fi cuprins integral de cercetători, chiar dacă ei se limitează la o îngustă specialitate. Și, spunînd asta, vreau să-i răspund cît se poate de net tov. George Botez: nu mai poate fi vorba de erudiție și de erudiți, ci doar de ceea ce am putea numi „generalisti”. Se simte evident nevoia unor reorganizări ale cunoștințelor noastre și chiar a unor sinteze, dar tot la fel de importantă este și menținerea unor densități (s.n.) ridicate, de valori apropiate celor ce corespund preocupărilor specializate. Pentru că, așa cum trăiesc și gîndesc astăzi, generalistii sînt respinși de Creație...

GEORGE BOTEZ:

Aveți foarte dreptatea, tov. acad. Aurel Avramescu. Numai că, privind spre viitor, aș vrea

să constat o eventuală mutație a termenului de erudiție. Mie această criză contemporană a erudiției îmi pare pregătitoare de alți giganți. Și mă refer la erudiții de miine. Să nu uităm aspirațiile demiurgice ale omului, vocația lui universalistă!... Dar așa vrea să mai ridice o problemă. Se știe bine că Fermi, un mare fizician al veacului nostru, afirma că este poate mai bine, pentru orice autentic om de știință, să-și schimbe, din timp în timp, orizontul preocupărilor sale. Conferă, toate aceste reînnoiri, o mobilitate într-adevăr necesară și efectivă, vieților noastre spirituale?

MIHAI BOTEZ:

În ce mă privește, retrospectivul este poate timpuriu și, de altfel, o traiectorie este analizată, prin tradiție, numai dacă este, într-un fel cel puțin, exemplară și, fără falsă modestie, nu cred că este cazul... În lipsa „distanței” care dă detașarea și marchează, prin „puncte critice”, o anumită evoluție, am să încerc să mă definesc „din mișcare”, deci...

Anii mei de formație, de studiu, au fost străbătuți desigur de o anume neliniște și sete de cunoaștere, de „cultură”, probabil de altfel foarte frecventă în rândurile tineretului. Acest neastim-păr nu era de fel „dirijat” spre o carieră fermă...

Am fost, sincer spus, un copil fără talente marcate, deci cu predispoziții probabil sensibil egale pentru multe provincii ale culturii. Am fost astfel atras spre muzică, literatură, știință (evident, la un mod înduioșător de general) și am „consumat” cu candoare miracolele parcurgerii evident diletante a unor largi peisaje... Banal „elev bun” la toate materiile — sau aproape toate — cred că nu m-am remarcat în liceu decât printr-o oarecare ușurință de mișcare „în abstract”, corelată cu o lipsă acută de simț al concretului — pe care probabil n-am reușit s-o depășesc. Lipsit deci de capacități creatoare marcate pentru un domeniu, am încercat probabil instinctiv să găsesc acel „punct” de unde „cuprinderea” să fie cât mai vastă... „Mi s-a părut, la început, că arhitectura, prin efortul de construcție ce antrenează disponibilități științifice și artistice, ar fi un astfel de domeniu, pentru mine privilegiat... Eram fermecat de Ioanide. Sînt acum însă foarte recunoscător profesorilor care s-au arătat „necrușători”, la admiterea la Școala de Arhitectură — și mă mîndresc a fi probabil unul dintre... „cei mai de viitor” respinși de clanul arhitecților (ținînd seama strict de profesiunea actuală de prospectolog). Este probabil că lipsa simțului concretului și dificultățile construcției analitice ar fi amendat serios bunelc intenții cu care încercam să mă apropiu de eroul călinescian... Mi-am amintit atunci de sfaturile unuia dintre marii mei profesori — și mă gîndesc la acel neîncercat dascăl care a fost regretatul Gh. I. Dumitrescu la liceul „Sf. Sava”

din București — și m-am „hotărît” pentru matematici... Unei oarecari îndemnări artizanale în cîmpul matematicilor elementare, care ploda pentru această orientare, is-au alăturat hotărîtor pledoariile pentru un anumismul nou al matematicii, susținute de marii matematicieni ce mi-au fost mai tirziu profesori. Îmi amintesc astfel de un studiu al acad. Gr. C. Moisil — „Tendință nouă în științele matematice”, de escuri barbiene, de o conferință a acad. Miron Nicolescu... Și de sfaturile de neprețuit pe care le-am primit de la acad. O. Onicescu, a cărui prezență la această masă rotundă îmi îngreunează exprimarea sentimentelor de caldă recunoștință pe care i le port. Dar „cariera” mea s-a hotărît și sub îndrumările care mi-au călăuzit pașii pe drumuri acordate înclinațiilor mele, îndrumări pe care le datorez aceluși mare matematician care este acad. Gh. Mihoc.

Retrospectiv privind, poate că această nevoie inițială de sinteză, de cuprindere operațională a unor peisaje largi, care m-a îndreptat spre matematici, și care este un semn al aptitudinii pentru „consum” de cultură, m-a făcut matematician. În orice caz, aceasta m-a îndreptat spre matematici, și nu abilitatea de rezolvitor de probleme, considerată aproape de toată lumea drept semn al „talentului” născut pentru o știință ce devine „a doua limbă maternă”...

Poate că nevoia instinctivă de concret m-a apropiat, după trecerea doctoratului în domeniul teoriei probabilităților, de informatică și cercetare operațională... Și acad. N. Teodorescu mi-a încurajat aceste eforturi... Orientarea mea actuală, în domeniul prospectologiei, o datorez însă întîlnirii cu puternica personalitate a profesorului Mircea Malița. Și poate că aceste preocupări, care reclamă, cred, o anume structură spirituală, se acordă fericit cu disponibilitățile mele... Numai „viitorul” va hotărî asta, însă...

Sincer vorbind, nu aș putea afirma că aceste puncte critice ale traiectoriei — mă refer la depărtarea cel puțin aparentă de teoria probabilităților (abordată în special sub aspecte teoretice funcționale) în folosul apropierii de cercetarea operațională și informatică, prelungite apoi în preocupări de prospectologie — nu sînt toluși puncte de continuitate, într-o topologie personală mai nuanțată... În orice caz, personal nu văd în „schimbările” de domenii atacate, discontinuități structurale... Și observației lui Fermi i-aș răspunde că o anumită formație definită se poate valorifica în cîmpuri diferite ale cercetării, rămînd într-un anume fel ea însăși. Poate că multitudinea acestor cîmpuri, prin variația încrîntă a peisajelor, reușește să scoată în evidență elementele de structură învariante, ce caracterizează o personalitate... Iată că „varierea” domeniilor de investigație poate fi profitabilă pentru desăvîrșirea liberă a unui adevărat profil intelectual. Și aș cita, drept pil-duitoare în acest sens, traiectoria lui Ion Barbu din matematici — prin poezie — spre Matematici. Și poate că domeniile înseși, fecundate

de astfel de „rătăcii”, capătă accente inedite și perspective neașteptate; mă gîndesc la cunoșcerea remarcă a lui Lucian Blaga... Evoluțiile în cîmpuri diferite sînt astfel adesea profitabile, atît pentru adevăratele personalități ce se desăvîrșesc astfel, cit și pentru domeniile respective. Cu condiția, evident, a unei anume autenticități, ce interzice mimarea diletantă. Aș remarca, în treacăt, că aceste „transmutații” sînt facilitate atunci cînd formația inițială se caracterizează prin libertatea pe care o conferă frecventarea matematicii. Și, pe lîngă formația metodologică serioasă, aș menționa un anume sens al libertății, ca libertate de „a se supune la obiect”, considerată de Ion Barbu, de exemplu, alături de „sinteză”, drept caracteristici ale unei noi atitudini în fața vieții, furnizată și educată prin matematici. Nu cred însă, evident, că aceste variații sînt absolut obligatorii. Istoria științei cunoaște numeroase exemple de stricte specializări glorioase. Cred, însă, că orice om de știință își poate găsi, pînă la sfîrșit, traiectoria „optimală” pe drumul creației; și poate că aceasta este ceea ce contează pînă la urmă, și nu calea ca atare. Observația lui Fermi cuprinde astfel un adevăr valabil desigur — dar numai pentru anume psihologii creatoare... Și cred că acest fapt ar trebui menționat ca atare, chiar dacă ritmul amețitor al vieții moderne încurajează aceste salturi. În astfel de cazuri, un autentic conservatorism, favorizat de o structură special acordată, este poate mai revoluționar și într-un sens mai productiv decît regăsirile favorizate de modă...

LEON ȚOPA:

Dar nu numai Fermi a spus acest lucru. Sînt frecvente cazurile de treceri ale oamenilor de știință la alte preocupări, domenii și metode. Să fie un fel de reciclare a omului de știință, în căutare de noi surse și de noi răspunsuri la probleme deschise, puse din interior sau ridicate de viață?

Cred în necesitatea formării specializate a omului de știință, capabil de transfer și reconversiu, ceea ce presupune o largă și bogată cultură generală a specialiștilor înrudite. Poate că în această mobilitate se relevă aspectul educațional, al interdisciplinarității în cercetarea științifică — e vorba nu numai de cercetarea în echipe complexe de specialiști, dar și de deschiderea spre o altă specialitate și chiar de o trecere la modul propriu al acesteia. Cred însă că specificul unei discipline nu trebuie niciodată părăsit, atît timp cît obiectul și metodele ei se dovedesc valide, eficiente. Eficiența interdisciplinarității se potențează prin ascuțirea specializării. Mai cred că în zilele noastre personalitatea multilaterală nu exclude, ci reclamează specializarea de înaltă calitate și de profil ascuțit.

PENTRU O EDUCAȚIE PERMANENTĂ

GEORGE BOTEZ:

În cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, finută cu prilejul deschiderii noului an universitar, se subliniază cu toată fermitatea — cit de înțelept îndemnul — ideea, dar mai ales nevoia educației și pregătirii permanente, valabilă pentru orice ramură și pentru orice verigă aparținînd acestei ramuri.

VALERIU BULGARU:

În viața statului modern școala este o căutare și o devenire, care în ultimă analiză exprimă nivelul și valoarea societății însăși. Cred totuși că trebuie făcută o deosebire între instrucție și educație. Instrucția este atributul precumpănit al școlii. Educația își are izvorul în familie, se continuă în școală și se desăvîrșește în

societate. „Omul nu devine om decît trăind între oameni”. Noțiunea de educație trebuie preluată și continuată la nivelul omului social. Verigă indispensabilă în procesul de educație — școala nu poate fi făcută singură răspunzătoare de ceea ce în acest domeniu nu a făcut familia — sau nu va face societatea.

Scara de valori și de reflexe morale care impresionează copilul, la primul său contact, prin școală, cu societatea, trebuie susținută de respectul familiei, de sentimentul cinstei și al podoarei, de dragostea de patrie și de discernămintul atent între bine și rău. Dacă firul vieții copilului se toarce dintr-un caer curat al familiei cu dragoste și cinste — pe urzeala școlii se va țese ceea ce după zicătoarea populară exprimă calitățile unui tânăr în pragul vieții: „stofă bună”.

Ideea de educație permanentă este justă și necesară, îndeosebi pentru structura morală a tineretului. Ea are nevoie de un scop înalt — să zicem de un alt ideal decît scopul strict materia-

list al satisfacerii nevoilor sau plăcerilor de tot felul ale vieții moderne. Un astfel de ideal nobil este neapărat necesar pentru afirmarea unei generații și dăinuirea unui popor în ceasuri de grea cumpănă. Generația mea l-a avut. El ne-a îngăduit să contribuim în trecut la dezvoltarea învățămîntului și a cercetării în noul stat național român și ne însuflețește astăzi la vîrsta matură să răspundem cu dragoste și încredere întrebărilor tinerilor, în ochii cărora vedem scîlpind marca și nobila curiozitate a științei.

Niciodată nu am considerat că, după o vîrstă oarecare, omul nu mai poate sau nu mai trebuie să învețe. În raport cu transformările vertiginoase ale mijloacelor tehnico-economice, cu adînci repercusiuni asupra specialităților și profesiunilor, o reciclare periodică apare ca lege a vieții contemporane. Iar pentru omul de știință — fie economist sau matematician — se impun reînnoiri neîncetate și neconținute modificări în

(Continuare în pag. 4)

formularea termenilor problemelor a căror rezolvare o caută ca o chemare imperativă a conștiinței sale. Dacă în trecut medicii considerau că omul în etate „are vîrsta arterelor sale“, am putea spune astăzi că omul de știință are vîrsta elasticității sale intelectuale de adaptare la nou — îndeosebi la acela care exaltează ceea ce este mai bun, iar nu ceea ce este mai rău în societatea contemporană.

MIHAI BOTEZ:

Argumente pentru „educația permanentă“ s-au adus altele, încît din motive de simetrie aș adăuga unele rezerve privind posibilitățile de înțelegere, după mine, cronată... Dacă vom înțelege prin „educație permanentă“ permanența acelei tenșiuni, care te păstrează receptiv la evoluția sistemului în care ești încadrat, mi se pare că această atitudine este într-adevăr eficientă. Cred că sînt însă necesare anumite precizări, și cred că o abordare mai nuanțată ar permite individualizări și delimitări profitabile. Astfel, „instrucția permanentă“ se arată în general a fi o componentă a acestei atitudini, subînțeleasă ca esențială de unii comentatori, cel puțin. Este neîndoios că această „actualizare“ este necesară pentru unii cercetători; de altfel, un om de știință neinformațat pare un nonsens... Cred însă că, mai ales în condițiile vieții științifice moderne, se poate vorbi de pericolul unei permanențe actualizări, înțelese ca permanentă documentare. Am cunoscut cercetători talentați, ale căror disponibilități sînt blocate de o superdocumentare continuă, evident nesfîrșită... Contactul cu altele cercetări „străine“, adesea minore, te

poate îndepărta de la problemele mari, sau măcar de problemele acordate structurii proprii... Vorbim adesea despre „datoriile“ față de cărțile sau lucrările care ne-au format. Paradoxal, cîți dintre noi se gîndesc la cit „datorează“ cărților pe care nu le-au citit? Care nu i-au rătăcit pe căi străine? Și cine știe ce ar fi fost dacă le-ar fi citit? Poate mai bine, poate nu... Sînt probleme complexe, care desigur nu pot fi epuizate aici. Factorul devine esențial. În viața științifică modernă, „curentul“ valorizează cercetarea izolată... Și cine știe dacă „rapsodiile“ pe teme date, în sensul contribuției la efortul comun, nu estompează aspectele într-adevăr inedite ale personalității adevărate? Și, pe de altă parte, cine nu știe că adesea pare mai ușor să „lansezi“ lucruri noi, cu acoperiri aproximative, decît să aduci o modestă și serioasă contribuție într-o problemă esențială, pe care nu ne-o punem, ci care se pune științei — în sensul distincției barbiene? Este desigur aici o chestiune de măsură, care se cere abordată în spiritul rigurii și probității...

Cele de mai sus nu sînt, desigur, o pledoarie contra educației permanente. Mai mult, în cazul autenticității nedismulate, „pulsul“ vremii ajută la definirea „prin contrast“... Mă gîndesc însă la posibilitățile de erudiție și la sterilitatea, pe care le poate antrena o greșită înțelegere a permanenței instrucției, mai ales în condițiile vieții moderne...

Iată de ce instruirea continuă trebuie, cred, înțeleasă diferențiat... Pentru că „moda“ și curentul prioritar sînt esențiale pentru marea masă a „consumatorilor“, dar pot rătăci pe adevărații creatori. Și, cum spuneam, din punct de vedere al creației, o anume consecvență înseamnă, poate, să fii autentic revoluționar. Vi-l închipuiți pe Argezi dadaist?

AUREL AVRAMESCU:

Este iarăși cazul, mai ales pentru a demonstra, dacă mai este ceva de demonstrat totuși, că ideea educației permanente este, mai ales astăzi, în firea lucrurilor. Cum să se mai poată altfel, dacă ne gîndim că fluxul informațional crește exponențial, dublîndu-se ca volum, „debit etc.“, în cea 12 ani? Și cum să nu ne gîndim, dacă în 50 de ani, eîi poate dura activitatea unui specialist de înaltă calificare, fluxul informațional se înzecește? Și asta se întîmplă în absolut orice compartiment de activitate... Trebuie să ședem că, la fiecare 12 ani, fiecare titrat, fiecare profesionist, mă rog, simte nevoia să-și repete, pur și simplu, studiile... Și are s-o facă! Pentru că repetarea, doar de 2-3 ori, a ciclului de care pomenește va produce modificarea profilului de profesiune, reprofilarea chiar, în sensul unei specializări și mai strînse și mai dinamice, și mai furtunoase, și mai pronunțate!...

Cum s-ar spune, te încredrezi cu o meserie și ieșila pensie cu alta... Statisticile sînt ucigătoare; așa că educația și pregătirea sînt și trebuie să fie permanente! Iar motivația pe care am dat-o este, repet, inexorabilă. Și dac-aș găsi, pe moment, un cuvînt mai puternic, l-aș folosi imediat...

LEON ȚOPA:

Aș mai adăuga că, în modelarea întregului sistem de învățămînt, ideea conducătoare este tot integrarea școlii în educația permanentă. Și nu invers, cum apreciază unii metodisti care-și zic pedagogi...

ȘTIINȚĂ, MATEMATICĂ ȘI EDUCAȚIE

GEORGE BOTEZ:

Matematicianul și scriitorul Mircea Malița, Ministrul Învățămîntului, preconiza, încă din *Cronica anului 2000*, că matematica va deveni cea de „a doua limbă maternă“. Pentru noi toți sau, mai degrabă, pentru generațiile de care răspundem... De altfel, nevoia de matematică a devenit de mult manifestă. Însă prefer să nu reiau istoria războaielor matematicii cu unele, puține la număr, științe și-a marilor prieteni sau alianțe cu majoritatea care-a rămas... Oricum, s-a discutat, foarte mult despre asta. V-aș întreba, mai degrabă, dacă ați crezut și mai credeți în talent, într-acea predispoziție evidentă pentru matematici.

LEON ȚOPA:

Virtuțile educative ale „frecventării“ matematicii sînt clasice: gîndirea logică, inventivitatea, claritatea, rigoarea, concizia și eleganța în exprimare. În discuțiile noastre recente cu părinții elevilor clasei I (Școala generală nr. 122, unde se predă experimental matematica multșimilor) rezultă că mai multe dificultăți în însușirea acestei discipline întîmpină părinții decît elevii... O mamă ne spunea că după 3-4 lecții ale fiicei sale a început să înțeleagă ceva și ea... de la fiica sa... Alți părinți arată că mai bine merge copilul la „socolotele“ decît la scris — citit. Este cert că dezvoltarea intelectuală a copilului accelerată, iar jocul minții devine tot mai atrăgător pentru ei. Însăși imaginația copilului preșcolar și a micului școlar își schimbă conținutul față de aceeași vîrstă de acum 50 de ani. Și Comenius considera că unele noțiuni abstracte ca „tot“, „nimic“ pot fi accesibile copiilor mici.

Matematica se constituie ca un instrument nu numai al oamenilor de știință, ci și ca un instrument esențial al formării linerei generații. Prin valențele ei formative, ea structurează noua personalitate și se înscrie ca filon al educației permanente, concepută ca educabilitate, dispoziție și capacitate de formare pe tot parcursul vieții active.

OCTAV ONICECSU:

Am citit și am auzit, ca fiecare dintre noi, multe afirmații despre opera sculpturală a lui

Brâncuși și am privit diverse reproduceri ale operei sale. Dar nu înțelesesem nici una. Cu tot prețul pe caream pe autorii informațiilor n-am descoperit nici una din cheile înțelegerii acestei opere. Cu doi sau trei ani în urmă am mers la Tîrgul Jiu să văd coloana infinitului. Mi-am asimilat-o global apropiîndu-mă de ea; analizîndu-i construcția și surprinzînd rațiunile interioare necesare ale structurii ei, cred că am înțeles-o, cel puțin pînă la nivelul posibilității de a comunica înțelegerea mea și altora.

Profesor fiind, a trebuit de altele ori să transmit auditorilor mei teorii a căror incongruență în anume articulații a lor era categorică, pentru cine nu poate primi în știință adevăruri de autoritate. N-am ezitat niciodată să dezarticulez teoria și s-o prezint așa cum este. Procedeu acesta a fost de mai multe ori punctul de plecare al citorva teorii pe care le-am încercat cu însumi. Din nevoia unei înțelegeri armonioase, nici convenționale, nici de autoritate! Incongruențele au apărut mai cu seamă în teoriile fizice sau mecanice care cuprind o parte de fenomenologie deterministă și o parte aleatoare și anume la punctele de acomodare a celor două aspecte contradictorii.

Probleme de felul acesta apasă ca un coșmar gîndul cu complexul sentiment de admirație pentru genialitatea soluțiilor venite de la marii constructori ai științelor noastre, dar și de imposibilitatea de aderare la atari soluții în dezacord cu cerințele clare înțelegerii.

A fost acesta un teren favorabil pentru multe „experiențe gîndite“ pe ale căror rezultate se ridică — peste cite ruine totuși — monumentale construcții ale științei zilelor noastre.

E greu să vorbim de talent, matematic sau alt fel. Ce se poate spune este că anume lucruri, de pildă urmărirea unui gînd despre numere sau forme pure, sau structuri, se face natural, chiar dacă te păstrezi într-o lume de abstracții. Cîtă parte de înclinație personală, caracteristică, cîtă parte de tenacitate în voința de a merge în urmărirea aceluși gînd, pînă lucrurile îi devin clare, e mai greu de hotărît, în general. Nu la puțini oameni de știință s-a întîmplat să construiască cu răbdare, cărămidă cu cărămidă, gînd după gînd, o teorie care să explice, să întărească, să dea așezare definitivă, unei intuiții geniale pe care un om de mare talent a formulat-o în citeva fraze! Care este locul talentului în jocul acestei drame permanente dintre realitatea

sensibilă și transpunerea ei în teorie este o problemă pe care în nici un caz actorul însuși n-o poate decît juca — dar nu lănuiri!

„Fața invizibilă“ a activității omului de știință este continua ei „experiență de gîndire“, de care el nu e totdeauna conștient, ale cărei rezultate nu le cunoaște deplin decît atunci cînd le poate înregistra și pe care trebuie totuși s-o întrețină cu nelipsită lumină a conștiinței prezente. De aceea acest om de știință, chiar dacă are și efective creații, este obligat — să învețe, să învețe neconștient de la alții și chiar de la el însuși. Bucuria creației nu poate fi alta decît aceea a înțelegerii unui cîmp nou al cunoașterii. De aceea ani prolifici nu pot fi decît anii în care ai mai multe momente de înțelegere luminoasă față de ani în care ai mai puține. Dar aceștia din urmă sînt, în genere, ani de căutare. Sau uneori ani de scormonire a realității, a experienței dii recte pentru a-ți mări orizonturile vieții și însuș-capacitatea înțelegerii fie și numai matematică!

MIHAI BOTEZ:

„Foamea“ de matematică a secolului? Ca matematician mă simt flataț, dar nu știu dacă acest fapt este într-adevăr real... Pentru noi este evident că dezvoltarea explozivă a societății întărește nevoia de sinteze, și matematica, cel puțin prin valoarea sa formativă, educă spiritul spre astfel de cuprinderi sintetice... Personal, cred că ideile și conceptele matematicii moderne — mulțime, relație, transformare, funcție etc. sînt mai aproape de intuiție decît cele ale matematicii tradiționale — și mă gîndesc, de exemplu, la efortul de abstractizare pe care-l cere aritmetica elementară... Nu sînt pedagog, și nu știu însă exact cînd și cum trebuie introduse și dezvoltate aceste noțiuni... Aș putea însă certifica fantastică eficiența a generalizării unei structuri intelectuale care să cuprindă, măcar în etapa de formare, parcurgerea efectivă, autentică, a unor peisaje ale matematicii structurale moderne... Greutățile acestei „sarcini“ sînt mari. Dar n-aș mai vrea să reiau argumentele pe care le-am publicat în urmă cu citeva luni, în paginile revistei ce ne găzduiește astăzi. Cu atît mai mult cu cît fața invizibilă a științei ar merita alte citeva luminați... Bănuiesc că toată lumea știe că știința

În conversații cu diverși părinți am fost surprins de ce mare preț pun ei pe memoria fiilor și fiicelor lor. Orice succes sau insucces școlar este explicat prin randamentul sau deficiența memoriei. La baza capacității de reținere fidelă a cunoștințelor sînt deseori prevăzute reușite la concursuri, cum este cel de admitere la facultate. Se întîmplă însă că funcția mnezică, ridicată la rangul de factor central al intelectului, să devină responsabilă pentru eșecuri. Tînărul se găsește la lucrarea scrisă în fața unei teme ce solicită o comparație; el doar expune pe rînd cunoștințele din două capitole ale manualului, le juxtapune, nu le compară. În fața unei teme de sinteză, a unei aplicații sau rezolvări de problemă, rezultatele pot fi și mai încurcate. Cei dominați de memorie dovedesc rigiditate intelectuală, nu sînt capabili de restructurări, selecții, comprimări. Cunoscutul cazul unui tînăr care la examenul de admitere la medicină a obținut de mai multe ori la lucrarea de anatomie calificative foarte slabe, deși dispunea de cunoștințe vaste, detaliate, exacte. Niciodată nu reușea însă să trateze subiectul pînă la capăt. Dacă, de exemplu, avea de descris sistemul osos, el nu prididea în două ore să înfățișeze mai mult decît un segment, capul sau mîinile!

Exagerarea însemnătății memoriei, chiar transformarea ei în principiu unic al învățării, nu provine doar din unele neînțelegeri teoretice, fiind consecința generalizării unor stări de lucruri din învățămînt, care deseori solicită primordial latura reproductivă a intelectului elevilor.

Departate de noi ideea de a subaprecia rosturile memorării și ale reproducerii în învățare. „Repetitio mater studiorum”, reproducere de control, revederi și reevaluări succesive ale cunoștințelor — sînt reguli ale învățării ce nu pot fi contestate. Pot și trebuie să fie însă depășite prin integrarea lor într-o perspectivă mai cuprinzătoare. Cineva spunea că repetiția este numai o mamă vitregă a învățării. Adevărata mamă este aplicarea cunoștințelor și rezolvarea de probleme.

În psihologie nu mai sîntem în fața funcționalismului, cînd problemele se tratau simplist — ce e mai important: memoria sau gîndirea? S-a ajuns la o concepție structuralistă asupra activității psihice, memoria, gîndirea, motivația, atitudinile și scopurile prezentîndu-se ca niște componente, implicații, laturi ale unei activități intelectuale unice. Mai degrabă intervine problema unor *nivele* ale operativității intelectuale, considerată în genere sau după cazul particular al învățării.

La începutul secolului, Seltz constata că intelectul dispune de trei forme orînduite ierarhic: a) forma reproductivă; b) cea productiv-logică; și c) cea productiv-imaginativă. Modelele experimentale pentru acestea erau, în cadrul rezolvării de probleme, respectiv următoarele: a) cînd se dă scopul și se cunoște

REPRODUCTIV ȘI CREATOR ÎN ÎNVĂȚARE

PAUL POPESCU-NEVEANU

loacele, care trebuie doar să fie aplicate; b) cînd se dă numai scopul, subiectul urmînd să-și deducă logic mijloacele; c) cînd nu se dă nici scop, nici mijloace, — de la subiect așteptîndu-se să-și pună singur întrebări, să formuleze noi probleme și să caute mijloace originale de rezolvare.

Important este să subliniem că, în viziunea lui Seltz, intelectul reproductiv constituie o bază pentru cel productiv. Nu e posibilă producerea logică-imaginativă fără prepararea și exersarea reproductivă. În schimb, e posibil să se rămînă la nivelul reproductiv, suprastructurarea productivă fiind anemică.

Trecînd peste o serie de alte teorii, semnalăm în contemporaneitate pe cea elaborată de Guilford, în baza analizei factoriale. Modelul intelectului propus de autorul american cuprinde circa 120 diferiți factori. Aceștia se împart în două clase principale: o clasă a factorilor memoriei și alta, mult mai mare, a factorilor gîndirii (în care este, după acest autor, inclusă și imaginația). Factorii gîndirii sînt de trei feluri: cognitivi, productivi, și evaluativi. La rîndul lor, factorii cognitivi sînt: de recunoaștere, productivi și evaluativi. Factorii productivi sînt divizați după două modalități de operare: convergent (concentrat și cu răspunsuri univoce) și divergent (difuz-ambiguu, combinator și admițînd o pluralitate de răspunsuri). După opinia lui Guilford, învățămîntul public s-a preocupat în mod precumpănitor de dezvoltarea factorilor convergenți ai gîndirii, orientîndu-l pe elev către răspunsuri dinainte stabilite și stăvilindu-i astfel elanul creator.

Un celebru protagonist al creativității, Alexis Osborn, consideră că nivelele psihice sînt dispuse, pe verticală, în următoarea succesiune:

recepție, retenție, raționament, creativitate (combinatorică logică-imaginativă). Pînă unde poate elevul să urce pe scara cu patru trepte? Evident, pînă la ultima. Problema este de a stabili în ce măsură treapta productivității creative — așa de viu solicitată de lumea de azi și de mîine — este realizată. În această privință situația este foarte variată de la o clasă la alta și de la elev la elev. Decisivă este strategia de învățare pe care o impun cadrele didactice și o cultivă familia și mediul.

Soluția pe care o așteaptă contemporaneitatea constă în răspunsul la CUM să predăm și să orientăm învățarea. Răspunsul depinde însă de modul cum e pusă problema. Într-o variantă care ar corespunde evoluționismului plat s-ar prevedea ca factorii și nivelele să se realizeze treptat, în ordinea lor firească. De aici concluzia că, într-o primă etapă, ar trebui să se cultive exclusiv intelectul reproductiv, urmînd ca abia după ce acesta s-a constituit ferm să se treacă la educarea intelectului productiv și creator, adică abia în ultimele clase de liceu, sau poate numai în perioada studenției. Unele teorii pedagogice prevăd antrenamente metodice de memorizare și raționament, care reclamă rezolvări de probleme în baza unor condiții dinainte asigurate, întotdeauna așteptîndu-se un singur răspuns și preferîndu-se, în locul oscilațiilor și al căutărilor nesigure, certitudinea. Un învățămînt bazat pe certitudini cognitive nu poate însă evita o doză de rigiditate și dogmatism. Practica dovedește însă că dacă prin strategia primară a învățării nu sînt vizate decît reproducerea corectă și raționamentele logice univoce, mai tîrziu toate încercările de a introduce o strategie secundară în scop de stimulare a combinatoricelor creative au prea puține șanse să-și atingă scopul. Intelectul reproduc-

tiv nu se lasă dezarticulat, rezistă, la nevoie simulează creația prin colectarea de răspunsuri variate dar, în realitate, producția divergentă nu are loc. Într-o altă variantă se preconizează, de la început, o strategie unică a învățării, cea productivă și creatoare. Elementele de învățare reproductivă sînt subordonate țelurilor majore ale productivității intelectuale și practice, ale creației. Școala nu mai este amenințată de primejdia de a se transforma într-un scop în sine, ci se menține ca mijloc, ca o cale spre civilizație și cultură. Încă de la recepție, ideile trebuie să asigure o autenticitate a proceselor cognitive. J. S. Bruner vorbește despre „metoda descoperirii”. Elevii să fie puși în astfel de situații încît să constate și să conchidă singuri. Să aibă sentimentul că ei, prin eforturile lor, au aflat, au descoperit, că sînt autorii propriilor lor cunoștințe. Mai precis, elevii să fie ajutați să „redescopere” adevăruri ale științei și să-și pună întrebări noi. Aceasta nu se poate realiza însă fără ca euristica (metodologia socratică a întrebărilor, aceea mai nouă a problematizării și aceea recentă a inducției situațiilor creative) să nu ocupe locul central în învățare.

Desigur, rezolvările necesită și date exact memorate, precum și reguli de operare, lanțuri de operații stereotipe, algoritmi. Algoritmica trebuie însă să se subordoneze euristicii, sistemele închise să nu împiedice perpetua elaborare a sistemelor deschise, așa cum perfectă cunoaștere a algoritmilor aritmetici, algebrici sau geometrici nu împiedică rezolvările ingenioase și în mai multe variante, a uneia și aceleiași probleme. Vorbind în termeni comuni, este necesar ca gîndirea să-și subordoneze memoria, iar imaginația creativă să devină facultatea cea mai de preț a elevului conștient de sine însuși. Pentru aceasta, este însă necesar ca însăși axiologia didactică să fie modificată. Să se aprecieze în primul rînd răspunsurile originale, chiar dacă nu sînt întotdeauna suficient de exacte și complete. Să se solicite opiniile elevului, cultivîndu-i-se încrederea în forțele proprii și spiritul de independență. Sîntem departe de situația în care ții se cere să știi „ca în carte” și să spui „ca pe apă”. Important este ca elevul să-și transforme cunoștințele în unități maniabile, să-și asume riscul unor noi combinații, să nu fie un conformist intelectual comod, să pună noi probleme, să străbată drumul spre viață, prin productivitate și creație.

După opinia noastră, învățămîntul se îndreaptă cu necesitate către o astfel de formulă. De aceea, evitînd salturile în gol, este necesar să se transforme metodele profesorilor ca și ale elevilor, atitudinile unora și ale altora, modul în care ei se pun în interacțiune. Cît privește pe părinți, ei exercită o influență importantă asupra copiilor și tinerilor și e bine ca ei să-și dea seama de ce e esențial pentru viitorul fericit al urmașilor lor.

TEORIE
LITERARĂ
ȘI
INVĂȚĂMÎNT

SILVIAN IOSIFESCU

GRAMATICA
ROMÂNĂ
ÎN
LICEU

ALEXANDRU POPESCU —
MIHĂIEȘTI, asistent universitar

Presa literară a reanimat o dezbatere care reapare periodic și e obligată să constate cam aceleași lucruri. Sînt extrase pasaje din manualele de română și sînt puse în legătură cu perlele poscuite la diferite concursuri de admitere. Exemplele ar putea fi alese din multe alte surse. Mai iritant este că cele culese din lucrările scrise ale studenților nu furnizează mai puține enormități decît tezele din licee.

Că nu e vorba de un capriciu sau de intenția redacțiilor de a-și amuza cititorii pe seama învățămîntului o arată — între altele — discuțiile purtate la recentul colocviu de pedagogie. N-ar fi prea utilă nici căutarea unui singur tip de vinovat, pe spinarea căruia să fie plasată întreaga răspundere. Autorii de manuale manipulează — uneori cu evidentă stîngăcie — formule devalorizate ale criticii. Răsfîring adesea erorile altora. Sociologismul este vinovat de o serie de șabloane de tipul: „înfierează”, „demască”, „poetul cîntă”. Analizînd exemplele pe care le reproduc paginile revistelor, constatăm însă că asemenea șabloane devin mai rare, înlocuite de altele mai „sincronizate”, din familia criticii vagi și adjectivale.

Una din cauze — și nu dintre cele mai neglijabile — o constituie locul minor pe care preocupările și studiul teoriei îl dețin în învățămîntul secundar sau universitar. Buni specialiști de limbă și istorie literară tratează această disciplină — deși, politicoși, nu o spun cu glas tare, insistă chiar asupra importanței ei — ca pe o dexteritate care consumă inutil orele. Imaginea pe care o păstrează ei a rămas aceea de acum 10—15 ani, deși între timp s-au schimbat multe în atmosfera noastră culturală.

Predarea teoriei literare în universitate și la liceu își caută încă formele cele mai potrivite în ceea ce privește programele și mai ales lucrările practice — seminariile, respectiv analizele. Sînt chestiuni care se cer examinate mai amănunțit și asupra cărora aș dori să revin cu alt prilej. Pentru moment, trebuie consemnate cîteva fapte care arată raportul dintre o asemenea minimalizare a unei discipline — cred — de profil și confuziile, enormitățile pe care le relatează cu ironie și indignare.

Nu e momentul să insistăm asupra locului pe care disciplina ce poate fi denumită teoria sau estetica literaturii — în ciuda certurilor de tip scolastic, termenii sînt echivalenți — îl ocupă în peisajul literar contemporan, să însirăm nume și direcții cunoscute măcar din circulația curentă. Facultățile nu-și propun să transforme pe fiecare viitor profesor în teoretician sau critic. Dar caută să-l facă în stare să vorbească despre literatură în termeni proprii, în termenii unei modalități specifice de comunicare. Imponderabilul, aptitudinile personale, acuitatea percepției, darul expresiei, arta pedagogului au importanță cunoscută. Dar fiecare absolvent de facultate chemat să vorbească despre literatură trebuie nu numai înzestrat cu un minim bagaj de informații, ci ajutat să evite formulele tocite și cele vid literaturizante, florile de hîrtie ale criticii. Cînd premisele sînt absente, o bună pregătire

de specialitate nu poate înlocui gustul și tactul, așa cum indiferent cîți ani de conservator nu-l pot face muzician pe afon. Baza informativă și formativă pe care o oferă studiul teoretic al literaturii și la care alte discipline — istoria sau lingvistica — contribuie doar indirect, rostul lor fiind altul, rămîne însă indispensabilă. Ecourile pedagogice ale teoriei literare studiate în facultate nu se limitează la orele de teorie pe care le va preda viitorul profesor, se vor repercuta, util sau dăunător, în fiecare frază despre literatură pe care o va rosti în clasă.

Dar... Intervin nemărturisitele prejudecăți și minimalizarea pomenită. Cîteva fapte pot confirma că nu e vorba de o marie a persecuției la teoreticieni sau de un patricism local care îi îndeamnă să ceară multiplicarea orelor și încărcarea cu totul contraindicată a programelor. Astfel, în planul de învățămînt care a intrat în funcție în anul 1968, la facultățile de limbă și literatură română, teoria literaturii a devenit o materie la alegere, în concurență cu lingvistica. Se ajunge la o situație care se dispensează de comentariu. Orice absolvent, chiar dacă nu a studiat teoria literară în facultate, are dreptul să o predea elevilor din clasa a IX-a. Cu același succes ar putea-o face profesorii de matematică sau de geografie. Anomalia e — pe cît știu — pe cale de a fi înlăturată. Dar, la cursurile de perfecționare a cadrelor didactice (I.C.P.C.D.), planul de învățămînt, la a cărui alcătuire nu știu să fi fost consultat vreun teoretician, nu prevede prelegeri de teorie literară. Tocmai acei profesori care au cunoscut disciplina sub cea mai defavorabilă travestire, în orice caz, într-un stadiu depășit, sînt privați de posibilitatea de a-și afla tendințele contemporane. Este de consemnat că, în această privință, Societatea de științe filologice s-a orientat altfel, incluzînd chestiuni de teorie în numărul redus de prelegeri pe care îl permite timpul scurt al cursurilor de vară anuale.

Slaba cunoaștere a domeniului explică și persistența unei prejudecăți pe care o putem întîlni nu numai în învățămîntul mediu: convingerea că teoria literară poate ajuta la stabilirea iluzoriului model de analiză, model unic și brevetat. E o falsă problemă. Analiza ideală și pe puncte aparține unei prăfuite tendințe a învățămîntului de tip retoric. Și nu e vorba de călea atît de fertilă a neoreticilor, fațetă a stilisticii moderne. Teoria îl poate informa pe student ori pe profesor de direcțiile moderne și de tehnicile diferite — lingvistice, istorice, fenomenologice etc. — ale analizei literare. Devine o problemă de metodică, de loc ușoară, dar importantă, modul cum aceste tehnici parțial convergente, uneori divergente, pot fi transpuse la nivelul de înțelegere al elevilor încît să nu-i zăpăcească, dar nici să nu le dea impresia unor soluții înșelător de ușoare. Dar vorba lui Kipling: „aceasta e altă poveste”. Merită să fie discutată și, mai ales, merită să fie tradusă în practica școlară, scuturînd inerția șablonelor și a compilațiilor improvizate din textele critice în circulație.

Cunoștințele lingvistice ocupă un loc important în sfera culturii generale. Ele pot contribui la realizarea sarcinilor de pregătire intelectuală, morală și estetică, la dezvoltarea gîndirii creatoare și — implicit — a vorbirii, deoarece limba este condiție de bază în formarea, fixarea și diferențierea noțiunilor și în transmiterea informației.

Să vedem în ce măsură noțiunile prevăzute la disciplina „limba română” dau posibilitatea realizării acestor obiective. Cea mai importantă cerință pentru modernizarea învățămîntului este stabilirea unui quantum de cunoștințe care să apropie calitativ (respectînd particularitățile psihice ale elevilor) conținutul obiectelor predate în școală de conținutul științelor respective.

Lingvistica a făcut progrese mari. Acumularea rapidă a unui bogat material lingvistic și descoperirea unor metode specifice de cercetare au prilejuit apariția și dezvoltarea autonomă a mai multor compartimente aparținînd lingvisticii (fonetica și fonologia, ortoepia, ortografia, punctuația, gramatica, etimologia, semasiologia, lexicografia, dialectologia, istoria limbii, stilistica, onomastica, toponomastica etc.), dar în școală se predau noțiuni numai din cadrul cîtorva ramuri lingvistice (fonetică, lexic, gramatică des-

criptivă, ortografie și punctuație). S-ar părea că este suficient și totuși cadrele didactice de specialitate încearcă un sentiment de amărăciune de cîte ori sînt puse să examineze candidații la admiterea în facultățile de filologie și constatînd că pregătirea lingvistică a acestora nu depășește nivelul manualelor din clasele I-VIII. Destule momente dificile se creează în seminariile de specialitate din anul I, cînd la dezbaterile problemelor participă tineri de la 19 ani în sus cu o cultură lingvistică egală cu a copiilor pînă la 15 ani!

Oricît de aprofundat și de amănunțit s-ar studia noțiunile prevăzute de actualele programe școlare, ele nu pot suplini cunoștințele care aparțin altor ramuri lingvistice, cunoștințe absolut necesare fie pentru cultura generală, fie pentru înțelegerea superioară a unor fenomene studiate în cadrul altor științe. La toate obiectele școlare se învață și despre etapele de dezvoltare, despre marile personalități naționale și mondiale care au întemeiat sau au îmbogățit știința: despre marii scriitori, compozitori, pictori, oameni de știință și de artă și este firesc să fie așa. Ni se pare însă mai puțin firesc să nu se învețe nimic din istoria limbii naționale în care gîndim și în care ne exprimăm, să nu se transmită cunoștințe

PERSONALITATEA MANUALULUI ȘI A LECTIEI DE LITERATURĂ ROMÂNĂ

Prof. ILIE GUȚAN
Liceul „Octavian Goga”,
Sibiu

despre specificul limbii române, despre locul ei genealogic și tipologic în cadrul celorlalte limbi.

Nu sînt studiate nici în treacăt operele de seamă și marile personalități din lingvistica românească și mondială. Oare lingviștii, prin operele lor, nu au nici o contribuție la tezaurul culturii?

La literatură se analizează elementele de jargon, argou, limbaj tehnic, din vorbirea populară sau dialectală, dar nu este prevăzută nici o temă în care să se trateze despre evoluția istorică a limbii, să se explice cum apar aceste ramificații teritoriale și sociale ale limbii, ce particularități au și în ce raport se găsesc cu limba comună și cu limba literară. Toate obiectele de învățămînt care se studiază în școala generală sînt predate și în liceu, dar la un alt nivel. Singurul obiect școlar care nu se mai studiază în cei patru ani de liceu este limba maternă. Această lipsă a planului de învățămînt face lacunară cultura generală a absolvenților și, în același timp, face imposibilă o bună orientare profesională a bac-

laureaților. Nu trebuie, după părerea noastră, să lipsească din cultura absolvenților unele noțiuni de lingvistică generală, de istoria limbii, de dialectologie, stilistică, de ortografie, lexicografie etc. Paralel cu adăugarea noilor cunoștințe trebuie să se scoată din programa școlii generale noțiunile și exemplele care împovărează inutil memoria și nu contribuie la dezvoltarea proceselor intelectuale, sau acele probleme care nu și-au găsit o rezolvare unitară nici în rîndul specialiștilor, cum ar fi: elementul predicativ suplimentar, valorile gramaticale din jurul locuțiunilor etc. Desigur, noțiunile de lingvistică, istoria limbii, dialectologie, stilistică, pentru liceu, trebuie să aibă o sferă medie de cuprindere: să evite repetarea conținutului din școala generală și să nu reproducă nici nivelul programei pentru facultățile de filologie, ci să furnizeze unele informații de cultură generală și, mai cu seamă, să formeze priceperi și deprinderi, să dezvolte capacitățile intelectuale și să sporească eficiența operațională a cunoștințelor.

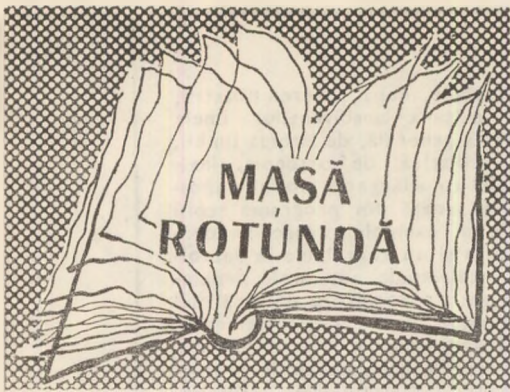
Una dintre problemele cele mai confuze și rău înțelese cînd se vorbește despre studiul literaturii române este originalitatea. Școala are menirea, printre altele, de a furniza un anumit quantum de informație, de a difuza adevăruri, consacrate și legitimate odată cu vremea, despre un scriitor, o operă, o epocă literară. Și manualul, și lecția profesorului pun în circulație locuri comune și formule arhicunoscute ale istoriei literare, multiplică un enunț datorat unui nume reprezentativ al vieții culturale românești, încît sînt elevi care, prin intermediul unei surse orale, cunosc, de pildă, opinia lui G. Călinescu în legătură cu un anume personaj, fără s-o fi citit. Sînt profesori care au colecționat pe parcursul anilor un inventar bogat de asemenea idei notorii pe care le propagă de la catedră, încît, de la un timp, în urma unui continuu exercițiu de repetare, vorbesc cu siguranța opiniei personale, cu credința că aceste afirmații ar fi putut să le aparțină sau că le aparțin chiar. Izvorul se pierde pe drum, nu se mai nominalizează, iar ideea trece mai departe. Un profesor are drept carte de căpătîi un tratat semnat de un nume consacrat; preia fraze întregi din opera lui și le răspîndește aiudoma, lăsînd elevilor săi impresia că tot ceea ce spune este rezultatul unei cercetări personale; un altul, dorind să fie „imparțial”, culege diverse informații din diferite surse și le „recită” apoi în fața clasei. Acesta este fenomenul compilației, pe care de multe ori școala îl întreține, îl încurajează (cu rezultate foarte modeste pe plan formativ). Se deschide astfel drumul falsei originalități și se exclude efortul creator.

Nimeni nu poate respinge textele critice autorizate, tratatele individuale sau colective, continua devenire a ideilor literare, dar acestea trebuie folosite cu discernămint, fără a ne lăsa striviți de prestigiul celui care semnează. Există adevăruri pătrunse în conștiința generațiilor, care nu pot fi ușor detronate și spulberate pentru a le înlocui cu alte ipoteze, cu noi unghiuri de interpretare. Totuși, un manual nu înseamnă compilație, adnotare, breviar de citate care conduc la o expunere hibridă, alambicată, colțuroasă, a operei unui scriitor. Respectul pentru o opinie competentă nu trebuie confundat cu servilismul și mimetismul. Nu înțelegem în ce constă contribuția proprie într-un manual unde capitolele întregi sînt de fapt transcrieri de alinate, reproduceri fidele, fără a schimba o iotă, din părțile respective ale tratatului Academiei sau ale altor mijloace informaționale. Totul se reduce în acest caz la o prelucrare pur formală — uneori nici la atît — a unor date apriorice. Fenomenul se întîlnește și la clasă: profesorul devine interpretul pasiv, docil, impersonal, de o figurație inexpressivă, incoloră, al rolurilor scrise de alții.

Așa cum am menționat, de originalitate totală, pură, nu se poate vorbi; însă este posibilă introducerea unei viziuni proprii, ordonatoare, comentarea, evaluarea operei literare pe baza unor meditații personale asupra literaturii române. (Judecata de valoare este implicată în actul realizării unei imagini subiective despre obiectul studiat). Autorul de manual, ca și profesorul de la catedră preiau, amplificînd, nuanțînd, croind alte perspective suprapuse sau adiacente; în același timp, preluarea, citarea nu exclude detașarea, negația, reconstrucția polemică (care, din rațiuni didactice, este de dorit să nu capete o formă deschisă, explicită în fața clasei). Sînt opere, îndeosebi cele de circulație modernă, deschise spre interpretări multiple, inedite, alături de (sau în opoziție cu) pozițiile criticii cunoscute și însușite de toată lumea. Cadrul didactic trebuie să se plaseze și pe poziția istoricului literar și pe cea a criticului. De ce nu s-ar reuși, pe această cale, să se lumineze opera unui scriitor dintr-un alt punct de vedere? De obicei, manualul este conceput ca o sinteză a experienței pozitive a celor mai valoroase poziții și cîștiguri în zona specialității, dar nu este exclusă posibilitatea ca el să premeargă, pe alocuri, cercetarea profesionalizată, să formuleze ipoteze noi etc. Astfel, manualul se eliberează de dogmatismul curent, îndepărtează anacronismul, încetează să mai fie un ecou palid, șters, al unor modele, oricît de ilustre. Interesul pe care-l va putea trezi va putea trece dincolo de mediul școlar și va intra în aria referențială a specialiștilor. Este nevoie de mai multă personalitate și creație în abordarea fenomenului literar național la nivelul școlii noastre, preocupată de a spori latura formativă a învățămîntului. Dar după cum a informa reclamă stăpînirea informației respective, a forma este în funcție de măsura în care (și cum) ești format.

Este o năzuință firescă a fiecărui profesor (chiar dacă nu întotdeauna mărturisită) de a tinde să fie el însuși; dar aici nu se ajunge decît printr-o cîștigare a independenței față de alții. Desigur, a fi cît mai personal nu înseamnă a alerga după insolit. Se poate gîndi în consens cu altcineva, cu condiția ca acest gînd să aibă ca temelie propria convingere izvorîtă dintr-o cunoaștere profundă a problemei. Aceasta necesită un contact de durată, în etape succesive, cu textul literar. O nouă și atentă lectură a operei poate dezvălui fețe ascunse pînă atunci. Nu poate fi creator cine intră la clasă fără o lectură proaspătă, bizuit doar pe amintiri. Orice interpretare serioasă este precedată de actul deliberativ și reflexiv al cunoașterii reluate a operei, mereu noi și niciodată istovite.

CARTEA ȘI ȘCOALA

PARTICIPĂ:

ION DODU BĂLAN

ROMUL MUNTEANU

PETRE GHELM EZ

Încă de la început, trebuie să precizăm că inițiativa acestei dezbateri aparține „editorilor”. Relația carte-școală, pe care am ales-o ca obiectiv al discuției noastre, desigur nu este de loc recentă; dimpotrivă, a devenit aproape un loc comun recunoașterea valorii educative a operelor literare, sau, în ultima vreme, relevarea importanței — de ordinul modernizării învățământului — a instrumentelor de lucru pe care editurile le pun la îndemâna elevilor, studenților și cadrelor didactice.

1. Punctul de plecare al dezbaterii noastre este afirmarea valorii educative care se răsfrînge din și în activitatea complexă de selectare și impunere în procesul educațional a anumitor opere artistice sau cărți teoretice.

Care ar fi principiile educative ale muncii editoriale?

2. În ce fel se reflectă în activitatea editurilor exigențele apărute prin modernizarea învățământului și prin traducerea în viață a formelor educației permanente?

3. Teoria informației, explozia informațională, tehnica rapidă a lecturii — acestea sînt numai cîteva dintre coordonatele

Prof. univ. dr. Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru cultură și artă:

1. O bună activitate editorială nu poate avea un caracter pasiv, o editură nu poate să accepte condiția unui coș în care să fie aruncate orice fel de manuscris sau oricoarte pentru reeditare. Activitatea editorială presupune o atitudine activă de îndrumare, de selectare riguroasă, pe baza principiilor estetice și etice forme, a celor mai reprezentative lucrări din cultura națională și universală, fie ea clasică sau contemporană. Adeseori unii snobi văd o incompatibilitate între etic și estetic, confundînd valorile etice cu didacticismul sec, cu dădăceala sau predica plicticoasă. Or, noi înțelegem prin valoare etică frumosul din lumea morală.

De aceea, activității editoriale îi revine o răspundere deosebită față de starea etică și estetică a publicului cititor, și, în primul rînd, a cititorilor mai tineri, gîndindu-mă aici mai ales la elevi. Selectarea și impunerea acelor lucrări care contribuie la desăvîrșirea morală a generațiilor de mîine încumbă o responsabilitate de proporții naționale, căci dacă, adeseori, o carte bună consolidează pentru totdeauna structura etică a unui tînar, nu trebuie scăpat din vedere că o carte nocivă poate afecta, pentru tot restul vieții, fizionomia spirituală a cititorului tînar. În acest sens, este nevoie să se dezvolte o foarte strînsă colaborare între editori, pedagogi, părinți și toți factorii care se preocupă de formarea tinerii generații în spiritul educației comuniste.

2. Nu numai editurile, dar întreaga activitate a CSCA este astăzi preocupată de sprijinirea concretă a educației permanente, cu atît mai mult cu cît aceasta este una din cerințele obiective esențiale, de ordin spiritual, ale omului societății contemporane. De asemenea, se arată preocupată de a sprijini modernizarea învățământului prin inițierea și tipărirea unor lucrări care să explice și să trateze concret problemele educației permanente și ale modernizării învățământului de toate gradele. În planurile editoriale de perspectivă sînt prezente lucrări care vin în întîmpinarea răspîndirii metodelor audio-vizuale în învățămînt. Aici, însă, trebuie să spun că singura activitate editorială nu poate rezolva problema lor; se impune o colaborare strînsă cu alte organisme, de exemplu cele care aparțin industriei ușoare, și Ministerul Învățămîntului, cărora le revine rolul de a fabrica acele accesorii de care au nevoie metodele moderne de predare; ecrane, aparate de proiecție, diapozitive, magnetofone, benzi, imprimata

unui fenomen contemporan de care atît școala, cît și editura sînt obligate să țină seama. Ce mutații au produs toate acestea în activitatea editorială?

4. Revenînd la formele concrete ale vieții editoriale, vă solicităm opiniile dv., ca factori de răspundere și renumiți editori, în legătură cu modul în care poate fi întărită colaborarea dintre învățămînt și edituri.

5. Am certitudinea că oricît de fructuoasă a fost această dezbateri, ea nu ar fi pe deplin încheiată fără a aminti de „proiectele editoriale”, întrebare care constituie întotdeauna punctul culminant al unei convorbiri cu un editor.

În serio etc. Cred că ignorarea unor asemenea mijloace, sau lipsa lor din procesul educațional, echivalează cu o mare pagubă adusă învățămîntului modern, care cu greu se va putea recupera peste cîteva ani.

3. Se pare că un om obișnuit, la vîrsta de 20 de ani, poate citi maximum 4 — 500 de cuvinte pe minut. Practic, extrem de puțin în raport cu volumul necesar de lectură al unui om instruit. Astfel, necesitatea tehnicii rapide a lecturii nu mai constituie o vrăjitorie, ci o problemă cu implicații vitale în formația omului de cultură contemporan. Atenți la asemenea nevoi, am prevăzut în planul Editurii Albatros o carte despre lecturile rapide, de fapt un instrument foarte util tineretului.

Desigur, toate aceste coordonate pe care le-am enumerat și care se referă la universul bibliocentric, în limbajul lui Mc. Luhan, sînt caracteristice pentru civilizația contemporană. Apare o întrebare: oare cărțile pot fi citite prin tehnici rapide? Vreau să atrag atenția asupra unui pericol: al lecturii literare care, imitînd lectura textului de tip îngust informațional, riscă să scape nuanțele artistice, să neutralizeze valorile artistice și etice de care vorbeam la început. Pledez, așadar, în asemenea cazuri, pentru o lectură intensivă, care să descopere întreaga bogăție de semnificații a literaturii. Să nu se înțeleagă însă că aș recomanda ca elevii să fie supuși la lecturi exagerate, dimpotrivă, selecția lecturilor — dirijată de profesori — este o componentă importantă a procesului educațional. În acest sens, romarc preocuparea unor edituri de a oferi tineretului studios antologii cu cele mai frumoase texte, însoțite de un aparat critic riguros care să sprijine în mod eficient lectura.

4. La aceasta m-am referit și mai sus. Cred că e absolut necesar să se lărgască volumul colaborării, solicitînd cele mai bune cadre didactice la realizarea unor ediții comentate, a unor instrumente de lucru, dicționare, antologii etc. Precizez însă că nu poate fi vorba, în numele unor lucrări „pentru școlari”, de a încuraja pe grafomani, pe „fabricanți”, ci de a depista talentele reale din rîndul profesorilor, talente, în același timp, pedagogice și literare.

5. Pentru ca „proiectele editoriale” să fie realmente eficiente în cadrul procesului de învățămînt e nevoie ca dezbaterile acestor proiecte, a unor lucrări de mai mare importanță, să se desfășoare în largi colective la care să participe cadre didactice, elevi și studenți, părinți, așa încît acestea să fie și o omanăție a cerințelor obiective ale beneficiarilor.

Un bun plan editorial nu poate fi sub nici o formă produsul unor acțiuni din birou, ci o urmare firească a confruntării cu cititorii.

1. Prin însuși specificul și cerințele anilor de formare, elevii reprezintă un public specific de cititori programați să citească anumite cărți. În sfera cărților destinate lecturii din anii de școală intră scrieri de natură foarte diferită, literatura reprezentând însă un domeniu deosebit de complex, destinat să unească utilul cu frumosul. În acest sens, literatura trebuie privită ca un instrument și totodată ca un scop.

Putem afirma că literatura este un instrument în măsura în care ea slujește la formarea unor năzuințe care depășesc valorile pur estetice, înscriindu-se în sfera actelor de educație, destinate să contribuie la realizarea unui comportament uman superior. De aceea, atât unii dintre sociologii contemporani, cât și teoreticienii fenomenului literar consideră creația literară o instituție socială cu anumite funcții specifice.

Dar opera literară rămâne și un scop, în măsura în care ea contribuie la formarea gustului artistic, la dezvoltarea sentimentului pentru frumos și la stimularea capacității de detectare a acestuia.

De aceea, o editură care tipărește cărți de literatură, indiferent de obiectivele specifice pe care le are, se impune să țină seama de faptul că o imensă parte a publicului cititor căruia i se adresează este reprezentată de tineretul școlar. Faptul acesta îl obligă pe orice editor care, prin natura profesiunii sale, răspunde unor cerințe sociale, să selecteze și să caute să impună anumite opere majore care educă, informează și stimulează fantezia tineretului spre fapte de înaltă ținută spirituală.

2. Profilul foarte variat al editurilor face ca, în activitatea unora dintre ele, exigențele legate de modernizarea învățămîntului să aibă ecouri mai ample (mai exact ar trebui să aibă), în vreme ce altele pot contribui mai puțin la susținerea procesului de modernizare a școlii. În acest sens, socotesc că Editura Univers, pe care o conduc, poate sprijini școala, în primul rînd, prin realizarea acelor plachete bilingve de poezie, care contribuie atât la cunoașterea unor mari poeți din lume, cât și la dezvoltarea cunoașterii unor limbi străine prin textele paralele de înaltă ținută artistică pe care le pune la dispoziția publicului. Dar, după părerea mea, Editurii didactice îi revine în primul rînd anumite obligații mai ample în această direcție. Așteptăm astfel să vedem cât mai multe gramatici de limbi străine însoțite de discursuri, așa cum așteptăm realizarea unor discursuri cu texte citite de mari scriitori străini sau artiști care să pună tineretul în fața unor opere de Racine, Shakespeare sau Goethe și Tolstoi, captivante și prin puritatea textului citit în limba originală a operei. Dar în acest domeniu lucrurile sînt abia la început și Editura didactică trebuie să fie cea dintîi care să-și aducă contribuția.

3. Explozia informațională de astăzi nu impune doar o tehnică mai rapidă a lecturii, ci și realizarea unor sinteze și ghiduri care să scurteze timpul de lectură al tineretului școlar. Editura Albatros și Editura Enciclopedică au avut remarcabile inițiative în acest sens. Studiile publicate în colecția Lyceum, ca și sintezele oferite de Editura Albatros indică drumul bun pe care trebuie să mergem.

Scurtarea timpului de lectură al tineretului școlar nu poate însă îndreptăți opinia unora care cer cărți foarte ușoare pentru elevi și sinteze în pagini foarte reduse, care după părerea noastră stimulează doar superficialitatea comodă. Am pledat întotdeauna pentru realizarea unor cărți de istorie și critică pentru școlari, care să cuprindă marile istorii literare străine, ca și marile curente literare și genuri literare. Un rost bine definit în acest scop îl au dicționarele de cultură și, în general, instrumentele prime de lucru care sînt încă foarte puține.

4. Orice editor dorește să aibă legături, cît mai strînse cu cititorii cărților pe care le publică. Editura Univers este în curs să stabilească în primul rînd o corespondență mai sistematică cu profesorii de literatură universală de la liceele din țară, precum și cu elevii care doresc să ne scrie, și facem și pe această cale un apel la toți cei care doresc să ne scrie și să ne comunice sugestiile lor. În felul acesta și tirajele unor cărți de mare valoare ar putea fi stabilite într-un mod mai realist, anumiți librari uitînd cu prea mare ușurință faptul că o mare parte a cumpărătorilor de cărți o formează profesorii, studenții și elevii, deci lumea legată în mod direct de școală. Întîlnirile editorilor cu elevii din școli ar fi de asemenea de un mare folos și sprijinul Ministerului Învățămîntului ar fi foarte fructuos și în acest sens.

5. Vom publica în continuare marile capodopere ale literaturii universale, stăruind asupra acelor care nu sînt încă cunoscute sau sînt epuizate. Vom stimula publicarea unor opere care să reprezinte instrumente de lucru pentru tineretul studios. Între planurile noastre figurează astfel realizarea unei ample panorame a literaturii universale, precum și studii de sinteză despre romanul, poezia, teatrul și critica universală clasică și contemporană.

Petre Ghelmez,

directorul Editurii Albatros:

1. Orice am spune, valoarea educativă a acțiunilor noastre este dată în ultimă instanță de eficiența pe care acestea o au față de subiectul căruia se adresează. Eficiența care, în cazul nostru, în care avem de-a face cu tineretele generații în continuu proces de formare, este mult mai greu de măsurat, aici nuanțele, jocul imponderabilelor, specificitatea rezultatelor, perioada de realizare, fiind implicate într-o măsură deosebit de mare. Mi se pare că actul educativ este, aproape de fiecare dată, o investiție pe termen lung, și ca atare graba, lipsa de perspectivă, evitarea complexității problemei pot duce la rezultate contrare celor scontate. Noi știm ce mare importanță acordă statul, partidul nostru, educației tinerelor generații. Școala, familia, organizațiile de masă iau parte în mod specific și direct la realizarea acestei nobile datorii. Ca editură, care avem în vedere în primul rînd cititorul tînăr noi simțim bucuria, dar în același timp și marea răspundere pe care o avem, ca parte implicată, în acest proces complex și delicat pe care, cu un cuvînt general, îl numim educație. Cum încercăm noi să ne achitam de această răspundere? Publicînd cărți specifice cititorului tînăr: cărți bune. Cărți cu un conținut valoros și cu o prezentare grafică din ce în ce mai frumoasă. Pentru că acest cititor se formează acum ca personalitate și are nevoie de asemenea cărți. Pentru că acest cititor este, pe bună dreptate, cel mai pretențios. Pentru că noi credem în valoarea spirituală tot mai ridicată a acestui cititor, format în anii noștri.

2. Modernizarea învățămîntului este impusă de modernizarea vieții noastre în general. Sîntem factori ai unei dezvoltări deosebit de dinamice pe care o cunoaște poporul nostru în prezent. Și, în acest sens, activitatea editorială ea însăși se află într-un continuu proces de modernizare. Mie mi se pare că, după reorganizarea de acum doi ani, editurile au căpătat o mai mare mobilitate. În ceea ce ne privește pe noi de pildă, vom putea răspunde mai bine și sperăm că și mai rapid, unor cerințe reale ale cititorului tînăr, legate de învățămînt. Bine-nțeleasă că în activitatea noastră nu vom dubla școala, profesorii. Crearea unor colecții noi în acest

sens, atât pentru cartea umanistică, în general, cît și pentru cărțile privind științele exacte, îmbunătățirea colecțiilor existente ne va ajuta să realizăm acest lucru.

3. Din păcate, aceste mutații nu se produc de azi pe mîine în activitatea editorială. O carte se scrie în timp. Autorii, colaboratorii noștri au avut ei înșiși o altă viziune pînă acum citiva ani asupra fenomenelor științifice contemporane. Sîntem într-un continuu proces de adaptare la timpul nostru, care mereu ne-o ia înainte. Timpul e prea neîncăpător pentru toate informațiile, pentru toate cunoștințele pe care le putem căpăta. Și-atunci se impune de sine concentrarea, sistematizarea, esențializarea fenomenelor. De aici și inițiativele noastre recente în domeniul editorial. O colecție nouă de pildă, cum este cea care va apărea anul acesta la Albatros, intitulată „Contemporanul nostru” va fi în fapt o antologie de pagini esențiale dintr-un autor de mare prestigiu, axate pe o anumită idee, în așa fel încît cititorul, prin aceste pagini și prin comentariul ce la va însoți, va avea posibilitatea să descopere o personalitate, un mare om de cultură, un mare creator. O altă colecție „Texte comentate”, care va apărea la începutul anului viitor, va oferi cititorului (cu fiecare carte, care va cuprinde o singură operă a unui scriitor, comentată de un critic literar sau profesor de prestigiu) o cheie cu care să pătrundă în universul artistic al unui scriitor. Dicționarele Albatros care se află într-o fază de pregătire foarte avansată; Dicționar de literatură contemporană, Dicționar istoric, Dicționar de literatură universală, vor fi, credem, instrumente de lucru necesare cititorilor noștri, într-un timp în care, într-adevăr factorii vitezi și cantitate joacă un rol din ce în ce mai important, dar care nu trebuie să ducă la lipsa de profunzime.

4. Mă alătur sugestiilor care se află în răspunsurile profesorilor universitari Ion Dodu Bălan și Romul Munteanu. Editura noastră a avut cîteva inițiative care au fost semnalate în această dezbateră; desigur, acesta este numai un început.

5. Răspunzînd la întrebarea de mai înainte, n-am putut să nu vorbesc și de proiecte. De data aceasta însă, cîteva din proiectele ce se vor realiza foarte curînd, în cinstea celei de a 50-a aniversări a Partidului Comunist Român. O foarte frumoasă antologie de poezie patriotică în care aproape 150 de poeți vor fi reprezentanți cu cel mai frumos poem scris pe această temă, poem însoțit de un portret al autorului, de scurte note bibliografice și de semnătura în autograf. Apoi, volumul bibliofil *Luceafărul poeziei românești pe meridianele lumii*. Este vorba de o antologie din poezia eminesciană, în cinci limbi de circulație universală, alcătuită de Zoe Dumitrescu-Bușulenga.

Tot în cinstea aniversării partidului vor mai apărea *Istoria românilor de la începuturi și pînă astăzi*, de prof. Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu, precum și un roman de mare forță evocatoare, privind lupta comuniștilor în ilegalitate: *Avem optsprezece ani*, de Ecaterina Lazăr. Desigur, proiectele noastre de viitor sînt mult mai multe, dar nu despre toate vrem să vorbim acum.

ANCHETĂ REALIZATĂ
DE MIHAI BUJENIȚĂ

CARTEA ȘI ȘCOALA

ÎNSUȘIREA GRAMATICII PRIN INSTRUIRE PROGRAMATĂ INTRODUSĂ CU MAȘINI SIMPLE

Prof. univ. dr. GEORGETA MUNTEANU

Preocuparea permanentă pentru creșterea randamentului muncii didactice a determinat, pe de o parte, analiza mai profundă a eficienței procesului de însușire a cunoștințelor și de formare și dezvoltare a capacităților intelectuale prin formele și metodele tradiționale; pe de altă parte, a impulsionat introducerea și experimentarea unor forme, metode, mijloace și tehnici noi în vederea determinării unei eficiențe sporite a procesului de învățământ.

Din punctul de vedere al ciberneticii pedagogice, procesul de învățământ poate prezenta trei faze, și anume: transmiterea cunoștințelor (care corespunde cu transmiterea informației didactice de către profesor elevului); însușirea cunoștințelor (care corespunde recepționării și prelucrării de către elev a informației transmise) și controlul profesorului asupra însușirii de către elev a informației primite (corespunzând transmiterii inverse de la elev la profesor a informației asupra rezultatelor acțiunilor instructive) (aferența inversă). Astfel, multe din acțiunile procesului de învățământ pot fi considerate sisteme cibernetice de comandă și control cu autoreglare.

Analizând din acest punct de vedere, volumul de cunoștințe de gramatică prevăzută în programele de învățământ, pe care îl transmite profesorul în fiecare lecție, ar trebui să fie aproape integral asimilat de toți elevii clasei respective. În realitate, însă, cantitatea de informație percepută de elevi este întotdeauna mai mică decât cea emisă de profesor, deoarece în acest proces de emisie și recepție a informației intervin o serie de perturbări de ordin metodic (datorită predării profesorului) sau de ordin psihologic (determinate de particularitățile psihice ale fiecărui elev). În învățământul tradițional profesorul își adaptează de obicei transmiterea cunoștințelor la nivelul elevilor mijlocii. Elevii cu gândire rapidă se plictisesc și își pierd interesul, în timp ce elevii cu un ritm de activitate intelectuală mai lentă nu pot urmări și nu pot asimila decât în mică măsură explicațiile profesorului.

În predarea tradițională există, prin urmare, un decalaj între cantitatea de informație transmisă de profesor și cea recepționată și asimilată de elevi. Dar decalajul se adâncește dacă raportăm cantitatea de informație recepționată la cea utilizată în practica exprimării orale și scrise. Toate aceste aspecte pot duce la concluzia că pentru îmbunătățirea procesului de învățare a gramaticii se impune nu numai perfecționarea sistemului tradițional de învățare, dar mai ales găsirea unor forme și tehnologii noi, care să asigure, pe de o parte, reducerea decalajului dintre informațiile transmise, însușite și utilizate, iar, pe de altă parte, să mărească rolul formativ al învățării gramaticii. Aceasta solicită formarea deprinderilor de exprimare corectă orală și scrisă, precum și formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale ale elevilor.

Este firesc ca în aceste condiții să se caute metode și tehnici noi, care să contribuie la sporirea eficienței studiului gramaticii în școală.

Una dintre formele și tehnologiile noi introduse în învățarea gramaticii în scopul perfecționării acesteia a fost instruirea programată.

Ținând seama de complexitatea problemelor pe care le ridică această nouă formă a procesului de învățământ, avantajele și limitele pe care le prezintă pentru optimizarea procesului de învățământ, s-a întreprins o cercetare de mai mari proporții, în vederea aplicării acestei noi forme de învățare a gramaticii limbii române. Scopul cercetării s-a axat pe obiectivele principale ale învățării gramaticii în școală, urmărindu-se studierea contribuției instruirii programate la formarea unui sistem de noțiuni temeinic însușite; la formarea și consolidarea unui sistem de deprinderi și deprinderi de utilizare independentă a cunoștințelor și, mai ales, la formarea capacităților intelectuale ale elevilor.

Sistemul de programare utilizat a avut la bază sistemul liniar Skinner. Dar în vederea sporirii eficienței instruirii programate, programele elaborate au prezentat un sistem complex de învățare: s-au avut în vedere etapele procesului de învățământ cunoscute, s-a ținut seama de procesele de gândire antrenate în formarea noțiunilor, precum și de necesitatea repetării cunoștințelor în vederea asimilării mai temeinice a acestora. S-au introdus în programe și unii algoritmi didactici, precum și un sistem complex de exerciții structurale în scopul formării și dezvoltării capacității de a opera cu categoriile respective. S-au avut în vedere și teoriile

cibernetice aplicabile în didactică și s-au introdus în programe și unele strategii euristice.

Pentru introducerea instruirii programate s-au utilizat două feluri de suporturi: fascicule de manual programat și mașini simple de învățat.

Luând în considerare avantajele constatate în etapele anterioare ale aplicării instruirii programate, când s-au folosit ca suport al programei fascicule de manual programat în 22 clase la aproximativ 754 elevi, s-a trecut la utilizarea mașinilor simple de învățat ca suport al programelor.

Mașinile utilizate au fost dispozitive mecanice, în a căror construcție¹⁾ s-a respectat sistemul cibernetice de comandă și control. Mașinile au cuprins pentru fiecare lecție un program și au permis elevilor să le manevreze cu ușurință. Simpla răsucire a unui buton asigura apariția într-un cadru deschis a unei secvențe din program, care cuprindea informația, întrebarea și răspunsul ce trebuia completat de elev. După construirea răspunsului, printr-o nouă rotire a butonului, secvența completată trecea sub un ecran transparent, oferind, în același timp, în dreapta ceranului, și răspunsul corect. Astfel, elevul avea posibilitatea auto-controlului, dar nu mai putea interveni în răspunsul odată formulat. În același timp, se descoperea în partea de jos a mașinii o nouă secvență cu o nouă informație și se solicita formularea unui alt răspuns. Mașina, construită din stiplax, portabilă, dădea elevilor posibilitatea de a lucra direct pe programul respectiv.

(Fotografia de mai sus prezintă mașina în timp ce elevii rezolvă programul.)

S-au introdus mașinile în clasa a V-a la liceul „Nicolae Bălcescu” din Cluj, pentru învățarea substantivului, adjectivului, și se va continua și cu alte categorii morfologice. Programele au fost verificate în ceea ce privește calitatea lor prin experimentările anterioare.

S-a urmărit să se studieze contribuția instruirii programate introduse prin mașini atât în ceea ce privește asimilarea și reținerea cunoștințelor, cât mai ales în ceea ce privește dezvoltarea capacităților elevilor de a opera cu categoriile gramaticale și formarea automatismelor ortografice. S-a vizat, de asemenea, aprecierea modului de a reacționa al elevilor mici față de învățarea gramaticii prin instruirea programată introdusă prin mașini simple.

Rezultatele au fost pozitive (în favoarea instruirii programate față de învățarea tradițională). Apreciind comparativ modul de a opera al elevilor cu categoriile substantiv, gen, număr și caz la clasa a III-a, care s-au învățat prin instruire cu mașini față de învățarea tradițională, am constatat diferențe semnificative care oscilează între 5,1% (la recunoașterea substantivului) și 19,8% (la recunoașterea cazurilor) în favoarea instruirii programate. S-au semnalat diferențe net superioare în favoarea instruirii programate și în ceea ce privește formarea automatismelor ortografice (dovedite de procentajul de 85,2 realizat la testul de control de către elevii care au învățat prin instruire programată, față de 49,6, realizat de același test de elevi prin metoda tradițională).

Elevii au lucrat cu mult interes, subliniind avantajele instruirii programate în genere și ale învățării cu mașini în special. Atitudinea lor de interes și plăcere pentru noutatea de a învăța cu „mașinuțe” s-a precizat în declarațiile în care afirmă că învață „mai ușor”, (31 elevi); „mai repede” (20 elevi), că „înțeleg mai bine” (17 elevi) și că a învăța astfel „e plăcut și interesant” (29 elevi).

Motivarea e simplă, la nivelul elevilor mici, dar e elocventă: „ușurează munca”; „mă fac să iubesc gramatica”, „stăpinesc mai bine gramatica”, „pot reține mai repede lucrurile importante”. Răspunsurile date motivează dorința celor 39 elevi chestionați de a continua să învețe „cu mașinuțe”.

Ceea ce trebuie reținut este că introducerea instruirii programate prin aceste dispozitive simple de învățat aduce elemente de noutate și sporește interesul elevilor, dar avantajele unei învățări programate sînt datorate programului care, elaborat cu atenție, trebuie să devină acest sistem complex de învățare menit să asigure nu numai însușirea cunoștințelor, ci și dezvoltarea flexibilității gândirii și a capacității lor intelectuale ale elevilor.

1) Au fost confecționate în atelierul Filialei Cluj a Academiei R.S.R. pe baza proiectului elaborat de H. Pitaru, cercetător la sectorul de psihologie Cluj al Academiei de științe politice și sociale.

METODĂ COMPLEXĂ DE VERIFICARE A CUNOȘTINȚELOR

IONEL PROTOPODESCU

In condițiile creșterii continue a cantității de informații, scurtarea timpului de verificare a cunoștințelor elevilor, în favoarea extinderii timpului de predare, devine o imperioasă necesitate. Problema ar fi relativ simplă, dacă profesorul n-ar fi obligat să se convingă de trăinicia cunoștințelor asimilate de elevi și totodată să le aprecieze just, în vederea acordării unei note stimulative. Toate acestea l-au preocupat pe prof. Valentin Ciobanu de la Liceul „Unirea” din Brașov, de aproape 6 ani de zile, timp în care, renunțând treptat la verificarea tradițională și la tehnica clasică de notare, a experimentat, în cadrul lecțiilor de biologie, metoda verificării frontale și rapide a cunoștințelor în vederea aplicării notei-portret. În acest scop, a renunțat la lecțiile cu caracter mixt, înlocuindu-le cu prelegeri ținute în fața clasei. Astfel, materia, prevăzută în programa analitică pentru lecții mixte, a fost parcursă în trei ore de prelegeri și o oră destinată verificării frontale, rapide a elevilor. Firește, conținutul modificat a determinat o restructurare a organizării lecției. Înainte însă de a arăta modul concret de desfășurare a unei ore de verificare frontală și rapidă, prof. Valentin Ciobanu a pretins elevilor încă de la începutul anului un caiet special pentru verificare, unde aceștia să noteze, pe lângă întreaga activitate din timpul orei, și notele primite. De asemenea, în cele 5 minute afectate pregătirii clasei pentru lecție, în fiecare oră de acest gen a comunicat elevilor sarcinile concrete ce le revin pe parcursul lecției.

Desfășurarea unei ore ținute de prof. Valentin Ciobanu ar arăta în felul următor:

O treime din efectivul de elevi dă lucrare de control curentă, constând din răspunsuri concise la unele teste docimologice. În caiete aceștia nu vor scrie decât numărul întrebărilor (care pot fi dactilografiate și împărțite din timp, scrise pe tablă sau planșe, proiectate cu un diaforn sau dispozitiv) și răspunsurile solicitate. S-au lăsat la dispoziția elevilor douăzeci de minute, ceea ce înseamnă că se pot pune între 5 și 10 întrebări.

Alt grup de elevi este pus să recunoască o figură dintr-un test docimologic, asemănătoare celor din manual, dar cu legenda modificată, folosind caietul de verificare, unde completează numerele din figură în conformitate cu elementele din legendă. De pildă: 5, 2, 4 etc. Unui al treilea grup de elevi i se dă ca temă să recunoască o figură la microscop, pe care o desenează în caiete, notând și explicațiile la desen; în același timp, alți câțiva elevi sînt antrenați să recunoască o secțiune dintr-un organ, vizibilă pe o planșă, pe un mulaj sau un diapozitiv fără legendă, cu grija de a plasa elementele semnificative, notate pe cartonașe — săgeți la locul lor.

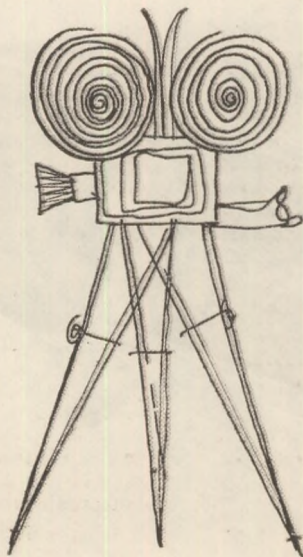
Dacă la acest complex de solicitări simultane se adaugă chestionarca orală a altorva elevi (prin 1-3 întrebări), care pot fi completați sau corecți de ceilalți colegi, avem întregul tablou al unui colectiv de elevi antrenat multiplu și total la rezolvarea unui ansamblu de probleme tratate anterior în prelegeri. Toată clasa este antrenată, activată și pusă sub semnul unei sporite exigențe și răspunderi. Pe parcursul a 50 minute, fiecare elev poate fi verificat o dată sau de două ori, dar

de notat pot fi notați doar o parte dintre aceștia, folosind în acest scop fișa colectivă.

O altă de succintă și sumară comparație cu modul de verificare din lecția clasică evidențiază clar multiplele avantaje oferite de verificarea frontală și rapidă a cunoștințelor, atât profesorilor, cât și elevilor. Timpul lecției de acest fel poate fi și mai mult concentrat, iar verificarea poate fi și mai precisă, folosind corectarea automată cu ajutorul tăbliței tip Pressey, o tăbliță prevăzută cu atîtca orificii cîte întrebări și răspunsuri, exacte și greșite, conține testul docimologic. O simplă suprapunere a foii de caiet peste tăbliță și perforarea ei la răspunsul pentru care optează elevul evidențiază în mod sigur și rapid cunoștințele acestuia.

Verificarea cunoștințelor elevilor după metoda prof. V. Ciobanu nu reduce cîtusi de puțin rolul profesorului în desfășurarea procesului instructiv-educativ, ci, dimpotrivă, îi sporește operativitatea intervențiilor, lăsându-i totodată timp suficient pentru o predare mult mai științifică. Folosirea acestui procedeu nu trebuie să conducă la ideea unor examene periodice, trimestriale sau semestriale. E vorba doar de o metodă menită să oblige elevul la o pregătire ritmică, permanentă; totodată, de acordarea unei note mult mai obiective, cu mai multe posibilități de a concentra aprecierea muncii unui elev într-o cifră (nota-portret) obținută din media a 2 sau mai multe note date în ora de verificare frontală.

Am considerat util să prezint cititorilor această interesantă metodă de verificare a cunoștințelor elevilor, deoarece rezultatele obținute de inimosul profesor Valentin Ciobanu de la Liceul „Unirea” din Brașov sînt încurajatoare, în deplină concordanță cu cerințele mereu crescînde ale școlii moderne din zilele noastre.

ȘTIINȚĂ, MATEMATICĂ ȘI EDUCAȚIE

(Urmare din pag. 4)

cere efort. Și că acest efort duce, uneori, la ceea ce se cheamă rezultat. În ce măsură acest rezultat este într-adevăr fundamental? Ce urmărește acest rezultat, în fond? Cum se justifică el? Și justifică, oare, efortul? Iată întrebări la care nu cred că se poate răspunde „în general“...

Viața științifică modernă impune astfel peisaje de o deconcertantă varietate... Pentru un cercetător ce nu e interesat decît să-și sporească „lista de lucrări“, orice rezultat publicat justifică efortul... Pentru un cercetător mai pretentios, se amestecă adesea un sistem de insatisfacție ce întovărășește explorări care, prin comparație, par modeste. Sînt aici probleme complexe de apreciere și autoapreciere, de amestecuri de planuri (științifice, sociale, individuale etc.) imposibil de expedit în cîteva cuvinte.

Personal consider că este aproape o obligație să-ți comunici rezultatele, chiar considerîndu-le modeste în sistemele de coordonate generale; fiindcă în acest fel contribuie la acel „mers general“, în care nu ești decît un „niebelung“ robit, cum ar spune Ion Barbu. Și, poate că modestele mele observații vor folosi, vreodată, cuiva. Există, însă, și aici anumite limite, de probitate și autenticitate. Pe care, personal m-am străduit să nu le trec.

GEORGE BOTEZ:

Știința presupune și o anume suferință, aceea aventură paroxistică, consumată totdeauna în decență și interiorizare. Și aș prelua, chiar în această discuție, binomul mathemata-pathemata, de care pomenește Ibrăileanu. Drama, viața dramatică a omului de știință, cu toată aparenta ei monotonie, trebuie cunoscută. Și nu doar la modul festiv...

MIHAI BOTEZ:

În ceea ce privește „efortul“ propriu-zis, cred că pentru unii cercetători — printre care mă număr — acesta își ajunge sieși... Intimitatea cu marii creatori, asupra cărora ne aplecăm adesea în „noapțile de voghe“, este ea însăși o recompensă. Există apoi un anumit orgoliu al problemelor puse. În sfîrșit, tensiunea muncii propriu-zise creează acea stare de „boție castă“, „starea de geometrie“ de care vorbea Ion Barbu, care autentică, ea însăși, chiar fără finalitatea „extazului“ rezultatului... Și aș observa că acest rezultat (ipotetic) luminează drumul cercetării și-l face viu, chiar dacă pînă la sfîrșit se arată a fi o iluzie... Și îmi aduc aminte că Anatole France scria odată despre „oboseala aurită“ a poezilor...

În această viziune, cred însă că este esențial să-ți cunoști forțele... Căci, orice s-ar spune, cu tot efortul de autodepășire, și cu toată tendința spre creație autentică, nu mi se pare normal să fii profund nefericit, fiindcă nu ești Shakespeare sau Gauss!

OCTAV ONICESCU:

Drama și aventura cunoașterii sînt un lucru, meseria pe care o datorești societății, prin care te angrenezi ei, este ceva diferit. Dacă le poți armoniza și te poți perfecționa în fiecare dintre ele, ajutîndu-te cu cealaltă, cu altă mai bine. Omul trebuie să găsească acest mijloc salvîndu-se pe el însuși. Perfecționarea continuă în meseria ce practică, fie ea și manuală, îi asigură și o perfecționare a sa ca om.

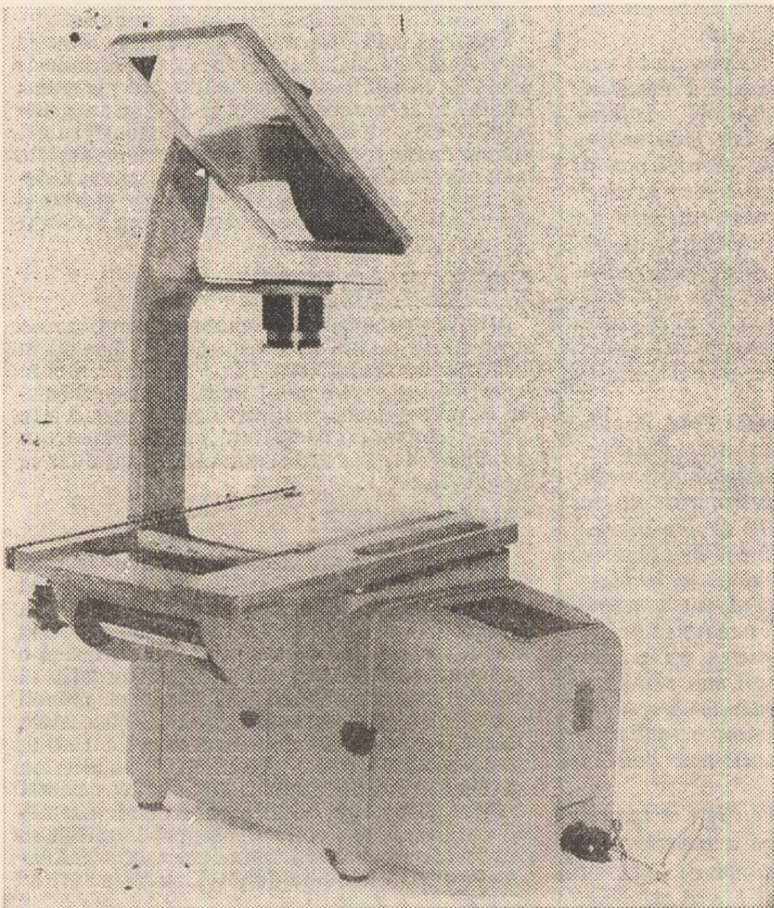
Și cred că trebuie să folosească acest mijloc care îi va asigura în orice caz un echilibru, o garanție de care existența are nevoie. Prin meseria văzută astfel își croiește o cale spre dialogul mereu proaspăt cu ceilalți, oricare este meseria sa și oricare sînt ceilalți, fie și din lumea aventurii cunoașterii. Pe un om care își concepe meseria astfel nu-l găsești niciodată obosit. Nu-l găsește nepregătit nici o schimbare, el are totdeauna un viitor asigurat, pînă cînd își trece altora misiunea ce-a avut în viață.

Dezbateri consemnate
de GEORGE BOTEZ

expo Tehnologia

Este necesar să se dea dovadă de mai multă receptivitate, să se reacționeze mai prompt la tot ceea ce este nou în practică activității economice și tehnico-științifice, să se adapteze mai rapid învățămîntul nostru la schimbările care au loc în domeniul producției de bunuri materiale, în gîndire, în întreaga activitate socială.

(Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la deschiderea anului universitar).

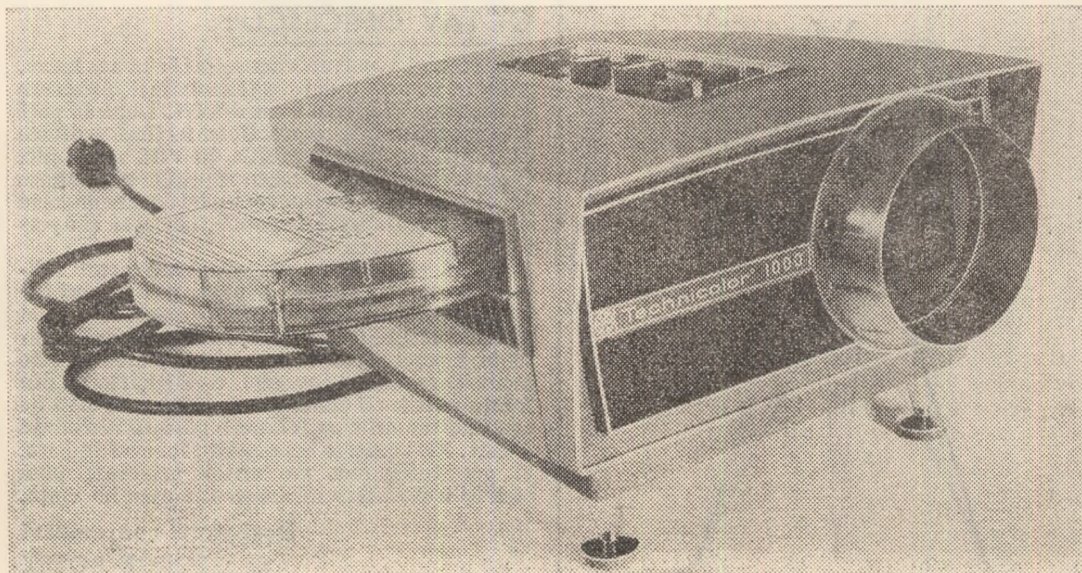

Retroproiektor. Se folosește la proiecția pe ecran a materialului didactic, a schemelor și textelor scrise sau desenate.

Tehnologia Instruirii — nume de expoziție didactică, dar și mai mult: un titlu de permanență — ni se înfățișează ca un domeniu deschis, ca o perspectivă deja certificată prin materiale concrete, prin mașina școlară. Spre a fi în ton cu aritmeticele și gramaticile entuziasmului (sau reflecției) în asemenea ocazii, vom spune că o expoziție precum „Tehnologia Instruirii” ne-a pus dinaintea ochilor o lume de exemple menite să conducă prin extensie și generalizare la... un exemplu de lume, de lume a învățării moderne, prezentă, deocamdată, ca program riguros conceput. Am văzut, mai întii, muncă. Drumul viitor al muncii prin muncă. Mașini plurifuncționale — complexe de mijloace, combinate, „cinetrom”, laboratoare, aparate psihopedagogice (unele dintre ele create de elevi — al școlilor profesionale „Oțelul Roșu”, „Victoria”-Călan, al Grupului școlar al Combinatului siderurgic Hunedoara etc.), calculatoare electronice didactice. Mijloace, mijloace, mijloace... Scopurile sîntem noi toți, cel de azi, și, mai ales, cel de mîine. Căci am văzut,

Clasă cu posibilități de modernizare cu complexe multiple audio-vizuale.

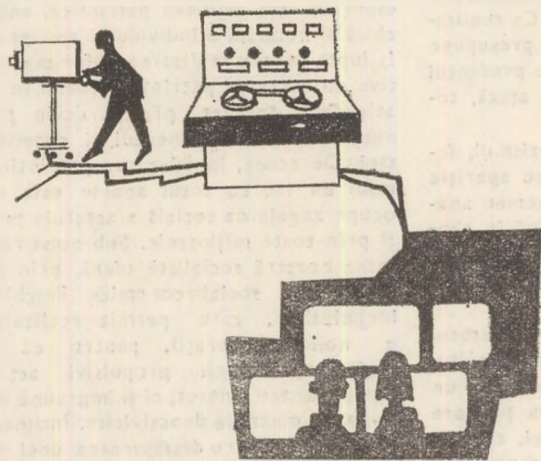

Aparat de proiecție tehnicolor pentru film de 8 mm super. Se folosește la proiecția filmelor didactice, montate și păstrate în casete speciale, care se cuplează la aparat. Aparatul funcționează cu film sonor cu pistă optică.

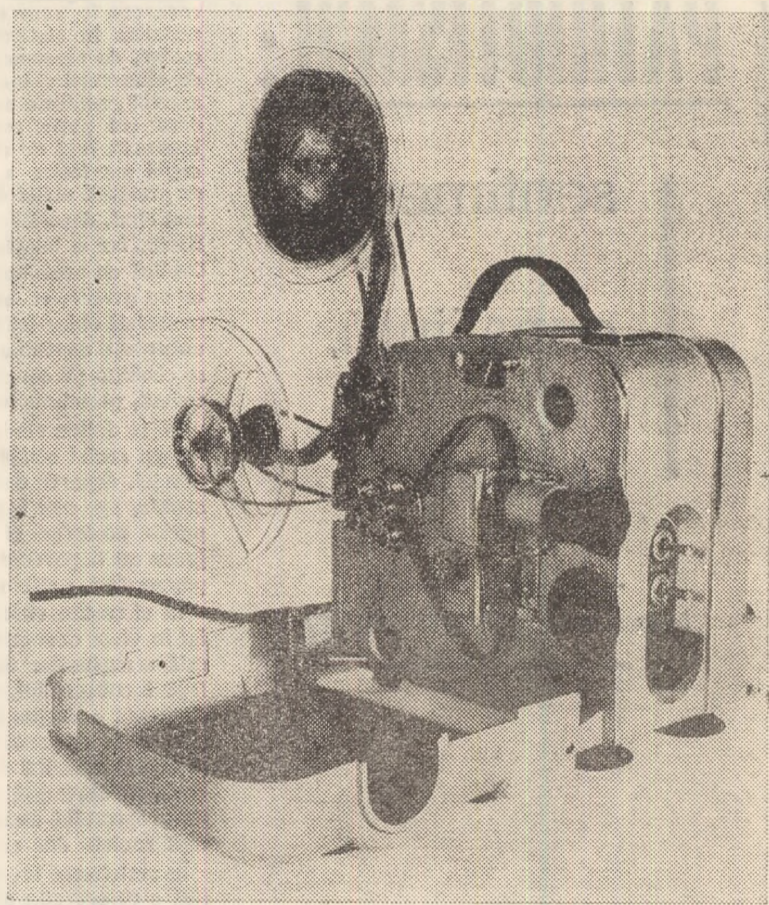
Instruirii

mai presus de tot, profesorul și elevul prin vizorul un univers înedit, mașinistic dar nu lipsit de suflet...

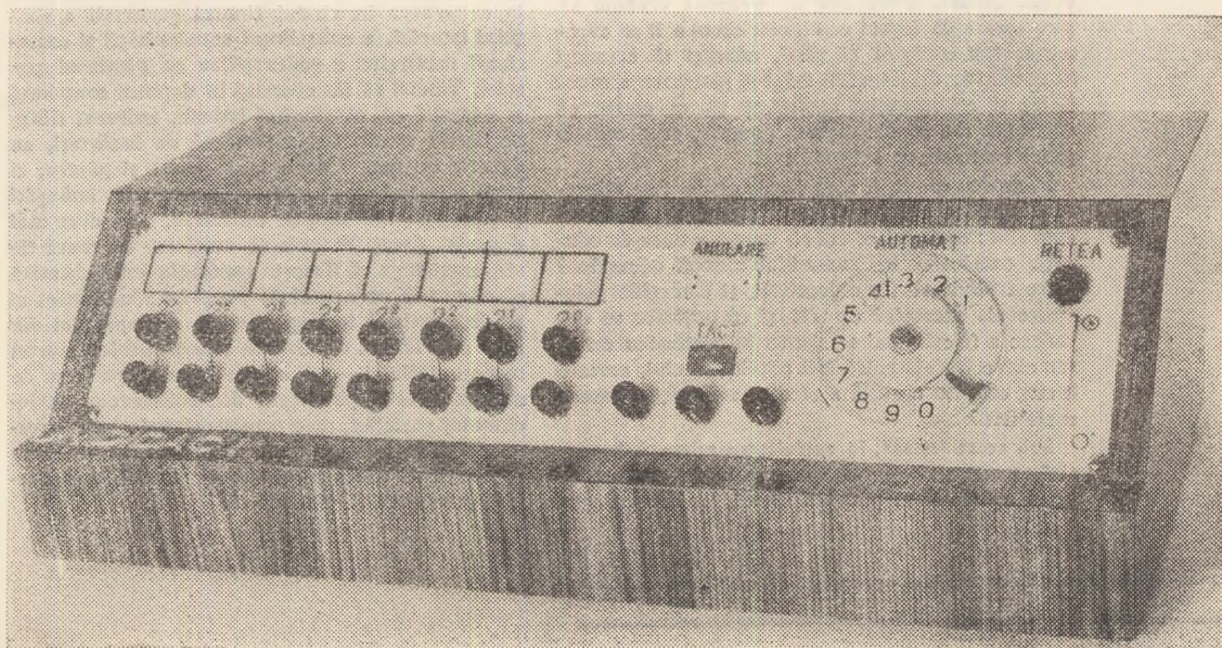
Prezentăm și noi — pledoaria pentru vizual ne-a cucerit — fotografiile din cele 17 compartimente ale expoziției „Tehnologia instruirii”, organizată de Ministerul Învățământului. Acestea nu vor rămâne, sîntem siguri, „amintiri” dintr-o expoziție. Mii și mii de profesori și elevi au vizitat expoziția — oglindă a eforturilor Ministerului Învățământului pentru dotarea cu o tehnologie modernă de instruire a învățămîntului, o prefigurare a școlii de mîine. Ne-ar place să o știm permanent la vedere, eventual itinerantă, această imagine a școlii viitorului, mijloacele și metodele ei ilustrînd puterea de creație și de viziune a învățămîntului românesc, ele au prefațat, pe tărîmul didactic, ca un simbol, dar și ca un angajament, clișeul în care am intrat. De altfel, ne propunem, pe viitor, să detaliem aspecte și mașini expuse și, totodată, să le surprindem pas cu pas cariera acestora în școlile de pe pămîntul românesc.

Mașină de verificat cunoștințe realizată de Institutul medico-farmaceutic din Timișoara. Se folosește pentru explicații în cadrul diferitelor discipline.

Aparat de proiecție pentru proiectarea filmelor didactice de 8 mm.

Aparat de transformare a numerelor arabe în binare, folosite la calculele matematice (funcționează pe principiul calculatoarelor mari).

PATRIOTISMUL:

sentiment,

conștiință,

acțiune

Lector univ. ȘTEFAN COSTEA

Parte componentă esențială a procesului de formare a tineretului, educarea în spiritul patriotismului socialist este o necesitate obiectivă a întregii colectivități sociale. De aceea, cultivarea dragostei față de patrie, grija pentru propășirea multilaterală a ei constituie una din coordonatele fundamentale ale muncii de educație socialistă a tineretului, desfășurată consecvent și cu asiduitate de partidul și statul nostru. Această activitate dobândește dimensiuni și semnificații deosebite în condițiile eforturilor colective pe care întregul nostru popor, sub conducerea partidului, le desfășoară în vederea ridicării țării noastre pe trepte din ce în ce mai înalte de civilizație și cultură, în vederea înălțării ei neîntreprupte pe scara progresului uman.

Despre importanța acestei laturi a acțiunii sociale educative, la noi, s-a scris și s-a discutat mult. În legătură cu direcțiile și modalitățile concrete în care este necesar să se desfășoare acțiunea în sistemul educativ școlar și extrașcolar, de asemenea, s-au formulat serii întregi de observații și indicații. Orice nouă abordare a acestei probleme ar putea să apară o întreprindere cel puțin superfluă, dacă nu hazardată. Lucrurile însă nu stau așa, pentru că tema educației patriotice a generațiilor este perenă. Ea se prezintă astfel din mai multe motive. În primul rând, datorită faptului că patria este o realitate, iar o imagine reală adecvată, asupra ei, implică cu necesitate înțelegerea conținutului ei ca un proces, ca istorie propriu-zisă. Ca realitate socială obiectivă și dialectică, patria presupune un proces continuu de înnoire, în care prezentul se clădește pe concluziile trecutului și așază, totodată, premisele viitorului.

În al doilea rând, pentru că patriotismul, fenomen social complex, apărut odată cu apariția patriei, departe de a fi devenit un fenomen anacronic, așa cum încearcă unii să susțină în timpurile moderne și contemporane, continuă să joace un important rol social în istoria tuturor popoarelor, națiunilor și civilizațiilor.

În al treilea rând, pentru că inserția tineretului în viața economică, socială, politică și culturală a națiunilor este — în epoca noastră — un fapt incontestabil, atât prin ponderea pe care tineretul o deține în totalul populației, cât mai ales, prin disponibilitățile, setea de cunoaștere și capacitatea lui de asimilare a tot ceea ce este nou, prin dorința de a-și canaliza energiile în direcția progresului material și spiritual al colectivității sociale din care face parte.

În activitatea îndreptată spre educarea patriotică a tineretului din țara noastră, cei ce abordează această problemă în prezent trebuie să țină seama de faptul că tinerii cărora li se adresează sînt cetățeni ai țării, născuți și creșcuți în condițiile desfășurării largi și glorioase a revoluției și construcției socialiste și, ca atare, că destinele lor se contopesc, practic, cu destinele patriei socialiste înfloritoare.

În aceste condiții, este firesc ca, în fața educatorilor, să se ridice și astăzi asemenea probleme, cum sînt: ce loc și ce rol să ocupe munca de educație patriotică în ansamblul muncii educative? Care trebuie să fie obiectivele și direcțiile prioritare ale acesteia? Ce căi și ce mijloace se dovedesc a fi cele mai eficiente în realizarea marilor obiective ale cultivării patriotismului, această înaltă calitate morală a omului societății noastre socialiste?

Sub acest raport, în activitatea educativă-practică nu e lipsit de interes să se aibă în vedere bogatul conținut al patriotismului, în care se pot

distinge mai multe planuri: cel al sentimentului, al conștiinței și al atitudinii sau poziției concrete, practice. Evident că educarea patriotismului înseamnă, în primul rând, cultivarea dragostei și a respectului față de popor, față de istoria eroică a acestuia, față de limba și cultura lui, ca și față de frumosul și bogatul peisaj geografic al țării. Dar patriotismul nu este numai o entitate afectivă; el presupune și un anume mod de a concepe patria, o înțelegere rațională a acesteia. Asta înseamnă că, alături de cultivarea intensivă a sentimentului patriotic, în munca educativă e necesar să fie cultivată, în egală măsură, conștiința patriotică, ceea ce izvorăște din conștiința de sine a poporului, din conștiința propriei sale istorii făurită de-a lungul veacurilor cu abnegație și efort, din conștiința locului și a contribuției sale la progresul material și spiritual al umanității. În această privință, socotim că în practica educativă sînt de actualitate, pe de o parte, cultivarea respectului față de alte popoare, națiuni și civilizații, paralel cu afirmarea hotărîtă a valorilor noastre naționale în contextul valorilor umanității. Toate, evident, fără emfază și infatuare, dar cu demnitate și conștiința deplină a dimensiunilor reale ale acestor valori.

Dacă conștiința patriotică nu este un dat spontan și, ca atare, nu se dobîndește de la sine, nu este — și nu poate fi — nici un rezultat pur livresc, o consecință exclusivă a instrucției și educației. În manifestarea și în cultivarea patriotismului, esențială este acțiunea patriotică, angajarea deschisă și hotărîtă a individului sau grupului social la lupta pentru realizarea celor mai înalte obiective cu caracter patriotic. Numai în acest cadru atitudinal concret, practic devin palpabile, se exteriorizează sentimentul și conștiința patriotică. De aceea, în educarea patriotică a tineretului un loc cu totul aparte este normal să-l ocupe angajarea socială a acestuia pe toate căile și prin toate mijloacele. Sub acest raport, societatea noastră socialistă oferă, prin înseși structurile sale social-economice deschise, resurse inepuizabile, care permit realizarea deplină a noilor generații, pentru că în această societate factorii propulsivi acționează nu numai pentru tineret, ci și împreună cu tineretul, în toate domeniile de activitate. Înclinația firească a tineretului pentru desfășurarea unei activități și acțiuni mereu deosebite, cu semnificații ample, se poate manifesta, în climatul constructiv al întregii noastre țări, în mod nelimitat. În această perspectivă, educația patriotică trebuie să vizeze cultivarea patriotismului ca unitate indisolubilă a sentimentului, conștiinței și acțiunii patriotice. Este necesar ca activitățile educative să conducă la cultivarea în rîndul tinerei generații a simțului istoriei, a conștiinței continuității și succesiunii nesfîrșite a generațiilor pe pămîntul patriei. Tinerii să fie creșcuți în deplina conștiință a faptului că, moștenind istoria, cultura, ființa națională și civilizația formată de înaintași, au datoria nu numai de a le respecta și păstra, ci și de a munci cu abnegație pentru a le îmbogăți și ridica pe noi trepte calitative, a le duce mai departe. Avem datoria să cultivăm cu toată tăria conștiința că fiecare generație este chemată să răspundă nu numai de propriul său destin, ci și de destinul întregii istorii a poporului din care s-a ridicat. Cultivarea sentimentului acestei responsabilități — pe cît de grele, pe atît de mărețe — este potențată de cultivarea patriotismului socialist, care conștientizînd această responsabilitate, leagă, prin adînci rădăcini, noile generații de pămîntul și istoria patriei, de trecut, prezentul și viitorul ei.

NADERISM. Derivat din numele *Nader* (Ralph), semnificația fundamentală a termenului acoperă astăzi, în Statele Unite ale Americii, o întreagă mișcare contestatară a cărei finalitate imediată este detectarea și prevenirea abuzurilor comise de aparatul industrial. Naderismul s-a născut în luptă intransigentă cu excesele societății de consumație, devenind la ora actuală o eficace armă de apărare a cetățenilor împotriva rezelor inerente acestei societăți, rele care se manifestă prin poluarea aerului, a apelor, a alimentelor, prin distrugerea naturii.

Ralph Nader este fiul unui emigrant libanez. În timpul studiilor, prin anii 1953, la Universitatea din Princeton, tânărul își amuza colegii și profesorii printr-o campanie susținută împotriva răspândirii DDT-ului pe arborii Campus-ului, deoarece acest preparat pricinuieste moartea păsărilor. Era cu 8 ani înainte de apariția cărții *Rachelei Carson „Primăvara tăcută“*, primul semnal de alarmă public împotriva distrugerii naturii. E ușor de imaginat impresia pe care o făcea Ralph Nader colegilor săi, constituindu-se, cu de la sine putere, în protectorul păsărilor și al naturii. Indiferent, însă, de opinia colegilor și a profesorilor săi de atunci, astăzi Ralph Nader este considerat un precursor.

Adevăratul mesaj al lui Ralph Nader — și, deci, actul de fundație al

naderismului — apare în noiembrie 1965 prin publicarea cărții *Unsafe at any speed* („Periculos la nu importă ce viteză“). Un ilustru necunoscut cuteza, în țara cu cea mai dezvoltată industrie a automobilului (industrie care hrănește pe unul din 7 americani), să acuze marile companii că vând clienților lor, în plină cunoștință de cauză, cum se exprimă jurnalistul francez Roger Mauge, automobile careucid. Cartea sa a ocupat locul întâi în lista de „best-sellers“ și a rămas în frunte timp de 15 săptămâni.

Prin această certitudine cutezătoare Ralph Nader a intrat în conflict cu cei care conduceau trustul General Motors, cel mai puternic dintre toate, câștigând adeviziunea unor personalități din viața publică americană și mobilizând pătri tot mai largi ale opiniei publice. Nader a ieșit biruitor din această confruntare, ceea ce a făcut să-i sporească popularitatea. Naderismul a devenit o mișcare pozitivă, cu numeroși aderenți în rândurile tineretului american, la aceasta contribuind și campania declanșată împotriva celor ce se droghează. La ora actuală, naderismul își are rețelele sale pe întregul teritoriu al Statelor Unite. În mare măsură, autoritatea și prestigiul naderismului se datorează integrității de caracter și curajului civic al întemeietorului său. Într-adevăr — fapt confirmat de altfel și de detectivii F. B. I.ului, plățiți de

General Motors să-l spioneze — Ralph Nader trăiește foarte modest, într-un mic apartament închiriat, fără telefon, întrecându-se din sumele pe care le primește pentru conferințe, ținute mai cu seamă în universități, și pentru articole pe care le publică în

ale cuvintului *management*: a. în cadrul unei afaceri: *comitet de direcție, conducere, direcțiune*; b. în întreprinderi: *administrație, gestiune*; c. cu privire la un instrument: *minuire, manipulare*; d. fiind vorba de animale: *imblinzire, domesticire, dresare*; e. în sens calitativ, cu privire la capacitățile omului: *indeminare, destoinicie, iscusință, ingeniozitate*. Termenul circula azi în special cu sensul de știință a conducerii (a unei întreprinderi, uzine, instituții etc.).

MARKETING. — Derivat din *market* (latinescul *mercatus* = piață), conceptul acoperă astăzi, în urma procesului de rapidă industrializare, vaste domenii ale științelor economice, atât pe plan de cercetare fundamentală, cât și — în primul rând — pe plan de cercetare aplicativă, cu efecte imediate în producție. Fie că se referă la nivelul tehnic cantitativ și calitativ al produsului, fie că privește comercializarea complexă, fie că se ocupă de organizarea pieții sau de asigurarea succeselor întreprinderii, marketingul este categoria majoră a gândirii economice a zilelor noastre, indiferent de sisteme și de orînduire. Considerându-l în funcția sa cea mai proprie, marketingul ar putea fi definit ca totalitatea operațiilor menite să asigure și să promoveze echilibrul dinamic al relației *produs-piață, producător-consumator, cere-re-ofertă*. De notat este

faptul că accentul, în complexa operație a marketingului, se pune pe cumpărător, pe consumator. Piața trebuie organizată pentru a răspunde nevoilor, gustului și apetitului consumatorului.

ENTROPIE. (Din grecescul *entropé* = întoarcere; schimbare de dispoziție, de sentimente). Cuvîntul semnifică, în accepția lui cea mai generală, reîntoarcerea unei forme de energie superioară (mecanică, electrică, luminoasă) la o formă mai puțin evoluată, inferioară. Prin extensiune — și filozofia nu este străină de acedintarea acestei nuanțe de semnificație — s-a ajuns la definirea entropiei ca o stare de degradare și răcire continuă a universului, ceea ce a dus la formarea unei imagini despre moartea lentă dar sigură a lumilor. Știința zilelor noastre infirmă aceste susțineri, demonstrînd că entropia este caracteristică sistemelor închise, mai precis spus entropia funcționează într-un univers conceput ca sistem închis, după cum se exprimă matematicianul Mircea Malița.

Diabolic, științele contemporane opun entropiei conceptul *negentropie*, proprie sistemelor deschise, „caracteristică — serie prof. univ. Mircea Malița — tuturor fenomenelor vieții. Entropia e asociată și proporțională cu simplitatea, nestructurarea, dezordinea. Negentropia este conceptul complexității, structurării, ordinării“.

CLOSE

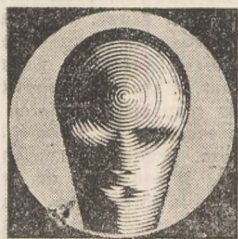
GRIGORE POPA

ziarul „The New Republic“ din Washington, unde își are și reședința.

Naderistii sau *consumeriștii* (din „consumer“ care înseamnă consumatori) nu se mulțumesc numai cu descoperirea și denunțarea abuzurilor și noxelor specifice civilizației de consum, ci cer legi anume pentru a le pune capăt.

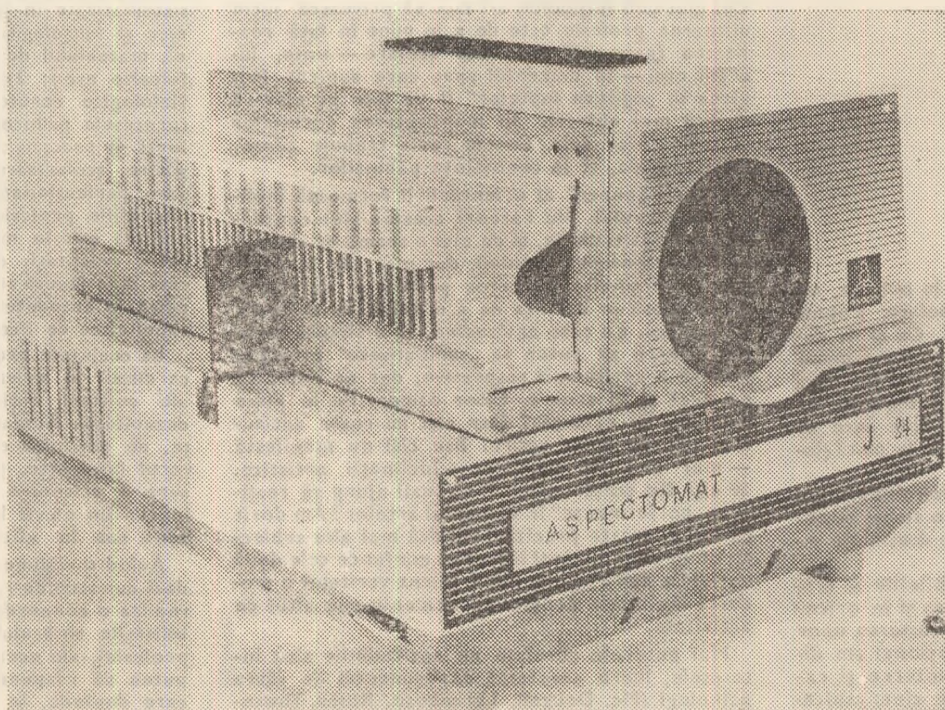
MANAGEMENT.

Termenul este bogat în conotații semantice mai ales în engleza americană, se axează astăzi cu precădere asupra operațiilor de natură economică, în care rolul de căpetenie îl dețin noțiunile de eficacitate, eficiență și decizie. Punînd totul sub marca rentabilității, s-ar putea contura, în funcție de domeniile în care se aplică, următoarele sensuri

MINISTERUL
INVĂȚĂMÎNTULUI

expo
TEHNOLOGIA
INSTRUIRII

Aparat de proiecție pentru proiectare automată a diapozitivelor tip J. 24.

ORIENTAREA ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ

„PUNCTELE CARDINALE”

ale orientării școlare și profesionale

Lector univ. ION DRĂGAN

Conceptul de orientare este, la origine, un concept geografic. Prin extrapolare, a ajuns în teoria și practica educației. Ca și în domeniul de origine, și în educație el desemnează o acțiune. O acțiune care se vrea eficientă. Căci nici în geografie, nici în educație, orientarea nu e un scop în sine, ci o modalitate prin care se urmărește ca cel orientat să ajungă la țintă (locul spre care se îndreaptă).

În cazul orientării școlare și profesionale, cel orientat este elevul, iar școala (ca o stație intermediară) și profesia sînt locuri de destinație — punctus terminus.

Pentru a se evita dibuielile, bîjbîielile și mai ales greșirea „destinației”, și aici, ca și în orientarea geografică, este necesară cunoașterea unor „puncte cardinale”. În mod convențional am divizat aceste puncte cardinale în: interne și externe. Punctele cardinale interne sînt: aspirațiile, înclinațiile, interesele și aptitudinile elevului. Ele pot fi cunoscute, căci, deși interne, se obiectivează: elevul își exprimă aspirațiile (sub

forma dorințelor), își manifestă înclinațiile, interesele și aptitudinile (dacă este pus în situația de a le exprima și manifesta). Cunoașterea acestora se poate face în mod empiric sau în mod științific. În acest din urmă caz orientatorul (diriginte, psiholog, consilier) este chemat să utilizeze instrumentarul științific: observația științifică (cantificată), testele, chestionarele, studiul psihologic al lucrărilor, anamneza etc.). Fără această aparatură, cunoașterea elevului rămîne în faza impresionistă și ca atare ineficace pentru scopul propus. Este cazul unor părinți care au impresii bune despre propriul copil și care rămîn surprinși și contrariați cînd dirigintele sau psihologul le relatează aspecte ale personalității acestuia care nu concordă cu imaginea pe care o au despre el.

Cea de a doua categorie de „puncte cardinale”, care trebuie neapărat cunoscută în acțiunea de orientare, sînt cele externe. Acestea ar fi cerințele pieții de lucru sau, altfel spus, nevoile economiei și culturii din regiunea (geografică) respectivă, din cele limitrofe și la nivel național. Aceste necesități trebuie cunoscute nu numai în momentul în care se efectuează orientarea, ci și în perspectivă mai mult sau mai puțin îndepărtată. Fără această cunoaștere orientarea e mioapă, și ca atare ineficace. Tot din categoria „punctelor cardinale externe” fac parte cerințele profesiei care, de asemenea, pot fi cunoscute în mod empiric, prin vizite, excursii, filme, relatări sau descrieri ale profesioniștilor, dar pot fi cunoscute și într-o manieră științifică, prin intermediul monografiilor profesionale sau al programelor.

După acest „tur de orizont”, să încercăm o privire mai analitică a „punctelor cardinale”.

În procesul de orientare școlară și profesională se iau, nu o dată, ca punct de plecare, aspirațiile subiectului (celui în cauză), aspirații formulate sub forma unor dorințe, a unui ideal de viață. E firesc să fie așa. Am dori însă să subliniem realitatea acestui „punct cardinal” și, deci, necesitatea influenței educative. Aspirațiile pot fi reale și realiste, adică subiectul să aspire spre o școală sau spre o profesiune pe măsura capacităților sale (aptitudini, inteligentă etc.). Dar aspirațiile se formează și sub influența unor factori sociali. Astfel, datorită situației sociale a părinților, copilul poate să aspire spre școli și profesii pentru care nu are înzestrarea necesară. După cum unele elemente conjuncturale îl pot face pe alt elev să aspire spre profesii mult sub nivelul posibilităților sale. În asemenea situații, extreme, cel care efectuează orientarea profesională este obligat să se preocupe de formarea unor aspirații adecvate, realiste la elevii în cauză. Cel mai bun mijloc de a-i face să privească lucid viitoarea profesie este de a le pune în față realitatea (propriile rezultate școlare — note, lucrări etc. — în domeniul spre care aspiră). Privirea în „oglindea faptelor” îl va face pe elev să devină mai obiectiv în manifestarea dorințelor și aspirațiilor sale. Datele reale trebuie aduse, de asemenea, și la cunoștința părinților.

Un alt „punct” al orientării îl formează înclinațiile elevului. Nu rareori acestea sînt confundate cu aptitudinile, și de aici o seamă de dificultăți în orientarea elevului, dar mai ales în practicarea profesiei. Plăcerea pentru o activitate, manifestată în dorința de a o privi sau chiar de a o practica, nu este aptitudine, ci o simplă înclinație, care ar putea să „semnalizeze” prezența latentă a aptitudinii respective, dar ar putea să ne ducă și în eroare. Cîtor oameni nu le place fotbalul, de exemplu! Dar cîți au reale aptitudini pentru acest sport? Sau cîți nu manifestă — mai ales în copilărie — înclinații artistice. Și cîți din acești „artiști” virtuali ajung să realizeze „performanțe” în domeniul artelor? Am dori să facem aceste precizări fiindcă mai ales subiectivismul unor părinți îi face să confunde cele două variabile psihologice, luînd talent veritabil o modestă înclinație pentru un domeniu sau altul de activitate.

Mai puternic corelate cu aptitudinile sînt interesele, lucru constatat experimental de către psihologi (Mc. Dougall, Larcabeau, Roșca, Thorndike, Woodworth ș.a.). De aceea, în ultima vreme, se pune tot mai pregnant problema cunoașterii intereselor (de cunoaștere și profesionale) ale

elevilor în vederea orientării lor școlare și profesionale. Interesul, exprimat, sau mai ales manifestat, este un indiciu al aptitudinii pentru domeniul respectiv. Cu foarte rari excepții, interesul îl orientează pe om spre domenii în care și poate afirma cît mai deplin personalitatea. Nu mă poate interesa un domeniu în care nu am succese și deci sînt privat de satisfacții (morale, materiale). Dar succesul este condiționat mai ales de aptitudini și ca atare interesul e un indiciu al aptitudinilor (în cazul în care ele nu se manifestă expres).

Dar interesul nu este o variabilă psihologică înăscută, ci se formează sub influența condițiilor de viață, a familiei și mai ales în cadrul procesului instructiv-educativ. Cercetările experimentale (Chircev, Larcabeau, Roșca, Salade ș.a.) au pus în evidență rolul factorului social în formarea intereselor. Odinioară, J.J. Rousseau afirma că nu sîntem curioși decît pe măsura instruirii noastre. Toate acestea evidențiază posibilitatea și necesitatea educării intereselor de cunoaștere și profesionale la elevi.

Ne-am obișnuit să considerăm aptitudinile drept „steaua polară” a orientării profesionale. De la începutul acestui veac ele sînt privite ca atare de către psihologul francez Binet și de către toți cei care i-au urmat în cercetarea acestui domeniu. Cercetarea psihologică și pedagogică contemporană (Leon, Roșca, Chircev, Gal etc.) a adus un spor de clarificare în acest domeniu, precizînd că aptitudinile se pot nu numai depista (diagnostica), ci se pot și forma (pe baza predispozițiilor existente). Noua orientare pune accentul nu atît pe diagnosticarea potențialului psihic, cît mai ales pe formarea, educarea, dezvoltarea acelor calități care se află în stare potențială în fiecare elev și care sînt „semnalizate” de interesele și de înclinațiile sale. Deci, punctul arhimedic al noii orientări îl constituie educarea elevului pentru viitoarea profesie, după ce, în prealabil, i-au fost diagnosticate potențialitățile.

Alături de „punctele cardinale interne”, și în corelație cu ele, trebuie avute în vedere „punctele cardinale externe” și în primul rînd, cerințele fiecărui profesii.

Spuneam că aceste cerințe pot fi cunoscute de către elev și orientatorii săi fie în mod empiric (noțiunea de empiric e utilizată în sens pozitiv), prin modalitățile obișnuite (vizite, filme, descrieri ale profesiei de către cei ce o practică etc.), fie prin mijloace științifice: monografiile profesionale sau psihogramele. Monografiile profesionale prezintă într-o modalitate științifică cerințele profesiei pentru care sînt întocmite. În monografia profesională sînt formulate informații cu privire la profesia în cauză, informații sistematizate în jurul următoarelor cerințe: 1) tehnice și tehnologice (descrierea profesiei, natura ei, materialul de prelucrat, mașinile și uneltele folosite etc.); 2) medicale (capacitățile fizice și fiziologice cerute de profesie); 3) psihologice (procesele psihice solicitate, gradul și frecvența lor); 4) pedagogice (durata și condițiile de pregătire, școlarizare); 5) sociale (incadrare, avansare, perfecționare etc.). În curs de apariție, monografiile profesionale vor constitui o „busolă” precisă atît în mina orientatorilor, cît și în a celor orientați, căci, în fond, orientarea dacă este bine făcută trebuie să ducă la autoorientare, adică la autodeterminare (mai ales la elevii ultimei clase de liceu).

La cerințele profesiei se mai adaugă ca „punct cardinal” în orientare — cerințele economiei și ale culturii naționale, privite în perspectiva dezvoltării. Numai ținînd seama de aceste cerințe, de dinamica dezvoltării profesiilor, orientatorul (diriginte, părinte, psiholog) poate desfășura o orientare la obiect. Altfel, riscăm să îndrumăm elevii la „adrese” inexistente în prezent sau în viitor.

Avînd o viziune de ansamblu asupra orientării, deci cunoscîndu-i „punctele cardinale”, vom putea realiza o concordanță cît mai deplină între posibilitățile tînărului și necesitățile obiective (ale profesiei, ale economiei și culturii) și astfel vom putea să răspundem adecvat imperativului de care depinde, în bună parte, progresul tehnic-social și economic al patriei noastre, dar și înflorirea deplină a personalității: „cîmul potrivit la locul potrivit!”

VOCAȚIE

TALENT

PASIUNE

ARTA COPIILOR

Pictura și scrisul copiilor înconjură lumea, iar lumea li se dăruie, neavînd încotro. Ce e și lumea, la urma urmei? Altfel răspunzi dacă ai 5 ani, altfel dacă 15, altfel dacă ești Janet F. Atkinson din Noua Zeelandă, altfel dacă ești Bogdan Popescu de la liceul 32 din București. Trebuie să fim de acord că lumea o maro, sau mică, dar mai este atunci cînd o pictozi, și Casa mea, Satul meu, Mama, Tata, Profesorul, Jocul, Piața, Luna... iar cînd scrii despre ea — o zi din viața mea, Un eveniment, Scrisoarea

„OBICEIURI DE ANUL NOU”

ANCA IOANA HARITON

Școala de muzică și arte plastice din Giurgiu

unui prieten din altă țară, locul sau țara pe care mi-ar place s-o vizitez, O călătorie imaginară pe lună sau pe o planetă, Persoana cea mai iubită... Acestea-s, în fapt, câteva din temele pentru „Shankar's international children's competition” organizat în India. S-au anunțat, nu de mult, premiile concursului la care au participat 170.000 de copii. Acum că vine primă-

vara, reamintim și noi numele laureaților români: Bogdan Popescu (medalie de aur „Nehru” pentru „Patria mea. Scrisoare către un prieten din altă țară”), Anca Ioana Hariton, Mariana Anghel, Gh. Țuică.

La urma urmei, lumea poate să fie foarte bine o fotografie de copil sau o scrisoare cu titlul „Patria mea”.

TEMA IERNII

Iarna, Moldova este scena unui teatru popular destul de renumit, fără a fi și la fel de cunoscut. Formația de teatru folcloric a liceului din Bicaz (95 de elevi) ne asigură că succesul jienilor va fi deplin în primăvara aceasta. Adică? Prof. Constantin Lupu ne declară, nici mai mult, nici mai puțin... „Sînt sigur că o să luăm locul I pe țară la cel de-al 6-lea festival al formațiilor artistice de amatori „I.L.Cara-giale”.

Iată-i în fotografie pe Alexe și Jianu, haiduci pe care nu i-ați văzut în filmul cu același nume. În piesă, rolul bătrînului îl joacă talentul nr. 1, Dandu Simion, clasa a XII-a reală (succese și la olimpiadele de matematică).

Albumul editat în 1970, al douăzecilea, (Shankar's children's art number”) atrage sau chiar fascinează prin dimensiunea pură închisă între coperți. Oricîte abstracții și terorii ar putea să hrănească lucrările copiilor, acestea din urmă rămîn, înainte de toate, ceea ce sînt,

sau, mă rog, niște ochi deschiși mirîndu-se la infinit. Arta copiilor merită poeme. Dar tot ei înșiși le scriu mai bine. Albumul reproduce mii de picturi (30 cm x 40 cm), și poeme (poezie, proză).

UN ALBUM FASCINANT

TRADUCEȚI ACEASTĂ POEZIE

Ce-ați zice de un concurs? Puțin simbolic, dar concurs. Elevii dumneavoastră știu, desigur, englește. Au și talent. Ca un omagiu de sine al copiilor, le facem invitația de mai sus. Cea mai bună traducere expediată pe adresa revistei noastre vom publica-o. Transcriem, așadar, un poem scris de o fată de 12 ani, Susan Margaret Holmes (Australia):

SMELLS

*I smelt a lot of smells today,
They met me all along the way,*

*A rose of red all wet with dew,
Its perfume I so quickly knew.
I smelt the smell of new baked bread,
Of hay stacked neatly in a shed.
The rain upon the dusty earth,
Clean washing drying on the hearth.
I smelt the grass on which I lay,
The smell of salt in sea and spray.
So many smells brought by the breeze.
My favourite smells are all of these.*

PHOTO-JEUNESSE

Nu de mult, Salonul internațional de artă fotografică pentru tîneret, deschis în foaierea noului teatru din Luxemburg, a lansat, printre cele 212 lucrări, cîte cuprînde, și 8 creații fotografice ale unor copii și tineri români. Cea mai tînără grupă de artiști este cea „pînă la 12 ani”. La această grupă nu s-a acordat medalia de aur. Medalia de argint i-a revenit unei românce

pioniera brăileancă Cornelia Rîșnoveanu, cu lucrarea „Vrtej”. Medalia de bronz, tot unei românce, Carmen Ioniță, cu „Idilă”. În salon au mai fost admise și lucrări semnate de Ion Sucală, Cătălin Balogh, Dalia Antonescu, Gh. Stănescu — Popescu, Adriana Minzatu, Gh. Munteanu

GHEORGHE ANCA

DIRIGENȚIA

(ÎNCERCĂRI, OPINII, CONTRIBUȚII)

Institutul de științe pedagogice
E.D.P., 1970

Definiția cea mai revelatoare dată acestei activități deosebite a școlii, activitate inclusă în programă, care este și nu este în același timp obiect de studiu și care nu poate fi confundată în mod practic (fără efecte negative de durată și în profunzime pe plan educativ) cu nici una dintre disciplinele care se predau, o găsim așezată chiar în primele pagini ale acestei culegeri și desigur nu întâmplător: relație umană profesor-elev. (Cititorul este invitat astfel să privească din acest unghi diferitele contribuții ale autorilor: profesori, cercetători, specialiști.) Firește, întregul proces instructiv-educativ desfășurat într-un cadru instituționalizat — școala — este expresia directă și pregnantă a acestei calități, ce ține de structura intrinsecă a școlii, dar în cadrul activității de dirigenție, mai mult decât oriunde, factorul uman al relației elev-educator (care la celelalte discipline pare a se „surdiniza“ într-un grad mai ridicat sau mai scăzut) devine dominant, pătrunde în toate articulațiile, se umple întregul spațiu educațional cu această substanță caldă, afectivă, a cărei rarefiere sau răcire poate bloca căile de comunicare, poate să pietrifice umanul sau să transforme raportul amintit într-o simplă convenție.

„Aria“ dirigenției devine astfel nelimitată, ea înglobând în esență întreaga activitate desfășurată atât în cadrul diferitelor discipline care se predau, cât și în afara școlii. Se înțelege de aici că dirigenția nu poate fi redusă la dimensiunea orei afectate pentru această activitate o dată pe săptămână.

Comunicările cuprinse în această foarte oportună culegere, elaborată sub auspiciile Institutului de științe pedagogice, evidențiază atât coordonatele muncii de dirigenție, conținutul ei, cât și căile folosite (de diferiții profesori și cercetători). Din aceste încercări, opinii, contribuții (așa cum modest le subînțitulează coordonatorul lucrării) reies câteva elemente prețioase în munca fiecărui profesor-diriginte. Este vorba, în primul rând, de caracterul complex, sistematic, dinamic (și elastic) al muncii educative desfășurate în cadrul acestei activități speciale (numită dirigenție). Apoi, sau mai întâi, de specificul acestei activități, de caracterul ei: nu se identifică cu nici o specialitate, dar își extrage substanța din toate specialitățile care se predau în școală, din tot ceea ce profesorul respectiv cunoaște. Alte elemente puse în lumină în cadrul acestei culegeri dezbat raportul diriginte-colectivul de profesori al clasei; raportul diriginte-familie (a se citi colaborarea dintre acești doi factori amintiți); cunoașterea — ca o condiție prealabilă — a colectivului clasei de elevi și, fapt la fel de important, care dacă nu este respectat duce la ineficiența educativă, individualizarea muncii educative a dirigintelui. Alte aspecte discutate: colaborarea dintre diriginte și organizațiile de pionieri și tineret; raportul dintre activitatea desfășurată în școală și diversele manifestări extrascolare ale colectivului clasei etc. Gama aceasta de preocupări și sarcini ce revin dirigintelui are o finalitate clară: consolidarea unor convingeri etice, de conduită și comportament ale colectivului clasei pe care o conduce, coordonarea activităților instructiv-educative de la toate disciplinele anului școlar respectiv; cu alte cuvinte, o mai sporită eficiență a procesului instructiv-educativ. Dirigintelui îi revin îndatoriri deosebite, pe care — fapt subliniat în diversele contribuții ale acestei culegeri — nu le poate rezolva singur, ci în colaborare cu ceilalți factori educativi din școală, cu familia și organizațiile de tineret și pionieri, cu întregul mediu ambiant în care își duce existența elevul. Este vorba de orientarea școlară și profesională (ca o premisă a integrării sociale și profesionale). O bună orientare școlară și profesională — se arată — se face din timp, eșalonată pe întreaga durată a școlarității, cu concursul acestor factori.

Profesorii diriginți vor găsi în aceste comunicări și opinii expuse diferite încercări (cu rezultatele respective), sugestii, căi pentru o mai mare eficiență a muncii educative desfășurate în cadrul activității specifice: dirigenția.

JEAN CHATEAU

„COPILUL ȘI JOCUL“

(traducere de Dan Răutu)
E.D.P., 1970

Atribut dintotdeauna al copilăriei — colorind viața omului la toate vîrstele — jocul constituie de foarte multă vreme obiect de observare și de reflecție, chiar de cercetare și de studiu. Aristotel și Platon îi relevau valoarea educativă și încercau să-i definească locul în viața și activitatea copilului. Considerațiile au sporit și s-au adâncit desigur cu trecerea veacurilor, prin interesul manifestat în această problemă de personalități marcante — nu exclusiv din domeniul psihologiei sau al pedagogiei — cum au fost Erasmus, Montaigne, John Locke, Fr. Fröbel, Fr. Schiller, J. J. Rousseau, M. Gorki, K. D. Ușinski, O. Decroly, N. K. Krupskaja, A. S. Makarenko și mulți alții. Investigarea jocului copiilor s-a amplificat sensibil în ultimile decenii ale secolului nostru, cu osebire pentru explicarea cauzelor acestei activități (care — apreciază specialiștii — nu au primit încă un răspuns satisfăcător), pentru completarea informației despre caracteristicile, funcțiile și finalitatea ei, pentru noi precizări în legătură cu folosirea ei în scopul cunoașterii și educării copilului.

Cartea lui Jean Chateau, „L'Enfant et le Jeu“ — pe care Editura didactică și pedagogică le-o oferă părinților într-o traducere recentă — se alătură numeroaselor lucrări pe această temă tipărite în lume în ultimul timp, autorul însuși nefiind la prima lucrare de acest fel. De astă dată, el ne atrage luarea aminte prin unghiul din care privește problema activităților ludice infantile — raportul dintre joc și natura copilului. Și chiar dacă nu excelează prin noutatea ideilor și a constatărilor, el aduce un real serviciu cititorului prin sublinierile importante cu care vine, cum ar fi cele privind caracteristicile jocului după etate, sex, mediul social, geografic, anotimp etc., atitudinea pe care trebuie s-o adopte adultul față de această indelelnicire statornică a celor mici ș.a., prin faptul că pune în lumină aspecte la care educatorul se gîndește de obicei mai puțin: „atracția către cel mai mare“ la vîrsta infantilă și dragostea copiilor (cam exagerată de către Jean Chateau) pentru regulă și ordine — după autor — motorul principal al organizării judicioase, a desfășurării disciplinate a jocurilor lor.

Dincolo de caracterul — ca să spunem așa — local al cărții (J. Ch. se referă mai ales la jocuri specifice copiilor din Franța), părinții vor înțelege din lectura ei că au de-a face cu o ocupație cât se poate de serioasă, care „angajează întreaga ființă... este o manifestare a întregii personalități“ a copilului și, ca atare, nu trebuie ignorată sau împiedicată cum, din păcate, se mai întâmplă în unele familii — ci cunoscută și folosită în interesul educației. Este, desigur, binevenită grija autorului de a arăta — deși într-un capitol foarte restrîns față de importanța problemei — modalitățile de folosire a jocurilor în scopuri educativ-formative, de a atrage atenția asupra greșelilor pe care le pot comite atunci cînd intervin fără discernămint pedagogic în activitățile ludice ale fiilor lor. Totodată, cartea oferă informații utile despre folosirea jocului pentru definirea naturii psihice a celor mici, precum și despre riscurile sau limitele pe care le prezintă unele dintre metodele mai cunoscute (cum ar fi psihanaliza, pentru care orice joc este expresia unor tendințe ascunse, luînd în considerare, de aceea, mai ales jocurile de reprezentare — desenul, povestirile, marionetele — deși nici ele nu pot fi întotdeauna interpretate ca o expresie simbolică a acestor „tendințe ascunse“).

Întrucît cartea depășește în multe privințe nivelul de cultură și de pregătire pedagogică al celor mai mulți dintre cei pentru care a fost tradusă — părinții — ar fi fost desigur de datoria traducătorului să explice unii din termenii prezenți în paginile ei, să însereze date, măcar despre cei mai importanți psihologi și pedagogi, oameni de cultură citați de Jean Chateau, care s-au ocupat de jocul copiilor. Iar într-o prefață din partea Editurii ar fi fost binevenită relevarea ideilor pe care ea le consideră mai valoroase din lucrare și avertizarea lectorului asupra problemelor care nu-și au aplicare în condițiile educației noastre, astfel încît el — mai ales dacă este lipsit de pregătire psihopedagogică — să o parcurgă dispunînd de cele necesare pentru a o înțelege integral și just.

NOTE

VIORREL CACOVEANU:

„FATA CARE SPUNE DA!“

(anchete sociale)

Editura Albatros, București, 1970

Trei sînt temele în cadrul cărora autorul și-a grupat anchetele, și acestora le corespund tot atîtea capitole: *Candidații și... corigenții la examenul căsătoriei*, *Luminii și umbre în universul copilăriei*, *Consecințe sau destin*.

Cartea se citește cu un interes mereu viu, așa zice ca un roman polițist. Flerul de reporter al autorului e remarcabil. Sînt pagini numeroase, cu fapte atît de neobișnuite, stranii, parcă ți-e greu să crezi în autenticul lor. Scriitorul a știut să ordoneze succesiunea întîmplărilor reale prin fața cititorului după o artă de prezător format, selectînd date cu profunde semnificații.

Cele povestite nu se lasă ușor comentate, autorul refuză orice tentă moralizatoare. Vreau să remarc, însă, cîteva din anchetele cuprinse în capitolul al doilea, a cărui problematică e mai apropiată paginilor revistei noastre. Sînt chestiuni în care colaborarea dintre școală și societate e pe primul plan, rolul părinților fiind hotărîtor: „Micul vagabond“, „Flori în deșert“, „Infractor la 11 ani“, „Fata care spune da“ etc. Impresionant este subcapitolul „Jurnalul unui profesor“, în care găsim viața unui om pasionat, chemat să-și facă meseria așa cum se cuvine. El reușește să îndrepte spre căi normale pași sortiți pareă prăbușirii.

Succesul acestei cărți îl îndreptățește pe autor să revină cu un nou volum de anchete sociale. El poate să-și lărgescă aria investigațiilor, incluzînd și alte teme de larg interes (relația șef-subaltern, delapidările, luarea de mită, bacșii, atmosfera și conviețuirea în cadrul anumitor profesii: medici, sportivi, artiști etc.).

LIVIU PETRINA

SORINA BERCESCU:

„ISTORIA LITERATURII FRANCEZE“

Editura Științifică, București, 1970

După „Istoria literaturii germane“ (autor Mihai Izbășescu), în seria consacrată diverselor istorii ale literaturilor naționale, recent, sub semnătura unui universitar român, a apărut și o istorie a literaturii franceze. Faptul nu poate, firește, trece neobservat. În primul rînd, pentru că această apariție înlătură una din dificultățile în cunoașterea literaturii respective de către un public mai larg. În al doilea rînd, pentru că această lucrare de sinteză, elaborată de un autor român, cu toate insuficiențele inerente pe care le presupune și din care unele au fost relevate de presa literară, reprezintă și un instrument de lucru pentru studenții și cadrele didactice de specialitate din țara noastră. Istoriile literare franceze scrise de reputați critici și istorici literari francezi, oricîte diligențe s-ar întreprinde, nu pot ajunge chiar și în ultima școală din cel mai îndepărtat colț al țării la profesorul de specialitate care o solicită. (Ne gîndim la un G. Lanson, la monumentală „Istorie a literaturii franceze“, scrisă în colaborare de Joseph Bédier și Paul Hazard, sau chiar la istorii literare datorate unui Des Granges sau R. Doumic.)

Desigur, pentru specialiștii în materie lucrarea este amendabilă. Dar, așa cum afirmă și autoarea, cartea se adresează îndeosebi acelei categorii de cititori dornici să-și completeze cunoștințele într-o formă cît mai accesibilă. Dar chiar și specialistul va putea găsi o sursă informativă utilă atît în carte, cît și în bibliografia selectivă de la sfîrșitul volumului.

Lucrarea ne înfățișează istoria literaturii franceze pe întinsul a aproape 12 secole, de la începutul ei pînă în zilele noastre: deci, de la primele texte de limba franceză (jurămîntul de la Strassburg) și pînă la teatrul absurdului (Eugen Ionescu, A. Adamov, S. Beckett). Cititorul va avea astfel o imagine de ansamblu asupra principalelor epoci literare franceze (ev mediu, renaștere, clasicism, iluminism) etc.), asupra principalelor curente literare din secolul trecut și pînă astăzi, începînd cu romantismul, cît și asupra scriitorilor celor mai importanți. Materialul ilustrativ — reproduceri, portrete de scriitori, reședințe istorice, facsimile ș.a. — întregeste vizual partea informativă a acestei lucrări.

Prof. ION MUCHE
Constanța

Pe scurt despre cărți

„Civilizația la răsuce“, Editura politică, București, 1970.

Subtitlu: Implicațiile sociale și umane ale revoluției științifice și tehnice. Apărută în colecția „Idei contemporane“. Lucrare elaborată de un colectiv interdisciplinar condus de Radovan Richta, directorul Institutului de filozofie al Academiei Cehoslovace de Științe. Din „Introducere“: „Supunem cititorilor un studiu neobișnuit; poate că cel mai bine ar putea fi calificat drept ipoteză științifică, drept proiect de analiză teoretică a implicațiilor sociale și umane ale revoluției științifice și tehnice“. 4 capitole: 1. „Caracterul revoluției științifice și tehnice“, 2. „Modificări fundamentale în structura muncii, clarificare și instruire“, 3. „Civilizația modernă și dezvoltarea omului“, 4. „Noile trăsături ale dezvoltării sociale în perioada revoluției științifice și tehnice“. Se adaugă o vastă bibliografie.

N. Teodorescu: „Introducere în fizica matematică“, Editura tehnică, București, 1970.

Cartea academicianului N. Teodorescu introduce lectorul — matematician, fizician, inginer, filozof, cercetător, student la facultățile de matematică-mecanică și fizică etc. — într-o disciplină științifică. „Fizica matematică este concepută de autor ca o teorie a modelelor matematice ale fizicii. Ea își caută problemele în fizica teoretică și le rezolvă cu instrumentele și metodele disciplinelor matematice, prezentîndu-le în lumina unor principii generale“.

Pompiliu Teodor: „Evoluția gîndirii istorice românești“, Editura Dacia, Cluj, 1970.

Prin urmărirea evoluției gîndirii istorice la noi începînd din epoca lui Ștefan cel Mare pînă la personalitățile unui N. Forga sau Lucrețiu Pătrășcanu, autorul caută să stabilească „un loc al românilor în istoriografia universală“. Nu e numai o carte de istoria istoriografiei românești, dar și o tentativă de a demonstra dimensiunea istoriografică a geniului poporului român.

Stanciu Stoian: „Metodologia comparată în educație și învățămînt. Pedagogie comparată“, Editura didactică și pedagogică, București, 1970.

O contribuție clarificatoare și interpretativă pe terenul teoriilor educaționale contemporane: I „Aspecte metodologice“, II „Probleme“ („Structura învățămîntului pe glob azi“, „Conținutul învățămîntului în școala contemporană“, „Mijloace și metode pentru realizarea învățămîntului azi“), III „Gîndirea pedagogică“.

George Bălan: „Arta de a înțelege muzica“, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1970.

Un tratat sui-generis de estetică a muzicii: 1. „Arta de a compune“ („Zămislirea operei“, „Mesașul muzicii“), 2. „Arta de a interpreta“ („Creația interpretativă“, „Imagina interpretativă a muzicii“), 3. „Arta de a înțelege“ („Receptarea muzicii, act creator“, „Comentariul ca formă superioară a receptării“).

Dumitru Ghișe: „Existențialismul francez și problemele eticii. Privire critică“, Editura Dacia, Cluj, 1970.

Ediția a doua. D. D. Roșca despre această carte: „Îmbinînd organic principiul logic cu cel istoric al cercetării, autorul lucrării a reușit să dea o imagine de ansamblu limpede a lecului și rolului pe care le are existențialismul francez în filozofia burgheză contemporană, să contureze contextul de idei mai larg în care apară“.

Ion Holban: „Probleme de psihologia muncii“, Editura științifică, 1970.

„Problemele fundamentale“ („Studiul profesiunilor“, „Problema metodei“, „Personalitate și profesiune“) și „Probleme speciale“ (Orientare, selecție și formare profesională, asistența psihologică, accidente de muncă, timp liber etc.)

P. Brînzei, Gh. Scripcaru, T. Pirozynski: „Comportamentul aderant în relațiile cu mediul“, Editura Junimea, Iași, 1970.

O introducere în psihiatria socială avînd la bază rezultatele școlii psihiatrice de la Socola.

Ion Popescu Teiușan, Vasile Netea: „August Treboniu Laurian. Viața și activitatea sa“, Editura didactică și pedagogică, 1970.

O monografie necesară, după valorile de critici, dedicată acestui „purist radical“, „una din figurile dominante ale culturii, științei și învățămîntului românesc dintre anii 1840—1880“.

Ion Bălu: „G. Călinescu. Eseu despre etapele creației“, Editura Cartea românească, 1970.

O carte despre o personalitate care începuse să devină, altfel, legendă. În trei anotimpuri: „Primăvara impetuoasă“, „Vara creației“, „Amurg de septembrie“.

Demostene Botez: „Memorii“, I. Valerian: „Chipuri din viața literară“, Editura Minerva, București, 1970.

Primele titluri din seria memorialistică a editurii Minerva. Contrar aparențelor, amintirile, genul ca atare, vorbesc celor tineri.

Cora Barbu, Lenormanda Benari, Gheorghe Popescu: „Izabela Sadoveanu. Viața și opera“, Editura didactică și pedagogică, București, 1970.

Studiu monografic dedicat, la 100 de ani de la naștere, Izabelei Sadoveanu, „unul dintre primii răspînditori ai școlii actice și ai pedagogiei experimentale“, alături de Grigore Tăbăcaru, Gh. Bogdan-Duică, C.V. Butureanu, Vladimir Ghidonescu.

M. Balchin: „Problemele poeziei lui Dostoievski“, Editura Univers, București, 1970.

Dostoievski a creat un nou tip de gîndire artistică, denumit de autor, convențional, „polifonic“. „Dostoievski a creat un nou model artistic al lumii“. Profesorul rus aprofundează în studiul său teme precum romanul polifonic, eroul, ideea, cuvîntul la Dostoievski. Traducerea acestei interpretări coincide cu lansarea versiunii românești a „Demonilor“ — în românește de Marin Preda și Nicolae Gane — la editurile „Cartea românească“ și „Univers“ (volumul al șaptelea din seria operelor lui Dostoievski).

G. A.

DIN ÎNTÎLNIRILE REVISTEI „COLOCVII“ CU CADRELE DIDACTICE

Joi, 25 februarie 1971, la Casa corpului didactic din Pitești, a avut loc întîlnirea colectivului redacțional al revistei „Colocvii“ cu cititorii — cadre didactice din orașul Pitești. Întîlnirea — organizată de Inspectoratul Școlar al județului Argeș în colaborare cu Casa corpului didactic — a prilejuit un interesant și util schimb de opinii între cititori și redactorii revistei noastre.

CRONICA TEATRALA

TEATRU PENTRU COPII ȘI TINERET

Urmărirea unor spectacole pentru copii, la o vîrstă care dublează sau triplează anii micilor iubitori de teatru, poate fi neașteptat de interesantă. Dacă unui astfel de spectator i se acceptă curiozitatea — ne-profesională — provocată de „Comoara din insula piraiților” sau de expediția echipajului *Speranței* („Toate pinzele sus”), nu i se va certa niciodată dezamăgirea cu care părăsește sala. (În fond, nimeni nu l-a silit să-și verifice în acest mod paciența!). Însă, indiferent de vîrstă, spectatorului Teatrului „Ion Creangă” nu i se dă voie să fie nemulțumit! Altfel nu ne putem explica seninătatea cu care — după o lungă defecțiune tehnică (se poate întîmpla oricui) și un incurajator apel la răbdarea copiilor („Fiți liniștiți, nu veți întîrzia la școală!”) — actorii au început să se joace de-a marinarii.

M-am mirat, m-am revoltat, am încercat să redevin calmă și obiectivă, dar întrebarea persista încăpățînată și sîciitoare: adică, de ce cred autorul dramatizării „Toate pinzele sus” și colectivul artistic al teatrului că de la 7 la 16 ani se poate admite, fără altă replică decît cea a aplauzelor entuziaste, un astfel de spectacol? În patru ani (premiera a avut loc în stagiunea 1967—1968) nu și-au dat încă seama că — excepțînd cîteva tablouri salvate de comicul de limbaj (șarjat grecizat), sau cîteva, prea puține, personaje ajutate de interpretarea inteligentă a actorilor respectivi — această dramatizare este un autentic eșec? Dinu Bondi, cultivînd paradoxul, este convins că „cel mai salutar mijloc de a fi credincios cîrții ce o aduci pe scenă, este de a trăda”. Și... trădează. Trădează eroii lui Radu Tudoran (regretăm eforturile colectivului de actori); trădează ideea generoasă a romanului, reducînd-o la cîteva concluzii didactico-moralizatoare, și acestea palid susținute de acțiune. Momentele de maximă intensitate dramatică din „Toate pinzele sus” au ajuns în varianta Dinu Bondi melodramatice, determinînd, nu o dată, ilaritatea copiilor (de pildă, scena de cumplită sete de la bordul

vasului). Nici suprimarea unor tablouri, nici agitația autorilor nu rezolvă problema ritmului leneș imprimat de autorul dramatizării.

De ce se menține această „piesă” în repertoriul permanent al Teatrului „Ion Creangă”? Pe ce criterii? Săli pline, deci beneficii, nu aduce. (Adăugăm că vizionările se fac în grupuri de elevi organizate în diferitele școli ale municipiului). Pentru actori reacția micului public este, sau ar trebui să fie, cel puțin dezarmantă. De ce la stabilirea repertoriului se ignoră funcția educativă formativă, de o factură cu totul specială (spectatorii, repetăm, sînt în primul rînd elevii) a acestui teatru?

Și fiindcă am amintit de obiectivul nr. 1 al Teatrului „Ion Creangă”, educarea tinerii generații sub aspect etic și estetic, ne vom opri și la programele de sală. Pentru „Toate pinzele sus” caietul program (1,50 lei) are vechimea spectacolului. Să zicem că filele îngălbenite ne transportă în secolul al XIX-lea (timpul cînd este fixată acțiunea). Însă, în afara informațiilor referitoare la expediția lui Ch. Darwin sau la fugeții, băstinașii Țării de Foc, necesare pentru cei care n-au citit cartea, majoritatea datelor despre marina comercială românească sînt depășite. Spi-cuim: „Știați că cel mai tînăr comandant de navă maritimă românească are 29 de ani și se numește Mihai Deda?” (Sîntem convinși că Mihai Deda are acum cu patru ani mai mult; de asemenea, ofițerul Neagu Bogdan, căruia i s-a luat interviul înainte de premieră). Și cînd ne gîndim că doar cu puțină fantezie și bunăvoință s-ar putea alcătui caietele program deosebit de atractive, ținîndu-se seama atît de specificul piesei care se joacă, cît și — mai ales — de particularitățile de vîrstă ale spectatorilor. Anexarea unui orar pentru elevi (în condiții grafice lamentabile), cu menționarea repertoriului permanent (nădăjdum că nu veșnic) al teatrului, nu constituie o soluție.

Și „Comoara din insula piraiților” este o dramatizare (autor Marius Onicescu) după romanul lui L. Stevenson. Mai bine gîndită, mai unitar încheagată, acțiunea este cu mult mai antrenantă. Micile mistere, permanenta evidențiere a conflictului încordat dintre bine și rău — concretizat în lupta celor două părți adverse, echipajul căpitanului Smollet (Gh. Anghelcuță) și banda piraiților lui Long Sylver (V. Radovici) — păstarea acelor secvențe care servesc ideea generală a textului (învîing eroii înzestrați cu virtuți deosebite, curaj, loialitate, demnitate) — asigură un spectacol agreabil, captivant pentru școlarii din sală. Secretul succesului, însă, constă în ideea de a acorda ponderea maximă în dezlegarea enigmelor, deci în joc, celui mai tînăr personaj, Jim Hawkins (M. Mușatescu), ca și în cea de a-i alătura doi prieteni „din mijlocul copiilor” (Alex. Halić și Gaby Vlad) care să-i urmărească — comentînd — pripejițiile și să-i stimuleze întreprinderile îndrăznețe. Astfel se stabilește o continuitate legătură cu micii spectatori care — spre plăcuta surprindere — participă intens emoțional la faptele eroilor. Dialogul sală-scenă antrenează actorii într-un joc sincer, obligîndu-i, cu unele — excepții (de pildă, Merry — N. Simion), la acea trăire a rolurilor care satisface și smulge cinstite aplauze.

Deci, se poate și mai bine, chiar în cazul mult discutabilor dramatizări.

VALERIA BACIU

ANTURAJUL COPIILOR NOȘTRI

„Unde sînt copiii dvs. cînd nu sînt nici la școală, nici acasă?” — este întrebarea în jurul căreia gravitează ancheta socială semnată de Cici Iordache în revista „Femeia” nr. 1/1971, la rubrica „Școala părinților”. Pornind de la constatarea că cei mai mulți părinți dau un răspuns sigur la întrebarea de mai sus („Este la film”, „Este la casa pionierilor” etc.), autoarea arată marile lacune ale onora dintre ei în cunoașterea propriilor copii și îndeosebi a „societății” în care aceștia își petrec o bună parte din timp.

Faptele din anchetă sînt extrase din realitatea unui cartier piteștean; ele dezvă-

luie drumul periculos pe care poate apuca, fără știrea părinților, preadolescentul ajuns sub influența unor elemente descompuse moral de care se lasă dominat. De la primul pătorel de coniac și prima țigară trasă pe furis la îndemnul indivizilor de teapa celui poreclit „Ulyse” — despre care relatează ancheta — pînă la infrațiune și pierzanie rămîne doar un singur pas. Ancheta din „Femeia” este un îndemn la supraveghere mai atentă din partea părinților; totodată, un apel la stingerea, încă dintr-un stadiu incipient, a unor „focare” nocive „din mediul sănătos al copiilor noștri”.

D.R.

Miniaturi critice

HALAL MÎNCARE CALDĂ

O clădire veche și scundă, undeva între blocurile noi din cartierul Titan: cantina Grupului școlar construcții — montaj de pe lângă Consiliul popular al Capitalei. Ori de cîte ori treci pe aici, în jurul orelor de masă, atenția îți este atrasă de șiruri lungi de elevi masați lângă intrare. Pe ger sau pe ploaie, așteaptă cu stoicism să le vină rîndul spre a servi micul dejun, prînzul sau cina. Și aceasta, după ce au străbătut distanța de aproximativ 1 km (într-o singură direcție) de la cămin pînă la cantină! Și aceasta, de... trei ori pe zi!

De la șefa de sală a cantinei, Dumitra Duța, aflăm că în aceste condiții iau masa nu mai puțin de 1500 de elevi. Pentru alți 1100, care studiază la o anexă a școlii, aflată tocmă în cartierul Chitila, mîncarea se gătește tot aici, fiind transportată cu mașina.

Halal mîncare caldă!

HOCHEI PRINTRE MAȘINI

S-a construit patinoarul acoperit „23 August” și se pare că hocheiul nostru a început să se redreseze. Succesul recent al naționalei de juniori confirmă acest lucru; cu ore mai multe de antrenament, cu o selecție mai judicioasă de tineri talentați, „gheața” pe drumul afirmării poate să devină... netedă.

Dar ce ne facem cu crosele rupte? Le dăm primului copil care vine să ni le ceară spre a se juca dîncolo de incinta patinoarului? Pe B-dul Muncii, pe B-dul Leontin Sălăjan și pe alte artere de mare circulație, de dimineața pînă seara la lumina becurilor, „echipe” de copii de toate vîrstele, cu crose rupte sau... intacte, cu puc-uri improvizate dintr-o pietriceică, o cutie de conserve sau... puc-uri adevărate, prelungesc „activitatea” patinoarului cu mult dîncolo de periclită ai acestuia.

Toate bune — veți zice — înseamnă că în Titan hocheiul e pe cale să devină sport de masă. Am fi și noi de aceeași părere; numai că „puc-ul”, dat dracului, o ia razna pe partea carosabilă a străzii, urmărît frenetic de competitori și punînd la grea încercare nervii și reflexele șoferilor. Accidente s-au produs și, desigur, dacă nu se vor lua măsuri, se vor mai produce. De aceea, stîmăți tovarăși din conducerea patinoarului „23 August”, vă aruncăm o întrebare peste... mantinelă: Ce ne facem cu crosele rupte? Soluția de a le oferi cu larghețe copiilor nu ni se pare cea mai fericită!

R. DIMITRIE

În exclusivitate pentru „COLOCVII“

LA PARIS CU

SERGE LIFAR

Despre

Brâncuși, Enescu, Titulescu

Născut la Kiev în 1905, Serge Lifar s-a făcut cunoscut încă din 1923, când, stabilindu-se în Franța, a intrat în corpul de balet al lui Diaghilev. În 1929, este angajat maestru de balet la Opera din Paris. Devenind prim-dansator al acestei ilustre companii, intruchipează pe Romeo, Apolo, Faunul, Regele nud, pentru ca în 1932 să se impună în Giselle. Eliberându-se de influența măștrilor săi, creează un stil propriu, afirmat puternic în *Icar* (1935), *David învingător*, *Alexandru Macedon*, *Cântarea cântărilor*. Contribuie la modernizarea baletului francez, „inventând ceea ce execută“, restabilind în spectacol înălțimea dansului asupra cuvântului, asupra decorului și, în primul rând, asupra muzicii. Este socotit de unii ca reprezentantul baletului mitic, iar de alții drept creator al baletului simbolic.

Începând cu „Manifestul coregrafului“, a publicat câteva lucrări de teorie a dansului, în care a dezvoltat concepția sa asupra celei dintâi arte.

În 1946, întemeiază la Monte Carlo propriul său ansamblu de balet, pentru eu, în urmă cu câțiva ani, să revină, ca autor coregrafic, la Opera din Paris.

În toată această discuție la sediul PEN-Clubului, direcțioarea unui săptămânal mă chestionează:

— Pe cine ați văzut la Paris?

Luat prin surprindere, îi dau numai patru nume: Pierre Emmanuel, Armand Lanoux, Jean Cassou, André Breton.

— Ar trebui să stați de vorbă cu Serge Lifar. Este în măsură să vă spună multe lucruri interesante.

Cu mulți ani în urmă aplaudasem la Operă pe „cel mai ilustru dansator al timpului nostru“, cum îl aprecia Gabriel Boissy, dar nu vedeam cum s-ar fi putut realiza o asemenea întâlnire, mai ales că nu cunoșteam pe nimeni din lumea baletului.

Peste o săptămână, la telefon, aceeași scriitoare mă întreabă fără înconjur:

— Vreți să luați un interviu lui Serge Lifar?

Răspunsului meu afirmativ amabila interlocutoare îi dă o urmă neașteptată:

— Foarte bine, de rest mă ocup eu.

Peste alte câteva zile, tot la telefon, o voce bărbătească:

— Aici fratele lui Serge. Dacă vă convine ziua, vă așteptăm mâine la Operă, la ora 12.

Cu carnetul de note în mână, pătrundeam a doua zi în palatul Garnier, prin ușa turnantă de la „intrarea artiștilor“. Porțarul mă invită să aștept un moment. Încadrat de trei doamne, care-l vorbeau în același timp, Serge Lifar tocmai cobora scara.

Vesel, zvelt, de o vârstă tinerețe, înfringea vizibil rigorile vârstei. Le conduce până la ieșire, se întoarce către mine, îmi întinde mîna și, trecînd peste convenționalele prezentări și introduceri, mă ia de braț:

— Haideți să bem un păhărel.

Traversăm piața Operei și ne așezăm la o masă, la barul vestitului Grand-Hôtel, lângă Café de la Paix.

Nici urmă de oboseală, după ore întregi de repetiție. Și doar participă efectiv, executînd el însuși partea fiecărui interpret a noului balet pe care-l creează la Operă.

— Știu că sînteți român, și de aceea țin să vă vorbesc despre români, despre aceia pe care i-am admirat și în apropierea cărora am avut norocul să mă aflu. Sînteți ziarist și de aceea am să caut să vă întăresc întâmplări despre care încă nu s-a scris. Le-am trăit, e am văi în minți și ar fi păcat să nu fie cunoscute în

România, leagănuși alții oameni de valoare, fără pentru care am multă simpatie și pe care aș fi bucuros s-o vizitez.

Am cunoscut bine pe Titulescu, Brâncuși, Enescu, Marta Bibescu, Elvira Popescu, Alice Cocea, Maria Ventura, Yonnel...

— Începem cu Brâncuși?

— Bucuros. Prietenia mea cu Brâncuși a început după primul război mondial, când frecventam cercurile românești de la Paris. Iubeam arta sa. Îi urmăream cu încredere creația. Aceasta, încă din anii cînd nu era cunoscut decît în rîndurile avangardei artistice. I-a plăcut capul meu, considerînd că are forma oului, și m-a rugat să-i pozez. Îi pozam pe atunci lui Kandinski, pe care-l consideram echivalentul lui Brâncuși, în pictură.

M-am dus la el în atelier, mi-a măsurat capul. Configurația capului meu l-a interesat atît de mult încît nu m-a lăsat pînă ce n-a făcut un șir întreg de... ouă. Toate variantele *Oului*, ieșite din minile sale, au fost lucrate după capul acesta.

Zile de-a rîndul am petrecut în atelierul său. Ștăm nemiseat, dar nu simțeam niciodată oboseala. Cu vorba lui domoală, magică, îmi spunea ceea ce este caracteristic artei românești, de parcă aveam înaintea ochilor minunatele porți sculptate în lemn de țărani olteni.

Mi-a creionat figura și mi-a făcut portretul, în pămînt ars. Și astfel fiindu-i model ore întregi mi-a fost dat să contribuim, prin aceasta, la ceea ce el a numit *Începutul lumii*.

— Dar pe George Enescu cum l-ați cunoscut?

— Enescu era geniul muzical al epocii noastre. Aveam senzația că-l cunosc din totdeauna. Eram prezent cînd apărea la pupitrul orchestrelor pariziene. În câteva rînduri, a ținut să-și exprime admirația pentru ceea ce realizam eu la Operă. În 1937, cînd i se punea în scenă *Oedip*, mă întîlneam des cu el, cu André Boll, creatorul decorurilor și costumelor, și cu polonezul Carol Simanovski.

Era la curent cu tot ce aducea roul în artă. Cu discreția care-l caracteriza, cu zîmbetul său senin, era

totdeauna în centrul atenției. Știa să asculte pe alții. Toți îl iubeam. Toți ne-am bucurat de triumful lui *Oedip*. Parisul l-a recunoscut ca prinț al muzicii contemporane, egal cu Stravinski și cu Ravel.

— Dar cum s-a făcut ca, în cercurile artistice ale Parisului, să întîlniți pe Nicolae Titulescu?

— Cu Titulescu, povestea este mai lungă. L-am cunoscut prin Aristide Briand, marile său prieten, în apartamentul acestuia din avenue Kleber.

Titulescu era extrem de cultivat în sensul filozofic al cuvîntului, era o glorie a spiritului contemporan. Paul Valéry, Paul Claudel, Victor Basch, Edouard Herriot îl socoteau cel mai inteligent și mai înțelept reprezentant al epocii. Eu nu eram decît cel mai tînăr dintre cei care aveau un nume în lumea dansului și la Operă. Dar cum Aristide Briand și Cécile Sorel îmi deschiseseră porțile saloanelor care făceau autoritate în mișcarea literar-artistă, am avut prilejul deseori să-l întîlnesc pe Titu, cum îi spunea intimii săi. Era pur și simplu fermecător. Captiva cu timbrul vocii sale și cu construcția elegantă a frazei.

Îl întîlneam, cu Jean Giraudoux, în str. Loissière, nr. 40, și cu André Gide, la d-na Marie-Louise Bousquet, care avea cel mai secret salon parizian. Cu inima și cu spiritul, cu franchețea sa, era persoana dominantă. Cu toată modestia sa, era sufletul reuniunilor.

În 1934, aflînd că am un angajament în America de Sud, unde eram un ilustru necunoscut, s-a oferit să-mi dea pentru Rio de Janeiro și Buenos Aires *scrisori de acreditare*, cum zicea el rîndul. Și, în adevăr, primirea care mi s-a făcut la Rio și bunăvoința pe care mi-a arătat-o președintele Vargas s-au datorat sprijinului efectiv al ambasadorului român în Brazilia. Dacă atunci mi-a fost ușor să înving rezistența publicului sudamerican, principalul merit i-a aparținut lui Titulescu.

Tot el m-a prezentat, la Sorbona, studenților români și tot la Sorbona, grație lui, am fost invitat să vorbesc de la tribuna celui de-al doilea Congres mondial de estetică, dansul făcîndu-și prin mine intrarea în acest distins for.

Am rămas legal de el pînă în 1942, cînd a murit la Cannes. Aici și-a petrecut ultimii ani al vieții și întîmplarea a făcut ca tot aici să-mi am reședința. Ne plimbam deseori împreună. Îmi împărtășea optimismul său asupra mersului evenimentelor.

Deși, imperceptibil, timpul înainta, Serge Lifar continua să-și depene amintirile, mărturisindu-și prietenia pentru încă multe alte vîrstare românești. Nu știam cum, pentru a nu cădea în abuz, să-i frînez elanul, cînd îl aud spunînd:

— Și-acum, ca încheiere, câteva cuvinte despre Magdalena Popa, pe care am văzut-o pe scenele pariziene, unde este totdeauna invitată. O dansatoare admirabilă, cu expresivitate și estetică. A cucerit Parisul, ceea ce trebuie să recunoaștem, nu este chiar altă de ușor. A fost splendidă în spectacolul pe muzică de Bartok și în *Giselle*. Face onoare țării, a cărei ambasadoare a devenit.

Și Serge Lifar nu mă lasă să plec pînă ce nu-și așterne semnătura la capătul însemnărilor mele telegrafice.

PAUL TEODORESCU

Mes Vœux et mon Amitié
pour le Ballet
Roumain
à La Roumanie
[Signature]

Educația preșcolară

Discuțiile, nu lipsite de elemente emoționale și subiective, purtate în lumea întreagă în jurul școlarizării timpurii a copilului, au îngreunat cîntărirea obiectivă a atît a posibilităților, cît și a limitelor coborîrii vîrstei de școlarizare. Mitul „copilului care se joacă” și care „nu trebuie supus sarcinilor procesului de învățămînt” la o fragedă vîrstă opera cu aceeași fascinație cu care, cu ani în urmă, mitul copilului nevinoșat și pur, de tip rousseau-ist, ne împiedica să acceptăm mutațiile care s-au produs datorită cercetărilor de psihologie abisală.

Descoperirea „intelectualității” copilului (E. Schmalohr), a importanței organizării procesului instructiv-educativ pentru copiii de la vîrstele cele mai mici se inscriu printre cele mai valoroase cuceriri ale psiho-pedagogiei contemporane.

Profesorul univ. Rudolf Weiss, autor a numeroase studii în acest domeniu (v. — *Relația între inteligență și rezultate la învățatură, Eficiență și inteligență, Solicitarea aptitudinilor și sistemul școlar* etc.), publică în revista vieneză „Erziehung und Unterricht” (nr. din decembrie 1970) un studiu amplu despre educația preșcolară în care consemnează noile contribuții aduse de cercetarea științifică în psihologia dezvoltării copilului și rezultatele propriilor sale investigații.

Plecînd de la premisele că există o bază organică (aptitudini, zestre ereditară, potențiale genetice) pentru asigurarea capacității de înțelegere și de gîndire a omului și că marja dezvoltării ei este determinată, în mod considerabil, de mediu este superioară „modelului” de maturizare, îndeobște admis, dar se îngustează repede cu vîrsta, ne atrage atenția, pe de o parte, asupra primejdiei neglijării acțiunii instructiv-educative în primii ani ai copilăriei, iar, pe de altă parte, asupra posibilităților și eficienței unor acțiuni organizate.

Așa cum lasă să se întrevadă noile cercetări ale psihologiei dezvoltării, aptitudinile depind în mare măsură de condițiile de mediu. Se pune sub semnul întrebării așa-zisa „constanță a inteligenței”, baza multor acțiuni de selecție și calificare.

Influența mediului, deși acceptată, nu era considerată hotărîtoare, dezvoltarea copilului fiind privită ca un proces, în liniile lui mari, stabil, dirijat în esență din interior. Într-o atare viziune, educația se reducea mai mult la funcția de ocrotire și apărare a copilului, în așteptarea maturizării însușirilor existente.

Impulsurile care au provocat „cotitura” psihologiei dezvoltării — cum o numește A. Piaget — au venit din trei direcții: de la psihologia obisală, cu sublinierea importanței primei copilării pentru dezvoltarea ulterioară a adultului; de la psihologia populațiilor — sau mai exact — de la antropologia culturală (Margaret Mead), care a dovedit că, în condiții deosebite de mediu, dezvoltarea decurge total diferit de cea așteptată; și, în fine, de la psihologia socială, care a deschis noi perspective asupra interdependenței dintre eficiență, motivație, inteligență și condițiile socio-culturale. Merită de semnalat aici lucrarea, devenită clasică, a lui Benjamin Bloom (1964), *Stability and change in human characteristics* (Stabilitate și schimbare în caracteristicile umane). Bloom, pe baza numeroaselor cercetări, consideră că dezvoltarea completă a inteligenței se situează între 16—18 ani (în medie 17 ani). La vîrsta de 1 an, copilul dispune de cea 20% din inteligența lui finală, la 4 ani de cea 50%, la 8 ani de cea 80%, iar la 13 ani de 92%, ceea ce înseamnă că rata de creștere a inteligenței este mai mare de la naștere pînă la 4 ani (50%); ea scade treptat, pentru că între 8—13 ani să fie de abia 20%. Bineînțeles, nu poate fi vorba de cifre absolute, ci de procente aproximative, dar care ne pot servi drept modele pentru a întui procesul de dezvoltare. Rezultă că la naștere inteligența copilului stă sub semnul zăstrăii lui nervoase, iar după aceea sub influența factorilor mulți socio-culturali. Coroborate cu cercetări făcute asupra gemenilor univulari de Burt, Newman, Freeman și Holzinger, Bloom conchide că un mediu favorabil influențează pozitiv dezvoltarea inteligenței, în timp ce

unul neprielnic o frînează. Îndeobște, vîrsta în care influențele de mediu joacă un rol hotărîtor se întinde între 0—8 ani, iar formele sub care pot acționa condițiile favorabile de mediu — și deci acțiunea educativă în general — sînt: exemple bune în folosirea vocabularului în mediul de creștere al copilului, prilejuri pentru contacte variate cu lumea, folosirea cărților, tablourilor, filmelor. T.V. pentru lărgirea experienței copilului, stimularea gîndirii prin rezolvări de probleme, contacte strînse cu oamenii maturi și, în general, dezvoltarea limbajului și a interesului pentru citit. Rămîn încă, firește, multe aspecte insuficient lămurite. Sintetizînd numeroasele contribuții ale cercetării științifice contemporane, R. Weiss găsește că știința n-a dat încă un răspuns satisfăcător la întrebarea de ce e deosebit de eficientă instruirea timpurie a copiilor.

Un fapt de necontestat e că această instruire e posibilă și de dorit. În interesul stimulării cognitive a copiilor și, mai ales, în vederea atenuării handicapului datorit mediului socio-cultural defavorabil, autorul consideră absolut necesar pentru toți preșcolarii grădinița de copii, care nu trebuie scoțită „un loc de păstrare a copilului”, un fel de „parc păzit”, ci un loc de mare eficacitate educativă.

În elaborarea programelor pentru grădinițe o atenție deosebită se va acorda educației vorbirii.

În cadrul influențelor socio-culturale care împreună cu potențialele genetice ne dau măsura inteligenței, Bloom acordă un loc deosebit limbajului, iar A. Luria și alți psihologi sovietici au demonstrat strînsa legătură dintre claritatea noțiunilor, corectitudinea construcției frazei și desfășurarea procesului de gîndire.

În vederea dezvoltării vorbirii, se va urmări aspectul fonetic, lexical, sintactic și semantic.

Pentru copiii proveniți din medii socio-culturale nefavorabile, autorul recomandă ca învățămîntul preșcolar să înceapă mult mai devreme decît era admis pînă acum. Pentru cartierele mai dezavantajate (medii socio-culturale mai puțin favorabile) să se stabilească contacte cu părinții încă de la vîrsta de 2 ani a copilului, să li se procure părinților cărți cu imagini, texte de citit cu explicațiile corespunzătoare.

Cititul poate începe fără nici o teamă de la vîrsta de 4—5 ani, deși nu se poate încă stabili cu certitudine cîștigul pentru dezvoltarea cognitivă generală, dat fiind sistemul rigid de clase existent în învățămîntul elementar, care nivelează într-un timp relativ scurt avansurile cititorilor timpurii. De aici decurge necesitatea ca școala de bază (școala generală la noi) să facă posibilă o individualizare mai mare a învățămîntului.

Indiscutabil, conchide R. Weiss, sînt încă multe teorii neclarificate cu privire la educația preșcolară. Dar practica pedagogică „nu poate să aștepte pînă se umplu toate lacunele”. Într-un proces de continuă transformare, teoria, chiar imperfectă, stimulează practica, iar practica, supusă controlului științific, poate să lumineze teoria și să-i poarte pașii înainte.

M.R.

SUECIA

Sistemul de învățămînt

Cu mai mulți ani în urmă, Suedia a întreprins o modernizare amplă a sistemului de educație, la toate nivelele. Ca urmare, educația preșcolară a fost extinsă, astfel ca să poată cuprinde în 1970 cam 90.000 de copii. Această extindere a grădiniței era cerută, după cum ne informează ziarul, de amplificarea procesului de industrializare care a atras în ultima vreme tot mai multe femei în viața economică a țării.

În urma reformei care a avut loc, a devenit obligatorie pentru întreaga populație școlară a țării școala de bază de nouă ani, ce constituie treapta fundamentală a educației suedeze. Această școală are trei cicluri. Începînd cu ciclul al treilea, adică cu clasa a VII-a, programele introduc progresiv sistemul opțional de ore-materii. Engleza, de exemplu, este obligatorie în clasa a IV-a, dar devine facultativă începînd cu clasa a VII-a.

Prin reformă, gimnaziul suedez a devenit o școală integrată, organizată pe cinci secții.

Dintre acestea numai secția tehnologică are patru ani, restul doar trei. În această formulă gimnaziul cuprinde cam 25—35% din absolenții unei promoții școlare. Pentru elevii care nu intră în gimnaziu, dar care doresc să continue școala fără să urmărească o profesionalizare imediată, a fost înființată școala oficială de doi ani care cuprinde 20—30% dintr-o promoție școlară. Pentru elevii care urmăresc o calificare imediat după terminarea școlii de nouă ani, funcționează diferite școli profesionale. Aceste școli absorb alte 20—30 procente de elevi dintr-o promoție școlară. Învățămîntul superior suedez care cuprindea în 1960 cam 2% din totalul populației, iar în 1970 3%, în anul 2000 va cuprinde 10% din populația țării. În modernizarea învățămîntului superior se pune în special accentul pe activitatea seminarială și pe apropierea procesului de învățămînt de activitatea științifică.

Școala suedeză în actuala formulă nu este selectivă, ea nu cunoaște sistemul repetenției și nici examenele de selecție dintr-un grad în altul. Trecerea de la școala de 9 ani la gimnaziu se face pe baza notelor obținute în ultimul an.

Înscrierea la universitate este liberă pentru orice absolvent al gimnaziului, cu excepția medicinei și a unor facultăți tehnice unde locurile sînt limitate.

NICOLAE SĂCĂLIȘ

S.U.A.

„Constrîngerea” grafică la copii

În revista newyorkeză „Childhood” (iulie-august), un grup de specialiști în psihologia copilului semnează un articol în care se referă la importanța învățării scrierii de către copiii mici, începînd din perioada învățămîntului preșcolar (grădinițe de copii). Toți copiii, oricare ar fi structura lor mintală, vor trebui să facă față probei de scris, probă extrem de grea. De aceea, justificat, profesorii și părinții devin spectatori îngrijorați și atenți ai acestui prim pas, cînd pentru prima oară comportamentul copilului va fi apreciat în raport cu un grup extrafamilial.

Confruntarea dintre grafismul brut și constrîngerea socială, simbolizată pe caiet, va provoca diverse reacții, examinate de specialiștii respectivi.

În continuare, autorii articolului se referă la cazul cînd copilul întîmpină dificultăți în ceea ce privește scrisul; el nu ajunge să scrie litere; nici să respecte liniile; paginile lui sînt pline de pete. Acestea sînt manifestări de inadaptare școlară (dislexia, tulburări de comportament, nesupunerea la disciplina colectivă și la autoritatea profesorului). Pentru unii copii această împotrivire față de constrîngerea grafică va constitui numai expresia unei personalități puternice, ce nu poate accepta constrîngerea, într-un mod pasiv. La copiii cu personalitatea neformată, putem presupune situații cu evoluție diferită. Uneori copilul nu se supune dintr-o dată constrîngerii grafice. Deoarece, inconștient, mama nu acceptă plecarea copilului la școală, ea nu tolerează unei persoane străine să i se substituie și să se ocupe de copilul ei, care, la rîndul lui, nu dorește acest lucru. Integrarea lui socială nu se poate realiza prin scris, care-l înspăimîntă. Altfel, dimpotrivă, copilul va scrie foarte bine, vîzînd la învățătoare o a doua imagine a mamei, și va face totul ca să o mulțumească. Constrîngerea grafică este deci o etapă decisivă pentru adaptarea copilului la mediul social.

În concluzie, subliniază autorii, profesorul trebuie să trezească în elev dorința de a scrie și să valorifice rezultatele obținute. Cît despre psihiatru, într-o viziune ideală, ar fi de dorit ca el să examineze pe toți copiii din cursul pregătitor. Rolul lui va fi acela de a descoperi existența eventuală a unor nevroze grave, psihice, manifestări de nematuritate, în care caz, copilul va fi orientat spre clase speciale. Aceste clase ar trebui integrate în școală; pentru mulți copii, însă, ele ar trebui să reprezinte etapa necesară înainte de începerea școlarizării obișnuite. Ele se adresează subiecților cu posibilități intelectuale normale, dar nevalorificate, pentru care ar fi o soluție corespunzătoare.

DANIELA PĂRĂU

Merul pe jos și longevitatea

În luna iunie anul trecut s-a stins din viață la Cairo, în vârstă de 150 de ani, Șeih Mohamed Abdel Ibrahim, profesor al Universității islamice „El-Azhar”.

Până la vârsta de 120 de ani Șeih Mohamed a fost burlac, după care, la sfatul prietenilor săi, s-a căsătorit, având în scurt timp cinci copii: doi băieți și trei fete.

Longevivul profesor cunoaștea, în afară de arabă, limbile: persană, turcă, greacă; în timpul liber scria versuri și și-a păstrat până în ultima clipă a vieții o impresionantă luciditate. Secretul longevității lui Șeih Mahomed se pare că ar consta în pasiunea sa pentru călătoriile lungi și obositoare, pe jos, efectuate zilnic. Această pasiune, ca și dragostea de pământul natal, l-au determinat să-și viziteze în trei rânduri patria (Libia) străbătând de fiecare dată, cu piciorul, o distanță de mai multe mii de kilometri.

Plasticul în construcții

Betonul armat se folosește de mai bine de 100 de ani. În tot acest răstimp s-au înregistrat progrese numai în ce privește calitatea cimentului, materialul folosit la armătură rămânând același: metalul, indeosebi oțelul.

Inginerii bieloruși au înlocuit, nu de mult, armătura de oțel a betonului cu fibre din material plastic. Noul produs de construcție nu numai că înlocuiește cu succes betonul clasic, dar are calități superioare: acestuia este mai rezistent la coroziune, mai ușor și la un preț de cost mai scăzut. În plus, este invulnerabil la apă și la mediile acide.

În locul periutei și pastei de dinți

Stomatologul Heede din Göttingen a înlocuit tradiționalul procedeu de spălare a danturii cu periută și pasta de dinți, prin prepararea unei gume de mestecat care în numai 15 minute asigură o curățare perfectă a gurii.

Noul produs masticabil se obține dintr-un amestec de rășini naturale, minerale bazice, uleiuri eterice, vitamine etc.

Invenția acestui preparat i-a fost sugerată doctorului Heede de povestirile unui prieten care, fiind într-o expediție în Africa, a rămas surprins de dantura deoschită, de frumoasă și sănătoasă a oamenilor din câteva triburi care mestecau mereu o anumită rășină. Au trebuit să treacă, însă, 44 ani de cercetări și experiențe până la punerea în comerț a noului produs.

Importanță descoperire arheologică în Iran

O echipă de arheologi francezi condusă de M. Jean Perrot a descoperit anul trecut, în Iran, piatra de temelie a palatului lui Darius din străvechiul oraș Susa. Este vorba de două plăci de marmoră gri, având pe ele inscripții în litere cuneiforme și atestând cu certitudine că palatul Alpadana a fost construit de Darius la puțin timp după urcarea sa pe tron în anul 522 î.e.n. Plăcile de marmoră au fost găsite sub zidurile palatului, de o parte și de alta ale unui pasaj ce conducea spre sala tronului. Una din plăci are înscris pe ea un text elamit, cealaltă — un text babilonian. Inscripțiile vorbesc de diferitele faze ale construcției palatului, de proveniența materialelor folosite, de originea lucrătorilor, aduși din întreg imperiul.

Descoperirea arheologilor francezi este cu atât mai importantă, cu cât în acest an se vor împlini 2500 de ani de la întemeierea statului persan.

Un dig contra zgomotului

Populația orașelului Kelsterbach (circa 15.000 de locuitori) are mari neplăceri din cauza zgomotului produs de aeroportul din Frankfurt, aflat în apropiere. Tată de ce, aici se va construi un dig de beton armat lung de 760 m. și înalt de 15 m. (aproape cât un bloc de 7 etaje). Costul digului: 2,9 milioane mărci. Acest perete fonic va bara doar zgomotul avioanelor ce rulează la sol. Pentru cele din văzduh este inutil.

D. R.

Muzica și matematica

Diversificarea metodelor de înregistrare, radioemisie, televiziune și de sintetizare, a legat tot mai mult cercetarea și experimentarea muzicii de matematică, prin mijloacele ei moderne: calculatoarele electronice.

S-a ajuns la constatarea că există o adevărată explozie componentă, cercetările în domeniul muzicii se înmulțesc datorită marelui număr de compozitori. Se finalizează astfel concluzia că se va ajunge la un gen de gândire și de activitate colectivă în muzică. În acest scop se fac experimente în laboratoare destinate muzicii noi la universitățile din Chicago și Buffalo, prenumi și în studiourile electronice ale Universităților Princeton și Columbia.

„Un Leonardo Da Vinci al vremii noastre”

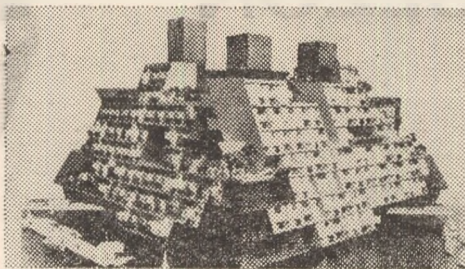
Institutul american al arhitecților a acordat medalia de aur pe anul 1970, contrar obiceiului, nu unui arhitect, ci inventatorului, matematicianului, proiectantului, profesor și cosmogonist, Buckminster Fuller, pe care Marshall McLuhan l-a supranumit „Leonardo Da Vinci al vremii noastre”.

De numele lui Buckminster Fuller sînt legate faimoasele cupole geodezice, printre care cităm: Pavilionul american la Expo'67 din Montreal, a Societății Kaiser Aluminium, de 45 de metri — ridicată în 22 de ore. Printre proiectele de mari excepții se situează cupola cu un diametru de 3,2 km, în greutate de 80.000 tone.

Un proiect gigantic, care încununează o carieră excepțională, e în curs de desfășurare în Japonia. Este vorba de primul oraș piramidal cu megastructură plutitoare, înalt de 1600 metri, pentru o populație de 1 milion de locuitori, care va fi ancorat în golful Tokio.

Personalitatea noului laureat este legată și de o bogată activitate științifică: el a prezis existența aluminului înalt de a fi descoperit; a sugerat lui Einstein utilizarea „fisiunii” și a scris, printre altele, lucrarea „Nouă lanțuri pînă la Lună” — apărută în anul 1938.

Azi, la 74 de ani, Buckminster Fuller își menține funcția de profesor la Universitatea din Carbonate — statul Illinois. Parcurge anual peste 400.000 km — în aer, pe apă și pe uscat — pentru a-și ține conferințele la cea 200 de universități din lumea întreagă.

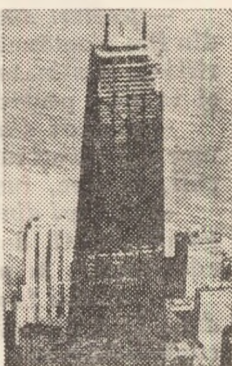

Folosirea sateliților în învățămînt

Ideea folosirii sateliților în învățămînt a format obiectul a numeroase studii. Concluziile lor sînt menite să revoluționeze mijloacele moderne de informare și asimilare a cunoștințelor.

Din sonajele făcute în America — luîndu-se ca exemplu Brazilia — s-a ajuns la aprecierea că dacă s-ar oferi fleecărel și ocoli din această țară programe de televiziune în culori, pe 12 canale, cheltuielile de investiții — satelit și utilaje pe sol — ar reveni la cea 1 dolar pentru fiecare elev. Pe un plan mai mare, ar rezulta că este suficient să se folosească 2-3 sateliți pentru 95% din populația globului.

„Orașele verticale” ale viitorului

Înalt de 337 metri plus 106 metri înălțimea antenelor = 443 m. înălțimea totală. Suprafața la bază: 3366 m, iar la vîrf 1486 m.

La nivelul străzii: un restaurant plasat pe marginea unei piscine — unul din cele cinci din acest imobil — magazine și alte întreprinderi comerciale;

Primele 5 etaje: complex comercial, o bancă, un magazin universal, ateliere și magazine cu amănuntul.

Între etajul 6 și 12 parchează 1400 de vehicule.

În următoarele 29 de etaje (de la 13 — 41) sînt situate birourile; etajele 42 și 43 sînt rezervate echipamentului și utilajelor mecanice; etajul 44 — „sala cerului” — destinat locatarilor apartamentelor și invitaților lor — locul de amuzament, cu promenadă, restaurant, magazin alimentar, club, ateliere de prestări servicii, bazin de înot. De la 45 — 92, 48 de etaje cu 705 apartamente. Etajele 93—97, restaurante publice, un etaj de observație și televiziune. Etajul 98 — 100, echipament mecanic suplimentar al clădirii.

50 de ascensoare și 5 scări rulante transportă zilnic 12.000 de persoane. Clădirea e încălzită și răcită electric. În lunile reci birourile sînt încălzite cu lămpi de mare intensitate, montate în plafon. Suprafața totală construită este de 9661 m. p.

Nu este vorba de o viziune abstractă a „orașelor pe verticală”, ci este vorba de noul „Zgîrie-nori” din Chicago, care scurtează orizontul viitorului.

C. Biv.

M. BENIUC: Idealul fundamental al tineretului nostru

Cercetare și valoare: De vorbă cu acad. prof. GRIGORE MOISIL (interviu consemnat de B. GEORGE).

INFORMAȚIA ȘI EDUCAȚIA PERMANENTĂ

Masă rotundă — participă: acad. prof. OCTAV ONICESCU; acad. prof. AUREL AVRAMEȘCU; prof. univ. VALERIU BULGARU; conf. univ. MIHAI BOTEZ; cerc. princip. LEON ȚOPA; asist. univ. GEORGE BOTEZ

IDEI ● DEZBATERI ● ORIENTĂRI
PAUL POPESCU-NEVEANU: Reproductiv și creator în învățare
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
SILVIAN IOSIFESCU: Teorie literară și învățămînt;

ALEXANDRU POPESCU-MIHĂEȘTI: Gramatica română în liceu

ILIE GUTAN: Personalitatea manualului și a lecției de literatură română
CARTEA ȘI ȘCOALA

MASĂ ROTUNDĂ — participă: prof. univ. dr. ION DODU BĂLAN, vicepreședinte al Comitetului de stat pentru cultură și artă; prof. univ. dr. ROMUL MUNTEANU, directorul Editurii Univers; PETRE GHIELMEZ, directorul Editurii Albatros

TRIBUNA EXPERIENȚEI
GEORGETA MUNTEANU: Însușirea gramaticii prin instruire programată introdusă cu mașini simple

IONEL PROTOPOPESCU: Metodă complexă de verificare a cunoștințelor
EXPO „TEHNOLOGIA INSTRUIRII”
REPERE EDUCATIVE

STEFAN COSTEA: Patriotismul — sentiment, conștiință, acțiune
GRIGORE POPA: Glosă
ORIENTAREA ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ

ION DRĂGAN: „Punctele cardinale” ale orientării școlare și profesionale
VOCATIE, TALENT, PASIUNE

GHEORGHE ANCA: Arta copiilor; Tema iernii; Un album fascinant; Photo-Jeunesse

CRONICI ● COMENTARII ● MENȚIUNI
N. SORIN: Dirigenția (incercări, opinii, contribuții);

S.D. Jean Chateau: „Copilul și jocul”;
NOTE: LIVIU PETRINA: Viorel Căcoveanu — „Fata care spune da!”

ION MUCHE: Sorina Berescu — „Istoria literaturii franceze”.

G.A. Pe scurt despre cărți
VALERIA BACIU: Teatru pentru copii și tineret.

D.R. Anturajul copiilor noștri; Miniaturi critice

MERIDIANE

PAUL TEODORESCU: La Paris cu Serge Lifar despre: Brâncuși, Enescu, Titulescu
ȘTIRI din: Austria, Suedia, S.U.A.
CALEIDOSCOP

COLOCVII

DESPRE ȘCOALA FAMILIE ȘI SOCIETATE

Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

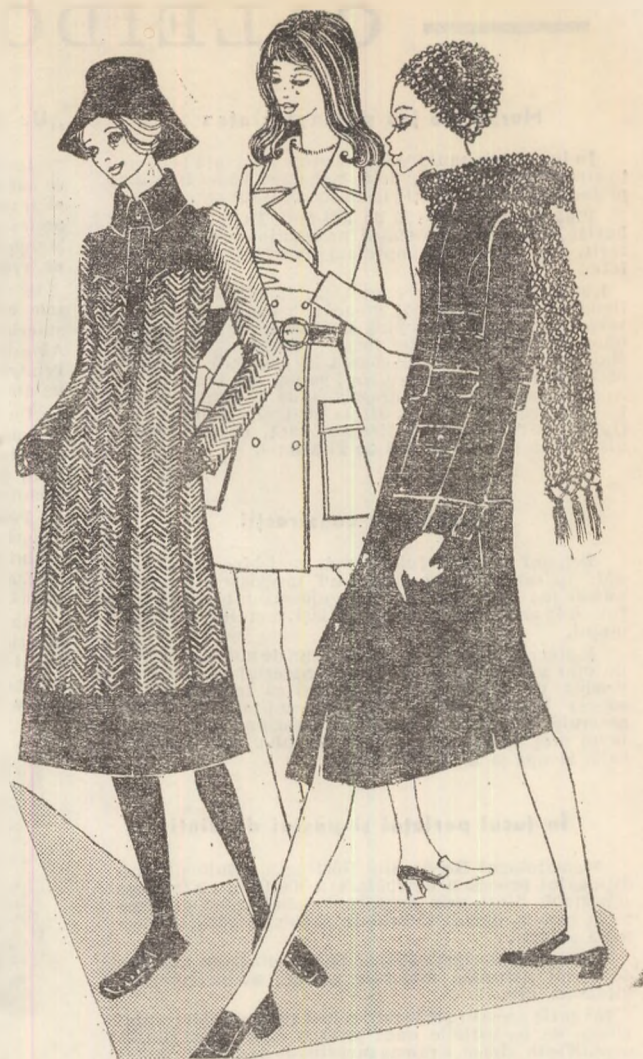
COLEGIUL DE REDACȚIE: ION ASZDU, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; prof. univ. dr. TATIANA SLAMA-CAZACU; SABINA CONSTANTIN, prof., Cluj; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit; CRISTINA GOGA, dir. Casei de copii nr. 2, București; I. MATEI, sociolog; prof. univ. dr. IOAN MGRARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof. emerit (redactor șef); NICOLAE SORIN; prof. univ. dr. URSULA SCHIOPU; ECATERINA ȚIRCA, educatoare, RADU TUDORAN; ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică și artistică: C. BIVOLARU

Redacția și Administrația, București,
Str. Arcului Nr. 8, Sect. 2
Telefon: 11.01.12

Pentru garderoba dumneavoastră

ȚESĂTURI DE LINĂ PENTRU ACEST SEZON

Numărindu-se printre bunurile de absolută necesitate, țesăturile din lână au o existență foarte veche, obținerea fibrelor și respectiv a țesăturilor fiind una din primele indeletniciri manufacturiere, care, de-a lungul veacurilor, a adus un însemnat aport în evoluția vestimentației și a civilizației însăși.

Relativ ușor de realizat și de prelucrat, fibra de lână a fost de neînlocuit până în zilele noastre. Calitățile ei deosebite au determinat și multiplele îmbunătățiri. Implementată sau țesută, ea a contribuit îndeosebi la confecționarea îmbrăcăminteii adecvate tuturor anotimpurilor, pentru toți oamenii, indiferent de vîrstă sau mediu. De aceea, țesăturile din fibră naturală din lână au rămas prezente permanent în viața și activitatea oamenilor.

Diversificarea acestor întrebuințări a cunoscut însă o cotă foarte ridicată în zilele noastre, odată cu apariția fibrei tip-lână.

Tehnica modernă, care a dus la adevărate revoluții în cele mai multe domenii de activitate, nu a neglijat nici îmbunătățirea țesăturilor din lână. Pe calea diferitelor procedee tehnice și chimice, s-au obținut fibre noi, ca cele de celofibră sau fibre scurte din polimeri sintetici. Experimentat într-un șir de combinații, amestecul cu fibra naturală a fost stabilit la o proporție optimă de până la 60%. Prin diverse anagramări s-au obținut și noțiuni noi, cum sînt țesăturile „terom”, cu corespondenți în alte țări, ca *tergal*, *terilenă*, *dederon* etc.

Destinația acestor țesături era de la început cunoscută, căutarea lor izvorînd din necesitatea îmbinării practicului cu esteticul, din care să rezulte eleganța ținutei vestimentare.

Noile țesături din fibre sintetice, separat sau în amestec cu lână, s-au adăugat celor realizate din lână 100%, mărind gama sortimentelor acestor produse, la nivelul cererilor cumpărătorilor, și răspunzînd în măsură tot mai mare exigențelor acestora.

Astfel concepute, aceste țesături au calități superioare, din ce în ce mai multe și mai evidente, iar căutarea lor a intrat în preocuparea tuturor. Dintre calitățile amintite relevăm în mod deosebit rezistența mărită la frecare, prilejuită de purtare sau curățire, tușeul plăcut, aspectul frumos, care imprimă nota de eleganță a confecțiilor realizate din țesăturile respective.

La toate acestea a contribuit și marea accesibilitate la toate nuanțele de culori, de la cele mai vii pînă la cele mai estompate. Separat sau în amestec, fibrele sintetice și cele din lână au

constituit materia primă ideală pentru obținerea celor mai variate modele de țesături și implicit pentru realizarea unei largi game de confecții. Ele sînt destinate atît îmbrăcăminteii pentru stradă sau lucru, pentru ținuta clasică sau adecvată diferitelor ocazii, cit și pentru scopuri speciale: sport, turism etc.

Întreținerea este, de asemenea, facilitată de calitățile specifice ale fibrelor noi, iar indicațiile în acest scop se găsesc simbolizate chiar pe etichetele însoțitoare ale mărfurilor desfăcute la metraj.

În acest început de primăvară, unitățile comerciale specializate oferă publicului consumator un sortiment larg de țesături de lână sau tip lână, din care, pentru edificarea dumneavoastră, enumerăm cîteva:

— țesături din lână în amestec cu poliester (teron), produse din fire pieptănate, într-o largă gamă de desene și poziții coloristice, destinate confecționării de costume pentru bărbați și taioare pentru femei;

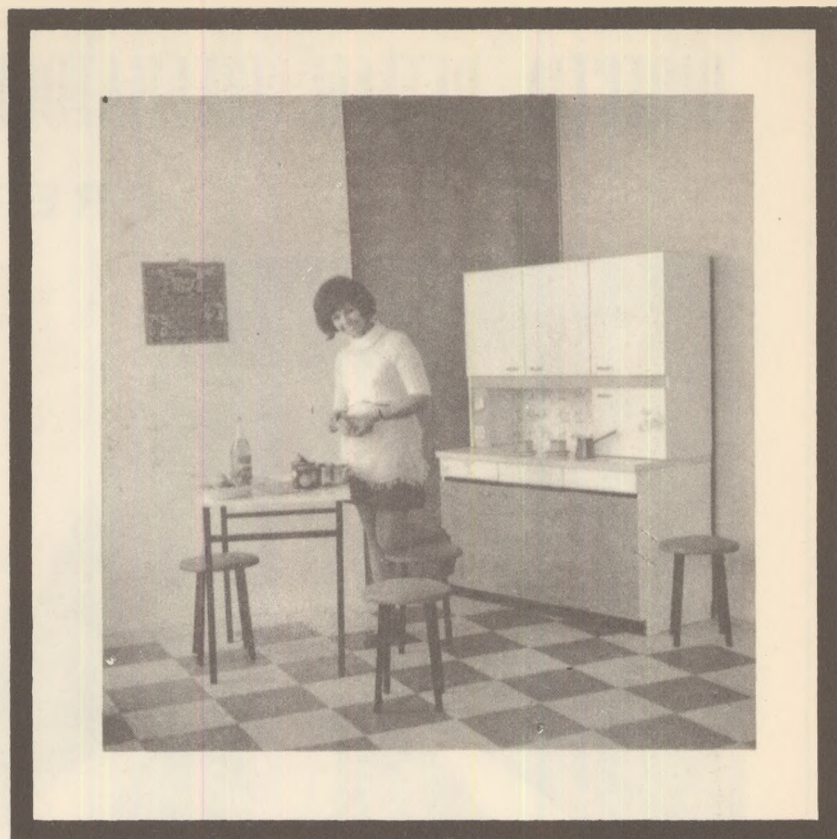
— țesături din poliester în amestec cu celofibră, practice și ușor de întreținut, pentru costume bărbătești, pantaloni, rochii, taioare, fuste moderne etc;

— țesături din lână în amestec și din celofibră, 100%, într-o gamă variată de culori, destinate rochiilor pentru femei și adolescente, la prețuri variînd între 50—200 lei metrul;

— țesături fantezi, produse din lână în amestec, din fire cardate, în desene și culori moderne, răspunzînd gustului tuturor cumpărătorilor.

Dînd curs invitației vitrinelor și intrînd în magazinul preferat, ne vom realiza dorințele în privința țesăturii căutate. În această perioadă de tatonare a linicii noi, moda — atît de discutată și contradictorie — nu se impune spontan. Depășită de circumstanțe, ea oscilează între ceea ce a fost și între ceea ce stăruie să fie. În mijlocul acestor căutări, țesăturile indicate ne oferă posibilitatea alegerii nu numai a modelului, culorii, desenului, dar și a linicii preferate. Recurgînd la soluții improvizate de refacere, de remodernizare a unei linii sau model depășit nu vom încerca satisfacții depline... Noul ne creează buna dispoziție, ne dă încredere în noi. Fără cheltuieli în plus, îl putem avea, profitînd de marele avantaj oferit de noile țesături, avantaj reflectat în prețurile mici, accesibile tuturor. Iată, deci, că în noianul necesităților cotidiene, realizăm apreciable economii și sîntem și bine îmbrăcați.

Aceasta să ne fie deviza în această primăvară mult așteptată.

Noul program de bucătărie oferă publicului consumator ultimele noutăți în materie — garnituri utilate cu cele mai moderne accesorii din metal și mase plastice, cu sertare pentru legume, suport pentru capace etc. din plasă de sîrmă nichelată; de asemenea, ceas și priză.

Noile bucătării au un preț convenabil, sînt de calitate excepțională și extrem de practice: un număr mic de elemente, fabricate după o tehnică modernă, permit o gamă largă de combinații, concepute pe multiplu de 45 cm, cu o adîncime de 55/33 și o înălțime de 178 cm.

PIPERA

prezintă
noul program de bucătărie

Ruxandra

DIRECȚIA REȚELEI CINEMATOGRAFICE ȘI DIFUZĂRII FILMELOR -

PREZINTĂ

Regia
**SERGIU
NICOLAESCU**

Scenariul
**TITUS
POPOVICI**

**MIHAI
VITEAZUL**

Primul
film
românesc
pe
ecran
panoramic

AMZA PELLEA

IRINA GĂRDESCU

FLORIN PIERSIC

SEPTIMIU SEVER

ILARION CIOBANU

MIRCEA ALBULESCU

ION BESOIU

EMMERIC SCHAFFER

IOANA BULCĂ

OLGA TUDORACHE

SERGIU NICOLAESCU

GYÖRGY KOVACS

NICOLAE SECĂREANU

ALEXANDRU HERESCU

O PRODUȚIE A STUDIOULUI BUCUREȘTI

